

planinski

V E S T N I K

REVIIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

113. LETO / MAREC 2008 / 3,12 EUR

3

Revija
Planinske zveze
Slovenije

Eiger - 70 let

Priloga:

Vodniček po Korziki

POHODNIK

ŠMARTINSKA 152,
BTC-HALA A, LJUBLJANA

tel: 01 585 26 30

e-mail: pohodnik@univet.si

www.pohodnik-si.com

**Pred obiskom gora
vas v trgovini POHODNIK
oblečemo od nog do glave!**

KO GRE ZARES, JE LE NAJBOLJŠE DOVOLJ DOBRO.

www.logos-trend.si

AFS EVOLUZIONE

Čevlji s tehnologijo asoframe za zimske vzpone in ledeniške ture.

AFS 8000

Vrhunski čevlji za plezanje v najbolj ekstremnih razmerah. Preciznost ob majhni teži je zasluga tehnologije asoframe. Dodatna izolacija thinsulate™ notranjega čevlja.

POWERMATIC 400GV

Tehnično dovršeni gorniški čevlji, namenjeni kopnim turam v visokogorju, hoji po zavarovanih plezalnih poteh, trekingu.

ALPINIST GV

Dovršeni univerzalni gorniški čevlji iz vodoodpornega usnja z membrano goretexs.

PRODAJNA MESTA

BRIDGEDALE

Ljubljana	FABIANI [Vič, Ribji trg, Slovenska cesta, City Park] POHODNIK [BTC - hala A] HERVIS [Vič, City Park] ANNAPURNA WAY
Kamnik	FABIANI [Mercator] 3S SPORT
Kranj	FABIANI [Supernova, Glavni trg] HERVIS [Interspar]
Jesenice	HERVIS
Idrija	M in R, d.o.o.
Kranjska Gora	KEJŽAR
Kobarid	SPORTLAND
Nova Gorica	FABIANI SUVEL ŠPORT
Koper	FABIANI [Mercator] HERVIS [Mercator]
Novo mesto	FABIANI HERVIS

EXPEDITION SUMMIT KNEE

Zelo tople dokolenke z velikim deležem volne in izolacijo s termalnimi vlakni isofil®.

EXPEDITION SUMMIT

Zelo tople nogavice z velikim deležem volne in izolacijo s termalnimi vlakni isofil®.

PRODAJNA MESTA ASOLO

www.asolo.si

Ljubljana	ANNAPURNA WAY HERVIS [Vič, City Park] INTERSPORT [Šiška, Šubičeva]
Kamnik	POHODNIK [BTC - hala A] 3S SPORT
Kranj	HERVIS INTERSPORT [Kranj 1 in 2]
Jesenice	HERVIS
Kranjska Gora	INTERSPORT
Kobarid	SPORTLAND
Idrija	M in R, d.o.o.
Ajdovščina	INTERSPORT
Nova Gorica	INTERSPORT in SUVEL
Koper	HERVIS
Novo mesto	HERVIS
Krško	HERVIS
Celje	HERVIS in MAXI ROSSI
Velenje	HERVIS
Ravne na Kor.	KO-MO
Maribor	HERVIS in INTERSPORT
Murska Sobota	HERVIS

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja petnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

108. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredišтво Planinskega vestnika

Dvorčakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Slavica Tovšak

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5050 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Banki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR, 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajsanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Slika na naslovnici: Eiger

Foto: Zoran Gaborovič

Odšel je dr. Janez Drnovšek (1950–2008)

Planinci se bomo dr. Janeza Drnovška spominjali kot človeka, ki mu je uspelo prebroditi najbolj kritično tranzicijsko obdobje v času slovenskega osamosvajanja in oblikovanja slovenske države. Dolgo je bil »prvi« politik Slovenije, za vedno pa je odšel kot nepolitik. Vse bolj je iskal »pot pravičnosti«. In kot človek je tudi dokazal, da slehernik lahko spremeni način svojega življenja in pogleda na svet. Vedno je sledil svoji vesti, tistemu, v kar je verjel. V svojem kratkem življenju je dokazal, da je bil resničen sveto-vljan in dober človek.

V svetu so ga razumeli in spoštovali. Tudi doma v Sloveniji mu je uspelo obdržati svojo avtentično držo. Zasedal je ugledno mesto med politiki; številni svetovni državniki so ga označili za velikega Evropejca. Bil je človek iskanja, človek, ki je bil predan najzlahajnejšim evropskim vrednotam. Slovenci bi o njem lahko rekli: »Umril je človek slovenske neodvisnosti.«

O dr. Janezu Drnovšku ne moremo reči, da je bil planinec ali goreče predan goram, vendar pa je bil planincem vedno naklonjen: bil jih je pripravljen poslušati in obljube tudi izpolnjevati. Kar nekaj posredovalnih pisem je napisal v pomoč planinstvu, alpinizmu, gorski reševalni službi. Rodil se je, lahko rečemo v planinski družini, saj je bil njegov oče Viktor več desetletij aktiven član planinskega društva Zagorje, v katerem je kot član UO in blagajnik skrbel za finance. Tako tudi dr. Drnovšku planinstvo ter vrednote gora in gorske narave niso bili tuji.

Ko smo ga obiskovali na njegovem delovnem mestu predsednika države, je z veliko pozornostjo spremljal naše obveščanje o nepotrebnih težavah pri izvajanju alpinistične šole PZS v Himalaji. Ko smo ga tudi informirali glede potrebe urejanja statusa gorskega reševanja in reševalcev, se je zavzel za rešitev teh pomembnih vprašanj s področij družbenega humanitarnega dela.

Tudi na srečanju »Mladina in gore« v osnovni šoli v Sostrem pri Ljubljani je z veseljem poslušal sporočila mladih planincev o njihovem delu; z mladimi se je takoj zblížal, pogovarjal pa se je tudi s predstavniki mladinske komisije PZS in PD ter z vodstvom PZS.

Dr. Janez Drnovšek pa nam bo ostal v najtrajnejšem spominu po tem, da je najbolj zaslužen za to, da se je Slovenija v letih razpadanja Jugoslavije ohranila v miru, da jo je najhujša krvava morija obšla in da smo postali pravi svobodni Evropejci.

Franci Ekar

**Vsebine vseh Planinskih vestnikov od
leta 1895 do danes na www.pvkazalo.si**

TEMA MESECA 4-12

Eiger - 70 let uspehov in porazov

Andrej Mašera

KOMENTAR 13-15

Napisi naših gora

Mateja Pate

**Razmišljanje o poškodovani poti
in planinskih vodnikov**

Andrej Stritar

PLANINSTVO 16-49

Po kraških gričih

Olga Kolenc

V enem dnevu po gričih okrog Idrije

Rafael Terpin

**Spomini na planinsko zavetišče
na Petrovem Brdu**

Olga Zgaga

Neprijetna pot na Triglav

Maja Ikanovič

Kako malo je treba ...

Ernest Preglav

Jesenski potep po Julijcih

Jože Vogrin

Na Golake – prvič in zadnjič

Elvica Velikonja

O tretjem festivalu gorniških filmov

Dejan Ogrinec

Na vrhu Skandinavije

Jože Drab

GALERIJA 50-52

Peca (2126 m)

Uroš Podovšovnik

NA TURO 53-59

Med Visoko Ponco in Mangartom

Roman Mihalič

Mangart (2679 m)

Andrej Stritar

Striedenkopf (2749 m), skupina Kreuzek

Tomaz Hrovat

ALPINIZEM 60-65

Spomini na Kirgizijo

Andrej Magajne

Severna grapa v Vevnici

Klemen Gričar

NAŠA SMER 66-67

Centralna grapa v mrzli gori

Bor Šumrada

NOVICE IZ VERTIKALE 68

IZ TUJEGA TISKA 70

PLANINSKO BRANJE NEKOČ 74

LITERATURA 75

NOVICE IN OBVESTILA 76

Kako poznamo naše gore? 80

Eiger - 70 let uspehov in porazov

Eros in tanatos mitične stene

✍ Andrej Mašera

*Pil sem te in ne izpil, Ljubezen.
Ko duhteče vino sladkih trt
vžil sem te, da nisem bil več trezen
in da nisem vedel, da si Smrt.*

*Zrl sem v strašne teme tvojih brezen:
in ker bil pogled je moj zastrt
od bridkosti, nisem vedel, Smrt,
da si najskrivnostnejša Ljubezen.*

Alojz Gradnik

V začetku je bila knjiga. Razmeroma tanka knjiga z modrimi platnicami in številnimi črno-belimi fotografijami, ki so prikazovale gore in ljudi. Gore so bile skalnate in zasnežene, možje z odločnimi obrazi so povezani z vrvojo plezali po navpičnih stenah; na nekaterih slikah so držali v rokah cepine, na drugih pa so se njihove postave zgubljale v belini snežnega viharja, ki jim je bičal razbrazdane obraze.

Bilo je že zdavnaj, leta 1952, toda spomin na modro knjigo, ki jo je domov prinesel oče, se je neizbrisno vtisnil vame in še danes, po tolikih letih, živo vzklije v mojih mislih, takoj ko zaslišim ali preberem magično privlačno, lepo zvonečo in usodno strašljivo besedo - Eiger. Oče je knjigo prebral na dušek: za mizo v kuhinji jo je začel prebirati popoldne in jo je zvečer prebral do konca. Jaz sem skoraj ves čas sedel zraven njega in z neznan-

skim zanimanjem opazoval njegovo početje. Oče, ki mi je sicer vedno rad razlagal stvari in skušal potešiti mojo prislovično radovednost, je bil tokrat tako zatopljen v knjigo, da je le tu in tam s kratkimi komentarji in bežnimi opazkami navdušeno spremljal svoje branje.

Brati sem se naučil že pred vstopom v osnovno šolo. Tako mi je uspelo razvozlati naslov knjige in njenega avtorja: *Trije zadnji problemi Alp*, napisal Anderl Heckmair. Osrednje in najdaljše poglavje v knjigi je imelo naslov *Rešitev problema*. Nekam čudno se mi

Zahodna stena Eigerja
Na levi se v senci grezi severna stena.

✉ Zoran Gaborovič

je zdelo vse skupaj; razumel sem, da gre za knjigo o gorah, toda »rešitev problema«? Kakšnega problema?

Knjigo sem seveda nekoliko kasneje prebral tudi sam; prebral sem jo potem še nešteto krat, postala mi je kot nek svetilnik, ki mi je kazal smer v gore. Še danes bi znal zrecitirati cele odlomke iz te knjige. *Trije zadnji problemi Alp* so bili moja prva gorniška knjiga in še danes stoji na častnem mestu med stotinami drugih, ki pripovedujejo o gorah.

Trije zadnji problemi Alp

Heckmair je napisal predvsem knjigo o Eigerju, čeprav govori tudi o drugih dveh problemih, severnih stenah Matterhorna in Grandes Jorasses. Že prvi odstavek v njej nakaže avtorjevo silno samozavest in odločnost: »Rešitev zadnjih treh problemov Alp je v tesnejši medsebojni zvezi, kakor sluti nepoučen človek. Ni zgolj naključje, da so konec koncev same münchenske naveze premagale severne stene.« Konec 20. let prejšnjega stoletja se je med tedanjimi plezanci razširilo napačno prepričanje, da so Alpe tako rekoč v celoti alpinistično obdelane in da ne morejo ponuditi več kaj posebnega. Le še tri visoke in mogočne stene bi bilo treba preplezati, pa je zgodba o Alpah končana. Tri severne stene: že samo dejstvo, da so bile severne, je stenam Matterhorna, Grandes Jorasses in Eigerja dajalo nekakšen poseben pridih mrakobne usodnosti in neubranljive privlačnosti. In samoumevno je pripadalo alpinistom takratne vrhunske münchenske šole, da jih preplezajo prvi.

Prva je »padla« severna stena Matterhorna, ki sta jo leta 1931 preplezala brata Franz in Toni Schmid. Kljub temu da je bila to prva smer v severni steni »gore vseh gora« in da sta zmagovalca dobila za uspeh na olimpijskih igrah v Los Angelesu leta 1932 zlato medaljo za alpinizem (bila je podeljena prvič in zadnjič), severne stene Matterhorna nikoli ni obdala tista fascinantna privlačnost, ki je še danes tako značilna za Grandes Jorasses in seveda za Eiger. Matterhorn je bil in ostal predvsem gora, na katero se je treba povzpeti za vsako ceno; večino pritegne njegova vitka, drzna, falična podoba, ki je od daleč tudi neizmerno privlačna. Toni Schmid žal ni dolgo užival v svojem zmagoslav-

Nesrečni Toni Kurz visi mrtev na vrvi

ju: leto po uspehu se je smrtno ponesrečil v severozahodni steni Grosses Wiesbachhorna v Visokih Turah. Plezalski pomen severne stene Matterhorna pa je ponovno vzcvetel šele precej po 2. svetovni vojni. V desnem delu stene so v območju tako imenovanega zmuttskega Nosa opravili ekstremno težke vzpone W. Bonatti, A. Gogna, M. Piola, C. Destivelle in številni drugi.

Naslednja je prišla na vrsto severna stena Grandes Jorasses. Heckmair se je tu že močno angažiral, imel pa je smolo v dogovarjanju s soplezalci, posebno ker se je v severni steni Matterhorna smrtno ponesrečil njegov najboljši plezalski tovariš Gustl Kröner iz Traunsteina na Bavarskem. Številni poskusi v Grandes Jorasses, tem mogočnem kolosu skal in ledu, so bili neuspešni, padale so tudi prve žrtve. Hans Brehm, Leo Rittler, Haringer; končno je leta 1935 Rudlu Petersu in Martinu Meierju uspel vzpon po stebri, ki pripelje na P. Croz. Stena je bila sicer preplezana, smer je bila tudi zelo zahtevna, toda glavna lovorika – najvišji steber v

steni, ki se konča na najvišji točki P. Walker – je še čakal. Čakal do leta 1938, ko ga je po načelu *veni, vidi, vici* (prišel, videl, zmagal) zmojstril slavni italijanski as Riccardo Cassin s soplezal-cema Espositom in Tizzonijem. Odličen vzpon! Ta sijajna klasična smer, ki je še vedno na vrhu seznama najzlahtnejših in najbolj zaželenih *grandes courses* v Alpah, pa je imela »smolo«, da je bila v začetku nekoliko zasenčena z uspehom, ki so ga Heckmair in tovariši dosegli v Eigerju.

Eiger Nordwand – Mordwand

Eiger je v slavni trojici s štiritisočakoma Mönchom in Jungfrau najnižji, saj s 3970 m ne doseže tiste za Alpe tako magične višine štiri tisoč metrov. Toda po svojem drznem videzu, 1800 m visoki severni steni, alpinističnem pomenu pa tudi po težavnosti običajnih pristopov pušča svoja višja soseda daleč za seboj.

Prvo ledišče v severni steni Eigerja 📷 Andrej Erceg

Slika na naslednji strani: Letos mineva 70 let, odkar je bila v severni steni Eigerja preplezana Klasična oz. Heckmairjeva smer. 📷 Tina Di Batista

Že smer prvopristopnika Charlesa Barringtona z vodnikoma Almerjem in Bohrenom leta 1858 po severozahodnem pobočju, ki velja za običajni pristop, je tehnično zahtevna, dolga in orientacijsko zelo zapletena. Danes je sicer veliko bolj priljubljen težavni pristop po silno izpostavljenem vzhodnem grebenu Mittellegi, ki ga je leta 1921 v vzponu prvi preplezal znani japonski alpinist Yuko Maki, kasnejši vodja zmagovite japonske odprave na Manaslu (resnici na ljubo je treba povedati, da so švicarski vodniki že leta 1885 preplezali greben v sestop!).

Še preden je postala severna stena Eigerja kultni pojem svetovnega alpinizma, je bil Eiger nekaj izjemnega. Leta 1912 so zgradili najvišjo evropsko železnico na sedlo Jungfrauoch med Jungfrau in Mönchom (sprva so jo mislili potegniti kar na vrh Jungfrau, kar se na srečo ni zgodilo). To je bil izjemen tehnični dosežek, ki še danes vzbuja občudovanje. Železnico so spe-

Izstopno počivo

Palek

Prečnica bogov

Rampa

Bivak smrti

Tretje ledišče

Drugo ledišče

Prvo ledišče

Hinterstoisserjeva prečnica

Težavna poč

Na drugem ledišču

Andrej Erceg

ljali po dolgem predoru skozi Eigerjev masiv, v katerem naredi velik ovinek in se potem skozi ostenje sosednjega Möncha povzpne do cilja na višini 3454 m. Med gradnjo so za odmetavanje materiala izkopali jašek z odprtino v severno steno, ki je pozneje odigrala pomembno vlogo v tragedijah, ki so se dogajale v steni.

Leta 1935 se je začela krvava zgodovina severne stene Eigerja, ko sta Max Sedlmayr in Karl Mehringer zmrznila v večdnevnem snežnem viharju na mestu, ki ga danes imenujejo Bivak smrti. Bila sta očitno hrabra alpinista, brez odvečnih predsodkov, saj sta se stene lotila kar po sredi in naravnost navzgor. Smrt dveh mladih Münchenčanov je takoj pritegnila pozornost alpinistične srenje na Eiger. Svetovni »sloves« stene smrti pa si je ta gora pridobila naslednje leto, ko se je v njenih strminah zgodila ena največjih in najbolj znanih tragedij v zgodovini alpinizma. Tu ne nameravam opisovati zgodovinske faktografije, ker je dobro znana vsakomur, ki je vsaj malo prebiral gorniško

literaturo. Nemca A. Hinterstoisser in T. Kurz ter Avstrijca W. Angerer in E. Rainer so zarisali novo smer z vstopom bolj v desnem delu stene in preplezali ključno mesto v njenem spodnjem delu, nevarno prečnico, ki se je potem izkazala kot past, iz katere ni bilo vrnitve. Ob poslabšanju vremena, v hudem neurju, so po treh dneh nečloveških muk trije plezalci že umrli ali strmoglavili, edino najmlajši Toni Kurz je bil še živ in se je počasi spuščal po vrvi proti švicarskim vodnikom, ki so se skozi železniški jašek prebili skoraj do njega. Skoraj – na žalost, prav do njega pa niso mogli. Kurz je preživel še eno strahotno noč, reševalci so se s cepini skoraj lahko dotikali njegovih čevljev, potem pa je samo še tiho zamrmral: »Ich kann nicht mehr, es geht nicht« (Ne morem več, ne gre) in umrl. Sliko Tonija Kurza, ki visi mrtev na vrvi, sem prvič videl v Heckmairjevi knjigi. Neizbrisno se mi je vtisnila v nedolžni otroški spomin. Tragedijo so kot v kakem grškem gledališču opazovali groženi turisti v Kleine Scheideggu

in Grindelwaldu, seveda pa je bila deležna tudi ustrezne medijske pozornosti.

Eigerjeva severna stena je že dobila naziv stena smrti ali ubijalska stena (Nordwand – Mordwand), obenem pa je postala osrednji alpinistični problem v Alpah. Leta 1937 sta Hias Rebitsch in Ludwig Vörg prva živa sestopila iz stene, junija 1938 pa se je zopet zgodila nova katastrofa. Znana italijanska plezalca Bortolo Sandri in Mario Menti, ki sta bila soplezalca slavnemu Raffaelu Carlessu, prvi v južni steni Torre Trieste, drugi pa v severozahodni steni Torre di Valgrande v Civetti, sta iz neznanih razlogov strmoglavila že v spodnjem delu stene, v območju tako imenovane Težavne poči. Zanimivo, da Heckmair to nesrečo v svoji knjigi komajda omeni, tudi brez vsakih imen; pove samo, »da je v steni še truplo enega od Italijanov«. Tudi ta odnos kaže na stanje duha v tistem času, ko so si bili nemški in italijanski plezalci vse prej kot dobri gorniški tovariši.

Fascinacija Eiger

Končno je moralo priti tudi do tega: pred sedemdesetimi leti, od 21. do 24. julija 1938, so Anderl Heckmair, Ludwig Vörg, Fritz Kasperek in Heinrich Harrer preplezali severno steno Eigerja po smeri, ki se od tedaj imenuje Klasična ali kar Heckmairjeva smer, saj je bil ves čas vodilni v navezi. Heckmair in Harrer sta o podvigu napisala tudi knjigi, sicer pa je bil uspeh nemško-avstrijske naveze že nešteto-krat opisan v bogati gorniški literaturi. Udeleženci so bili kasneje deležni tudi (pretirane?) negativne kritike, kajti nacistični režim je dodobra izrabil vzpon za dokaz superiornosti germanske rase, in to tik po anšlusu. Človeško razumljivo je, da so mladi ljudje uživali v slavi in pozornosti in da se jim je zdel sprejem pri nacističnem firerju nekaj enkratnega. Seveda pa ni mogoče zanikati, da sta bila Kasperek in Harrer res zagrizena nacisti, Heckmair pa

Rampa je eno ključnih mest smeri

Markus Stofer

je bil popolnoma apolitičen. Nesrečni Vörg je padel kot navaden vojak že v prvih dneh nemške agresije na Sovjetsko zvezo, Kasperek se je leta 1954 smrtno ponesrečil na Salcantayu v Peruju, Heckmair in Harrer pa sta umrla pred kratkim pri visoki starosti. Harrer je doživel tudi popolno duhovno in nazorsko preobrazbo ter sijajno kariero raziskovalca in potopisca. A to je že druga zgodba.

Zgodovina severne stene Eigerja pa se je nadaljevala po poti, posuti z uspehi in številnimi žrtvami. To traja še danes, saj gre število njenih žrtev v desetine. Pri tem se nujno vsiljuje vprašanje, kaj je na tej steni tako neznansko privlačnega, da je fascinirala toliko naskakovalcev? Kaj je na primer odličnega ameriškega alpinista Johna Harlina pritegnilo, da se je

Prečnica bogov

Simon Slejko

zaradi Eigerja z vso družino naselil v Švici z enim samim namenom, da bi v njem preplezal direktno smer? In potem pri tem izgubil svoje mlado življenje? In kaj je »sililo« njegovega sina, prav tako Johna Harlina, da je šel načrtno po očetovih stopinjah, preplezal severno steno Eigerja po Klasični smeri in o vsem tem napisal odlično knjigo?

Ob vsej tej uročenosti z Eigerjem je treba pripomniti, da je plezanje v njegovi severni steni vse prej kot uživaška avantura, da je vzpon izjemno nevaren zaradi padajočega kamenja in ledu, da je skala ponekod zelo krušljiva, da je stena izpostavljena naglim vremenskim spremembam. Skratka – nič posebno lepega in privlačnega. In vendar imajo posamezni odseki Klasične smeri posebna imena, kar dokazuje, da je smer vseeno nekaj izjemnega. Le kdo ne pozna vsaj nekaterih med temi imeni: Težavna poč, Hinterstoisserjeva prečnica, Lastovičje gnezdo, Prvo ledišče, Ledena cev, Drugo ledišče, Likalnik, Bivak smrti, Tretje ledišče, Rampa, Krušljiva polica, Prečnica bogov, Pajek, Izstopne poč, Vršno ledišče ... Ta fascinacija temelji na nekaj podmenah. Nedvomno gre za mogočno steno, eno najvišjih v Alpah. Preplezati tako steno, ki je povrhu tako razvpito nevarna, je vsekakor veliko alpinistično dejanje. Zelo pomemben dejavnik je tudi njena odprtost, ki omogoča številnim turistom, da iz znanih turističnih centrov ob vznožju ob kavici in pivu opazujejo plezanje neposredno, v živo. Tak neprepričljiv »privilegij« imajo le redke velike stene v Alpah. Le kako bi se v tem pogledu lahko primerjala z Eigerjem severna stena Matterhorna, da o Grandes Jorasses sploh ne govorimo.

Zelo pomemben dejavnik se mi zdi tudi ime gore. Pomislimo za trenutek, da bi se Eiger, ime, ki ti kar zabrne iz grla, imenoval na primer Grosses Grindelwalderhorn. Prepričan sem, da bi bil njegov čar bistveno manjši. Zgodovinska

Beli pajek – strmo ledišče v zgornjem delu stene

Andrej Erceg

znanost priznava imenom precejšnje vloge pri ustvarjanju tako pozitivnih kot negativnih mitov. Kako bi se bilo zasukalo kolo zgodovine, če na primer Hitlerjev ded ne bi bil spremenil svojega priimka Schicklgruber? Le kako bi zaslepljene množice skandirale zločincu »Heil Schicklgruber!« in mu voljno sledile v zločin in pogubo? Nekaj podobnega, se mi zdi, bi lahko doživel tudi Eiger, če ne bi imel tako zvenečega in preprostega imena.

In končno: eros – tanatos, Ljubezen – Smrt. Je res, da v vsakem od nas živi težnja po veliki ljubezni, ki jo obenem prepaja tudi nezavedno hotenje po smrti, po nič, po popolni praznini, ki je večna ... Pesnik je ta vzajemni, nikoli dorečeni odnos izrazil umetniško dovršeno, za alpiniste z vsega sveta pa bo Eiger ostal gora oboževanja, najgloblje ljubezni in dražljive bližine nedoumljive smrti.

Literatura:

- Anderl Heckmair: Trije zadnji problemi Alp. Mladinska knjiga, Ljubljana 1952.
- Heinrich Harrer: Beli pajek. Založba Obzorja, Maribor 1984.
- Jon Krakauer: Eiger Dreams. Pan Books, London 1998.
- Ueli Mosiman: Hochtouren Berner Alpen. SAC, Lausanne 1999.
- Daniel Anker: Eiger. The Vertical Arena. The Mountaineers, Seattle 2000.
- Anderl Heckmair: My Life. The Mountaineers, Seattle 2002.
- Jack Olsen: Arrampicarsi all'inferno. CDA&Valda, Torino 2005.
- Lino Leggio: La morte non riposa – Eigerwand. Nuovi Sentieri, Belluno 2006.
- John III Harlin: The Eiger Obsession. Simon&Schuster, New York 2007.

Slovenci in severna stena Eigerja

Severna stena Eigerja je verjetno najbolj znana stena na svetu. Zaradi dolžine, težavnosti in vseh tragičnih zgodb (žaloiger, kot jih imenuje eden prvih zmagovalcev stene) je že od prvega poizkusa v njej na začetku tridesetih let prejšnjega stoletja uživala sloves ene najbolj zaželenih alpinističnih lovorik. Prav zato je kmalu začela buriti domišljijo tudi slovenskim alpinistom. Povojna alpinistična generacija je zaradi vseh preprek na poti proti goram na zahodu ni zmogla. Večino energije so jim vzele aktivnosti v domačih gorah ter želja po prvih alpinističnih odpravah v Ande in Himalajo in priprave nanje. Prva slovenska alpinista, ki sta preplezala severno steno Eigerja, sta bila Dušan Kukovec in Janez Resnik. Med 22. in 24. julijem 1969 sta opravila 69. ponovitev Heckmairjeve smeri. Ko je bil led prebit, so se slovenski vzponi začeli vrstiti kot po tekočem traku. Avgusta istega leta so smer preplezali Franci Gselman, Milan Meden, Ivan Šturm in Beno Reis. Peter Ščetinin je plezal z nemškim soplezalcem leta 1973. Sedem let pozneje je bilo med 10. in 12. avgustom v steni kar sedem slovenskih alpinistov: v eni navezi dvajsetletniki Janez Benkovič, Rok Kovač, Janez Skok in Janez Sabolek, v drugi pa Borut Bergant, Marjan Manfreda in Andrej Štremfelj. Dober teden pozneje sta steno preplezala Celjana Jože Zupan in Aleš Stopar, naslednje leto pa še Štajerca Aco Pepevnik in Ivan Smodiš ter Tržičana Filip Bence in Slavko Frantar. Leta 1982 se je stene lotil Franček Knez in jo preplezal v šestih urah, kar je bil do takrat najhitrejši vzpon v smeri. Čez teden dni sta jo v 14 urah preplezala še Milan Romih in Matjaž Pečovnik. V avgustu sta sledila Korošca Stanko Mihev in Franc Pušnik. Leta 1984 je čez steno v osmih urah zdiral Slavko Svetičič, dve leti pozneje pa pozimi in prav tako sam še Tomo Česen v desetih urah. Naslednji zimski vzpon se je zgodil leta 1990, ko sta bila v steni Dare Juhant in Marija Frantar, ki je opravila prvo slovensko žensko ponovitev. Sledilo je nekajletno zatišje, v katerem so se vrstili poizkusi Tadeja Goloba z različnimi soplezalci. Uspelo mu je z Dušanom Polenikom leta 1997. Ponovno zatišje je sledilo vse do začetka marca 2003, ko sta s steno opravila najprej Tina Di Batista in Simon Slejko, v naslednjih tednih pa še Tadej Golob, Grega Lačen, Matej Flis in Tadej Zorman ter Zoran Radetič in Slavko Rožič. Januarja 2006 so bili v steni Uroš Samec, Tine Cuder in Matej Kladnik, naslednjo zimo pa Martin Belhar in Ivan Smerkolj ter Tomaž Humar, Anže Marenče in Aleš Koželj. Oktobra 2007 sta v Eigerju plezala Peter Mežnar in Tomaž Jakofčič, zadnji vzpon pa smo zabeležili februarja 2008, ko sta se v steni mudila Andrej Erceg in Dejan Miškovič.

Poleg klasične Heckmairjeve smeri je bilo nekaj pozornosti posvečene tudi drugim smerem. Najboljši so bili vzponi Frančka Kneza, Danija Tiča in Marjana Frešerja v prvenstveni Slovenski smeri, Ivča Kotnika in Franca Verka v Japonski smeri ter solo ponovitev Harlinove smeri Slavka Svetičiča. Poleg tega je bilo opravljenih še nekaj krajših vzponov v obrobnem, desnem delu stene. Stena bo še dolgo ostala preizkusni kamen pravega alpinizma, klasična Heckmairjeva smer pa je brez dvoma največja *grande course* na svetu. Zato se bodo vzponi v njej prav gotovo nadaljevali z nezmanjšano frekvenco. Tudi slovenski.

Tomaž Jakofčič

Rampa v Eigerju

Andrej Erceg

Napisi naših gora

✍ Mateja Pate

Oni dan sem na robu Male Gore, na poti proti Čavnu, zagledala na skalo pritrjeno tablo in na njej približno tak napis: Planinec tukaj se ustavi – frizuro si popravi – Čaven je poln lepotic – gorskih cvetic. Čez nekaj sto metrov me je pozdravil »grafit«: Planinec! Vem, da se potiš, a s pogledom na morje se lahko ohladiš! In nekoliko dlje še eden: Ne trgaj cvetja! Ta »inflacija« napisov na tako kratkem odseku poti me je spodbodla k razmišljanju, ali poleg za orientacijo pomembnih oznak v gorskem svetu res potrebujemo še dodatne »napotke«, ki »krasijo« skale in drevesa.

Naše visokogorje je prepredeno s po večini zelo dobro označenimi potmi na mnoge vrhove, ki so s tem dostopni tako rekoč vsakomur, »ki si upa«. Za vriskanje z vrha mora ta vsakdo imeti le nekaj smisla za sledenje markacijam (če seveda pustimo ob strani psihofizično pripravljenost), za vse preostalo so poskrbeli prizadevni markacisti planinskih društev, skrbnikov posameznih poti. Tudi za bolj ali manj hudomušne napise, ki jih lahko prebiramo ob markiranih poteh. Brez dvoma je zasnova vseh teh napisov dobronamerna, bodisi kot spodbuda tistim, ki na poti že omagujejo, bodisi kot opozorilo na nevaren odsek (kot npr. tisti »Pazi!« pred nekim zoprno izpostavljenim mestom na poti Mire Marko Debelak v severni steni Kanjavca, čeprav bi morda bolj kot opozorilo zalegla kakšna jeklenica) ali pa namig na kakšno naravno znamenitost ali dobrino (še kako smo recimo veseli preprostega napisa »Voda, 5 min«). Toda – ali imajo drugi »ekstra« napisi, ki jih lahko srečamo širom po naših gorah, res kakšno pomembno vlogo?

Poglejmo samo zgoraj omenjene primere. Na robu Male Gore se pred nami odpre prostrana planota, ki je spomladi in poleti posuta s cvetjem; to opazi vsak, ki ima oči na pravem mestu. Bi nas morala na to res opozoriti šele v skalo zašraufana tabla? Tistemu, ki cvetja

ne opazi, tudi napis ne bo pomagal ... ker ga cvetje pač ne zanima. Podobno je z napisom o razgledu na morje – tisti, ki se nima časa ozreti okoli sebe, ne bo opazil ne morja ne napisa! In vzgojni »Ne trgaj cvetja!«? Gorniki tako ali tako vemo, da se to ne počne, nas torej (načelno?) ni treba posebej opominjati. Morda pa je bilo opozorilo na skali namenjeno tistim, ki ne poznajo gorniškega bontona? No, te je prvi napis najprej opozoril na čudovite cvetlice, potem pa jih je nekoliko dlje, že s šopki v roki, streznil drugi s prepovedjo. (Mogoče pa je šlo v obeh primerih le za metaforo in avtor ni imel v mislih živo pisanih rastlin, temveč »cvetlice« neke druge sorte?) Kakor koli že – je bil kateri izmed teh treh napisov zares potreben za to, da obiskovalec pride brez orientacijskih težav na zeleni cilj in nazaj? Ne. Meni so se zdeli le nepotrebno onesnaževanje narave, dobronamernost in hudomušnost gor ali dol.

Že slišim ugovore zagovornikov »grafitov«, češ, saj je tudi to in ono onesnaževanje narave in da je kak takle napis pravzaprav zelo nedolžna reč v primerjavi z drugimi grehi, ki jih imamo na duši mi obiskovalci gora. To sicer žal drži kot pribito. A stvari premikamo na bolje z majhnimi koraki. In zakaj ne bi začeli z opuščanjem nepotrebnih napisov po slovenskih gorah? ●

Razmišljanje o poškodovani poti in planinskih vodnikih

✉ Andrej Stritar

Po elektronski pošti je do mene prispelo sporočilo z razmišljanjem o bodočem krajinskem parku Kamniško-Savinjskih Alp, h kateremu so bile pripete slike poti na Kamniški vrh skupaj z izzivom zame:

»To je pot, ki vodi direktno na Kamniški vrh in jo je med drugim opisal tudi Stritar. Ali ga lahko povabiš naj si to pot ogleda skupaj s predstavniki založbe, ki je vodnik izdala, sedaj po nekaj letih in opiše svoje občutke v PV ob tem obisku.«

V tem izzivu je pravzaprav skrita temeljna dilema našega početja v gorah. Na eni strani gorniki cenimo in občudujemo naravo, želimo si jo ohraniti prvobitno in nedotaknjeno, na drugi strani pa hodimo vanjo in hote ali nehote puščamo svoje sledi.

Poti na Kamniški vrh sem res opisal v nekaj svojih vodnikih; ta prijetni vrh pogosto obiščem. Tudi sam sem opazil, da je steza naravnost od lovske kočice proti vrhu danes bistveno bolj uhojena kot pred desetletjem in da se že začenja erozija zaradi padavin. Podoben vtis daje tudi steza na sedlo ob grapi Kamniška roža, vendar je tam nekdo že poskusil ustaviti degradacijo.

Iz tona izziva sklepam, da bi me ob pogledu na to erozijo morala zapeči vest in da bi se moral pokesati, da sem te poti opisal in jih tako približal širšemu krogu ljudi. Pravzaprav imam občutek, da je vedno več takih varuhov narave, ki bi najraje popolnoma prepovedali kakršen koli dostop v divjino, kajti človek da tam dela samo škodo (jaz jim pravim »ortodoksni naravovarstveniki«). Najraje bi nas zadržali v našem civiliziranem, asfaltiranem svetu, nas s tem usmerili v urejene potrošniške centre, kjer izumljajo vedno nove »atrakcije«, samo da iz nas potegnejo še kak evro in s tem prispevajo k rasti bruto domačega prihodka, ki je vendarle prvi in najpomembnejši cilj naše družbe! Divjina

pa bi morala ostati tam nekje zaklenjena, do stopna le res izbranim izbrancem.

Seveda mi ob pogledu na naraščajočo degradacijo poti ni vseeno. Očitno je Kamniški vrh postal tako priljubljen, da se obisk zelo povečuje in res konkretno negativno vpliva na teren. Žal so planinski cilji v bližini večjih urbanih naselij marsikje podobno obremenjeni. Očitno je to cena, ki pa jo je po moje vredno plačati za srečo številnih obiskovalcev.

Tako močno shojene poti pa tudi pomenijo, da po njih hodi stotine, verjetno tisoče ljudi. In če so šli tja gor, pomeni, da so pobegnili iz ubijajočega vsakdana nekam na lepše polnit svoje baterije z neizmerno svobodo prvobitnega sveta. Prepričan sem, da vsak pobeg v naravo pomaga sleherniku, da postane malo srečnejši, malo boljši. In če sem pomagal nekaj sto ali tisoč ljudem k večji sreči in zadovoljstvu, sem zaradi tega zelo ponosen!

Menim, da so taki problemi erodiranih poti izziv za organizirane planince, ki smo združeni v svoja društva in zvezo. Združeni smo zato, da drug drugega podpiramo pri skupnih hobijih, pri skupni ljubezni do gora. Razpeti smo med dve svoji želji, dva interesa: po eni strani bi radi čim več hodili v gore, po drugi pa bi radi gore ohranili nedotaknjene. V glasilu švicarske planinske zveze sem naletel na zelo posrečeno poimenovanje te dileme: »Nutzinteres« ali »Schutzinteres« (uporaba ali varovanje). Ker je na Kamniškem vrhu zaradi povečane uporabe ogroženo varovanje, bi moral nekdo (lokalno PD, PZS?) ukrepati. Po moje bi bilo zgrešeno prepovedati obisk, kajti s tem bi onesrečili stotine, tisoče naših somišljenikov. Pač pa bi morali nadaljnjo degradacijo teh steza preprečiti z varovalnimi ukrepi na terenu: popravili, lesenimi podporami, odvodnjavanjem, ograjo ipd. Podobno so recimo sanirali pot na Polhograjsko Grmado mimo lovske kočice na greben in ustavili škodo. Še bolj pomembna pa sta uspo-

sabljanje in kultura nas obiskovalcev gora. Od mladih nog moramo ponavljati, kako pomembno je hoditi po stezi in ne spodbujati erozije.

V nasprotju z omenjenimi »ortodoksnimi naravovarstveniki« sem jaz za bolj »praktično naravovarstvo«, tako, ki je usmerjeno k človeku. Kajti naravo in divjino potrebujemo zaradi sebe, mi želimo videti zelene gozdove in slišati pojoče ptičke. Naravi sami je vseeno, če bi bilo vse skupaj ogenj in žveplo ali pa beton in asfalt! Skrbeti moramo torej za to, da ne bomo uničili gozdov in ptičkov, vendar hkrati omogočiti, da lahko sleherni posameznik pride do njih – v potu svojega obraza!

V februarski številki Planinskega vestnika je Andrej Mašera v članku »No Picnic on Mount Kenya« povzel knjigo o neizmernem hrepenju italijanskega zapornika po svobodi na višavah. Prispevek je zaključil s kratkim razmišljanjem o pomenu svobode za vsakega posameznika, s katerim se globoko strinjam. Slovenci smo obdarjeni s čudovitim gorskim svetom, ki nam služi za tovrstno izpolnjevanje hrepenja po svobodi. Raziskovanje tega sveta z lastnimi močmi je nekaj neprecenljivega, nekaj, kar je smiselno gojiti in spodbujati, ne pa zatirati z vsakršnimi prepovedmi. Prepovedati je treba vdor civilizacije vanj.

Bolj shojena stezica, kakršno so utrli sopihajoči na Kamniški vrh, je pravi drobiž proti grobim posegom z buldožerji, ki jih mirno toleriramo v imenu napredka in večjega za-

služka (tudi planinskih koč nekje više na koncu novozgrajenih cest!), ali pa veselega preganjanja z motornimi sanmi, ali pa vztrajnega preletavanja z letali in helikopterji nad narodnim parkom, ali pa vztrajnega oženja varovanih območij zaradi gospodarske rasti lokalnih skupnosti (kar se bo očitno zgodilo z novim zakonom o TNP). Še najbolj strah pa me je neskončnega povelečevanja privatne lastnine! V Sloveniji so že lepi kraji, kamor ne smemo, ker nas tja ne pusti nekdo, ki je pač danes v neki zemljiški knjigi zapisan kot lastnik. Naš resnični izziv je preprečiti, da se to ne razširi v razsežnosti, kot sem jih že videl v tujini (»No trespassing, prosecutors will be shot!« – »Prepovedan prehod, kršitelji bodo ustreljeni!«). Da nam ne bo nekega dne lastnik zemljišča recimo preprečil dostopa do lepih Korošaških slapov tam pod Kamniškim vrhom, češ »To je moje, kaj vas briga, škodo mi delate, ne smete blizu!« In da na koncu ne bomo zgolj z asfaltnih cest gledali tja v daljavo na zeleno privatno lastnino in doma iz fotelja ali pa v kakem fitness centru gledali plačljive oddaje o nekem odtujenem zelenem svetu tam nekje zunaj!

Več ko nas bo ljubilo naravo, več ko nas bo tja hodilo, teže se bo razvil tako črn scenarij. Zato sem ponosen, da sem s svojim delom pomagal širiti ljubezen do gora, pomagal osrečevati ljudi. Upam, da jih bom lahko še veliko. ●

✉ Irena Mušič

Po kraških gričih

Kondicijske ture za zimski čas

✍ in 📷 Olga Kolenc

Ob besedi kras me je pri srcu vselej spreletelo nekaj turobnega; tja me je zaneslo samo po sili razmer ali pa zaradi poti do morja. Suhe travnate oaze, v katere se razraščajo borovci in drugo podrastje, značilno za kras, so me vselej puščale hladno. Niti pomislila nisem, da bi v neznosni poletni vročini ali pa v mrzli zimski burji lazila po tej pusti pokrajini. Primorski planinski svet se tu dokončno izpoje. S poslednjimi močmi se še enkrat dvigne nad goriško ravnino v zaobljene in poraščene Črne hribe, ki se na južni strani že povsem izpeti spojijo s kraško planoto. Odpre se nov svet, ki sega do morja, svet z vonjem po smoli črnega bora, po soli, pršutu in vinu.

Pobočje Sv. Katarine

Odkriti Kras

Naključje je hotelo, da sem odkrila Kras v povsem drugačni luči. Bila je pomlad in izza kamnitih zidov je kipelo življenje. Košenice so bile mehko zelene in presenečena sem bila nad povsem spremenjeno podobo pokrajine. Čudovita spomladanska flora se prav nič ne razlikuje od naših planinskih travnikov, ponekod je celo še bolj izrazita. Presenetijo nas cvetlice, ki na prvi pogled ne spadajo v ta svet: divje narcise, gorski kosmatinec, gorska logarica, navadna potonika, brstična lilija, peresasta bodalica, možina, šetraj ... Na videz skromna propustna apnenčasta kraška krajina predstavlja eno najbogatejših rastlinskih območij tako v Sloveniji

kot tudi v Evropi. Med črnim borom, ki kraljuje tod, rastejo črni gaber, mali jesen, hrast, dren, črni trn, naskalna trhlika, ruj in še kaj bi našli poznavalci. Kmalu sem ugotovila, da je celotno področje Krasa kot labirint prepredeno s cestami, kolovozi, takšnimi in drugačnimi peš potmi, ki kar vabijo, da se podamo v neznano. Kadar nas sveže zapadli sneg, kratek dan ali slabo vreme prisilijo, da končno obmirujemo doma, nam to območje ponuja nešteto zanimivih možnosti.

Poti miru

Cerje (343 m) je zadnja, komaj opazna vzpetina v tako imenovani skupini Črni hribi – v grebenu, ki proti vzhodu razmejuje kraško planoto od goriškega ravninskega sveta. Dejansko so rahlo valoviti griči na prvi pogled res črni, njihova poraščenost z iglavci in osojna lega namreč ustvarjajo zanimiv temen barvni kontrast. Pod Cerjem sta parkirišče in pričetek udobne makadamske poti, ki vodi k novemu zgodovinskemu spomeniku braniteljem naše zemlje na vrhu griča. Sem zahaja vse več sprehajalcev. Presenečeni se znajdemo sredi kraške planote, prepredene z neštetimi lepo označenimi in urejenimi potmi – Potmi miru – med številnimi vojnimi obeležji: spomeniki, objekti, jarki in rovi, ki še vedno živo pričajo o težkih bitkah prve svetovne vojne. Zgodovinske poti so hkrati poti za pohodnike, kolesarje in tudi za tiste, ki si želijo le na krajši sprehod. Poti je toliko, da jih zlepa ne moremo vseh prehoditi. Skoraj nemogoče je, saj je poleg njih še nešteto stezic, ki verjetno služijo le domačinom za prehod čez parcele. Greben se na zahodni strani izpod parkirišča pod Cerjem prevesi v dolino sosednje Italije, kjer se tudi konča, muzej v naravi pa se nadaljuje; zdaj lahko mejo svobodno prečkamo. Urejene in označene poti nas tudi tam popeljejo po prelepi pokrajini. Pot nas vodi na drugo stran doline skozi podzemne rove in mimo strelskih jarkov, ki se nahajajo na samem vrhu Brestovca in Goličevnika. Kot da ni bilo dovolj gorja, je nedavno tod pustošil še ogenj. Goličevnik tako ostaja večna, nezaceljena rana.

Lokvica–Cerje–Trstelj (643 m)

Za spremembo sem se zaradi nedeljske gneče raje zapeljala do Lokvice, vasi blizu Opa-

tjega sela, in nekaj časa sledila označeni poti. Čeprav sem družabno bitje, iščem v naravi predvsem mir, zato sem se podala na manj obljudene poti. Lepi jesenski dnevi dobesedno vabijo, temperature so ta čas naravnost idealne za hojo. Zapustila sem označeno makadamsko cesto nad Lokvico in sledila udobnemu kolovozu, nato pa sem jo mahnila navzgor po brezpotju. Med skladi razmetanih apnenčastih skal sem se takoj počutila kot doma in skoraj sem pozabila, da je pred menoj še dolga pot. Ruj, ki je vse leto barvno povsem usklajen z ostalim rastjem, se naenkrat prelevi v povsem novo, drzno in izstopajočo preobleko. Kot da bi iskra zanetila plamen, zagori po gmajni, se razplamti, veter raznaša plamene v krošnje, zublji preskakujejo, se plazijo po tleh ... Prebijem se čez globok in zaraščen strelski jarek. Svetloba vara, sonce se igra in barve doživljajo ekstazo. Mir, spokojni mir, nobenega strahu, bolečine ... Beli kraški kamni postanejo še bolj beli, le kateri kipar jih je tako razmetal, nazobčal, obrusil?

Malce opraskana sem se tik pod Cerjem priključila markirani poti in jo mahnila proti Velikemu Medvešču. Markirana steza se vedno znova dviga in spušča, kot da mora, po primorsko radovedna, res obiti prav sleherni kucelj. Včasih niti nisem vedela več, kje se nahajam, hribi in hribčki so si podobni bolj kot brat bratu. Šele tablica z imenom na samem vrhu je potrdila moje ugibanje. Greben, ki so ga med fronto zasipale granate, je bil povsem gola kamnita puščava, ker pa vedno zmaga življenje, tod znova kraljuje gozd; med oaze črnega bora se vrvata mešani gozd in podrastje. Kot nanizani si od tu dalje sledijo Fajti hrib (433 m), Veliki vrh (463 m), Renški vrh (449 m), pa Vrtovka (502 m), Lesenjak, Stolovec (563 m), Stol (629 m) in končno najvišji, 643 m visok Trstelj. Če boste po končani turi našteli prijateljem vsa navedena imena, vas bodo precej spoštljivo gledali. Da se ne bi ponavljala, sem se vračala po položnih gozdnih poteh in tako tura ni bila dolgočasna. Na Cerju sem dobila za nagrado nepozaben sončni zahod.

Od parkirišča pod Cerjem pa do Trstelja traja pot po grebenu v eno smer dobre tri do štiri ure. Ob prečenju makadamske poti, ki obide vse griče, moramo biti pozorni na stezo, ki je sicer markirana in lepa, vendar ponekod malce odmaknjena in skrita med travo. Označena je

tudi pot, ob kateri si lahko ogledate ostanke vojaških rovov. Čeprav je poraščen celoten greben, nas poleti krošnje mladega gozda ne obvarujejo pred soncem, še manj pa pred številnimi klopi, ki živijo v podrastju. Goriška stran je od tu kot na dlani, v lepem vremenu se pred nami odpirajo razgledi na vse strani. Na kopastem vrhu najvišjega Trstelja najdemo dve opisni plošči, ki nam pomagata pri orientaciji. Pred nami se odpre pogled na Vipavsko dolino z Nanosom, Trnovski gozd, Banjsko planoto, Zahodne Julijce, nato pa na Furlansko nižino, Dolomite ... Tik pod vrhom, ob manjši kotanji, stoji povsem skrita med drevjem Stjenkova koča. Do Trstelja lahko pridemo z več strani: iz Dornberka, Renč, Branika, Kostanjevice na Krasu, Lipe ali pa čez opisani greben Črnih hribov z Mirenskega gradu. Vse poti so urejene in primerne za vsakogar.

Železna vrata–Veliki in Mali Ovčjak (567 m, 575 m)

Greben Črnih hribov se na vzhodu, v smeri Branika, razbije v kar nekaj gričev in gričkov. To

Sabotin nad novim solkanskim mostom

so Mali in Veliki Ovčjak, Kačnik, Sv. Katarina, Lipnik, Šumka, Sv. Martin, Zajčevca ... Kačnik je iz Železnih vrat videti le mala vzpetina, za njim pa se že prikaže v polovici ure dosegljiv Veliki Ovčjak. Steza se je v travi povsem izgubila, na slepo sem se spotikala skozi grmovje in povsem slučajno naletela na dve obledeli markaciji. Malce sem se jezila, nato pa ugotovila, da je že prav tako. Mora ostati še kakšna oaza miru! Vrh nepomembnega Velikega Ovčjaka me je pozitivno presenetil. Blazinice nizkega suhega grmičja, s katerimi je povsem poraščen, so oznanjale, da se kljub nedavnemu požaru tukaj že nadaljuje življenje. Spokojna tišina je segala vse do Triglava. Po fotografiranju sem sestopila po brezpotju nazaj na izhodišče. Po kakšnem kilometru asfalta sem zavila levo, kjer me je velika lesena tabla usmerila na Sv. Katarino. Ponovno sem zapustila makadamsko cesto in sledila komaj vidni stezi, ki pa je prav hitro povsem izginila med podrastjem. Razdalje so majhne, zato ni bilo strahu, da bi se izgubila. Kmalu sem dosegla zgornji del hriba, ki ga je nedavno zajel požar, in prečkala vojaško *multitero*. Bele skale na pogorišču so dajale vtis vi-

sokogorja. Mimo razvaline male cerkve, ki stoji na samem vrhu Sv. Katarine, sem nadaljevala pot po udobnem kolovozu, ki me je v enakomernih vzponih in spustih pripeljal pod Mali Ovčjak. Pred mano se je odprl pogled na novo, še večje pogorišče. Mlado bodičasto podrastje in robidovje, ki se »plazi« povsem pri tleh, me je dvakrat skoraj položilo v ležč položaj. Čez pogorišče sem se povzpela na vrh, ker pa so skale povsem nestabilne, je bilo potrebno kar nekaj previdnosti. Na južni strani se odpre povsem nov pogled na Kras; med obarvanimi vinogradi in polji ždijo zaselki in vasi, za katerimi se v popoldanskem soncu srebri morje. Ranjeni hrib si bo kmalu opomogel, nizke, povsem nove rastlinske vrste so trenutno že našle nov dom. Spokojni mir so zmotile le redke ptice. Verjetno sem tisti dan prva kolovratila tam naokrog.

Lipica–Kokoš (674 m)–Krvavi potok

Po zelo slabi vremenski napovedi me je presenetilo povsem jasno jutro. Škoda se mi je zdelo, da bi zamudila zadnje dni, ko se

Spomenik na Cerju

narava kopa v čudovitih jesenskih barvah. Brez načrtov sem se usedla v avto in se zapeljala proti Sežani. Na nebu so bili redki, beli puhasti oblaki, ki niso prav nič napovedovali ne dežja ne snega do nižin.

Avto sem parkirala v Lipici in se odpravila v smeri table, ki vabi na Kokoš. Zaradi zanimive izkušnje pred leti sem si želela to »kokoško« tudi dejansko prehoditi. Prijazen, zaobljen in poraščen hrib okoliške prebivalce dobesedno vabi na hiter kondicijski skok iz vsakdana. Nekaj časa sem sledila ozki makadamski cesti, nato pa sem ob prvi tabli nadaljevala pot po stari, lepo uhojeni stezi. Drevje, ki se tik pod vrhom umakne grmičju, me je skrilo vase. Po tričetrtturni hoji so se pod mano odprli čudoviti razgledi na bližnjo okolico in vse do morja. Koper, Piran, Izola, Trst, Videm, Benetke, vse sem imela na dosegu roke. Poraščen kraški svet se je prelival v različnih barvnih tonih pozne jeseni. Na pobočju, posutem z belim kraškim kamenjem, sem našla mesto, ki sem ga iskala. A o tem malo kasneje.

Od tam dalje je teren ponovno poraščen. Prijeten hrib se na vrhu malce položi, srame-

žljivo razgali in ponudi čudovite razglede. S tega mesta imamo na razpolago več ciljev: Veliko Gradišče, jamo Vilenico, prehod do doline Glinščice, Škocjanske jame. Gozdna tla so bila takrat ravno sveže »zorana« - malo prej so imeli piknik divji pujsi. Daleč v ozadju, v smeri Julijcev, so se kopicili veliki kopasti oblaki. Izza golih dreves, ki jih je močno bičal veter, značilen za ta letni čas, so se v daljavi dvigali že povsem hladeni in »ogoljeni« Nanos, Vremščica, Slavnik ... Meja med iglastim in listnatim gozdom v nižjih predelih je bila še bolj izrazita, žarki sonca pa so stopnjevali jesensko barvitost. V koči sem si na hitro privoščila domačo joto in nadaljevala pot proti izviru Vroče in naprej proti Krvavemu Potoku. V zgornjem delu se pot tako zlagoma dviga in spušča, da je občutek prav zanimivo varljiv. Ko se ozremo nazaj, vidimo, da se po našem občutku ne dvigamo, ampak se rahlo spuščamo in obratno. Pot počasi le krene navzdol, najdemo se v visokem in gosto poraščenem gozdu, ki pa prav kmalu ponovno prevzame vse značilnosti krasa.

Po slabi uri hoje sem bila nad vasjo Krvavi Potok. Pot poteka tik ob državni meji. Pogled na morje je bil v tisti svetlobi povsem spremenjen - bilo je samo še sivomodra ravna črta, ki razmejuje nebo. Kras je tu ponovno zažarel v škrlatnih otenkih mladega ruja, ki je prvi pognal na nedavnem pogorišču. Med grmički so se umirjeno pasli krave in konji. Spustila sem se do prijetne in mirne vasi. V smeri Slavnika se je nagrmadil velik oblak, ki mi je zakril razgled; spuščal se je vse nižje in nižje. Glede na njegovo prosojno belino je moral snežiti. Usmerila sem korak navzgor po isti poti proti Kokoški in se za električnim pastirjem podala po brezpotju. Lastni prevoz ima pač tudi slabe strani. Zaman sem med suhim listjem, ki je prijetno šumelo pod nogami, iskala gobe. Nikjer ni bilo žive duše, niti oddaljenih glasov, in zdelo se mi je, da so na ta kraj ljudje pozabili. Ko sem se zopet znašla na kolovozu, mi je ponovno prihajal nasproti velik bel oblak, tokrat iz smeri Gradišča. Sem in tja je priplesalo za pokušino najprej nekaj snežink, nato pa je začelo kot za stavo snežiti. V drevesnih krošnjah je zašumelo. Drobna bela zrnca so se odbijala od vetrovke in mi silila za vrat. Zaprla sem oči in snežinke so mi božale obraz. Bilo je kot v aprilu - po desetih

minutah je znova sijalo sonce. Na vrhu Kokoši je čedalje močnejše pihala burja in gnala čez nebo raztrgane oblake. Končno sem le srečala par pohodnikov in kolesarjev. V dolino sem se odpravila po makadamski cesti in tik pred avtom me je končno le dohitel obljubljeni dež.

Na Kokoš v salonarjih

Povrnimo se na Kokoš, na mesto, ki sem ga iskala med potjo. Bilo je ob vstopu Slovenije v EU. Ob športnih in kulturnih dogodkih, ki so se v ta namen odvijali v naši občini že ves mesec, sem se tudi sama odzvala povabilu. Za francosko TV, ki je snemala oddajo o naši priložitvi EU, naj bi povedala, od kod naša tako značilna močna navezanost na rodno zemljo. Ob tem naj bi prebrala še eno izmed svojih pesmi, ki naj bi se skladala s temo oddaje. Povabilu sem se z veseljem odzvala in za čuda mi je od nekje v zadnjem trenutku na dan le »privrela« malce domovinsko obarvana pesem. Glede na dogovor sem se sredi popoldneva odpeljala do Lipice. Po končanem snemanju, ki so ga imeli v programu, smo sedli v njihovega »terenca« in se odpeljali na primerno razgledno mesto, od koder je vidna čim širša panorama naše slovenske zemlje. Nekaj časa smo se vozili po ozki in strmi serpentinasti cesti, nato pa je bilo šoferju take vožnje dovolj. Strumno smo začeli drug za drugim ubirati korake po brezpotju navzgor, rinili smo skozi grmovje in nazadnje le našli sledi zaraščene kolovoza. Kot domorodci, ki poznajo vsak svoj grm, so člani snemalne ekipe nenadoma izginili med drevjem. Jaz pa seveda za njimi v salonarjih! Drugega mi ni preostalo. Telovadne copate, s katerimi sem vozila, sem pustila v avtu in nihče me ni opozoril na primerno obutev. Moje salonarje so zaradi dolgih hlač opazili šele, ko smo na goličavi malo pod vrhom Kokoške našli primeren prostor za snemanje. Vsega vajeni televizijci so se le malce nasmehnili. Pojasnjevala sem jim, da sem sicer prava planinka, vendar je bilo to zanje povsem brez pomena. Spust do avtomobila je bil podoben kot vzpon; s sprednjim delom stopala sem nekako krmarila med kamni in prišla do avtomobila istočasno z ostalimi. Ne boste verjeli, moji salonarji, ki jih hranim za spomin, so po prestani avanturi ostali povsem nepoškodovani!

V enem dnevu po gričih okrog Idrije

Mladostniška pot s kruhom in čutarico v torbi

✍️ Rafael Terpin 📍 Marjan Bradeško

Zapisano imam, da se je zgodilo 30. aprila 1963, torej pred petinštiridesetimi leti. Stvar sva izpeljala dva kratkohlačniška mulca: meni je bilo devetnajst let, prijatelj Darko je imel kakšno leto ali dve manj. Bila sva dva mlada divja kozla. Vse sva obrnila in o vsem sva se hotela prepričati na svoje oči. Prežokano sva imela predvsem na zahodni strani Idrije. Stara Nikova je bila najina. Na tistem koncu sva poznala vse jame,

luknje, špranje in previse – pa seveda grape. A že vsaj pet let prej naju je grozno mikala zgornja Idrijca in še posebej njen izvir. Spuščala sva se tedaj tri ure daleč čez Čekovnik, mimo Lapajmeta, Blažka in Tratnika do klavž, pa po danes zapuščeni stezi mimo Divjega potoka do Loga pod Mrzlo Rupo. Tisti samotni, odmaknjeni svet nama je bil strašansko pri srcu. Še danes ne vem, kako so naju starši spuščali tako daleč. Mogoče

Gore, R. Terpin, akril, 2007

si sploh niso mogli predstavljati, kam zahajava. Na njihovo srečo takrat še nisva vedela za neverjetno Kramaršco.

Iz Idrije do Fare

No, pred prvim majem leta 1963 sva sklenila izpeljati drzen podvig: v enem dnevu po gričih obleteti Idrijo. Ure hoje sva vnaprej preračunala in ugotovila, da bi bilo pot ob najini mladostni kondiciji mogoče izvesti. Tistega čednega jutra sva vstala zgodaj, sredi noči, kar je bila posebej za mojega prijatelja huda žrtev. Ob firklc na šest (petnajst čez pet) sva se že gnala med hišami v prvi klanec. Zapodila sva se skozi Kurji vrh do Kobala za psihiatrično bolnišnico (iz stare laške kasarne je nastala leta 1957). Prvi breg sva brez besed in seveda še spočito zdelovala mimo rezervoarja in mimo oskrbovanega studenčka s klopco. A vem, da se je takrat še dalo priti kar po senožeti skoraj do peline na vrhu Kobalovih planin (834 m). Do danes so se opuščene košenice zagrnile s slabim gozdom, poti do vrha in od tam na vse strani pa so od trimarjev pošteno uhojene.

Na vrhu nisva imela nobenega poštenega počitka. Le oglednila sva se čez idrijske grape na visoke govce bolj zadaj, najzanimivejši se mi je zdel Javornik. Za hrptom, preko Kanomljice, se je strmo v nebo vzpenjal slavni Jelenk. Od daleč so naju špegale tedaj še bolj neznane gore. Bila sva pač mlada. Raje sva zijala na Idrijo, ki je že tedaj mehko in ljubeznivo domače vijugala skozi mesto in naprej proti Fari. Le naprej! naju je gnalo. Do Lomarja je šla steza bolj po ravnem, torej sva prav poletela. Od Loma do Cerkovnega vrha (804 m) je od zmeraj le nekaj kratkih kljuk. Človek se niti zasope ne pošteno. Vrh se nama je zdel nekaj dražljivega, še posebno zaradi visokih, seveda rumeno cvetočih košeničic. Proti Fari (Spodnja Idrija, 305 m) sva jo udrla po desnem prepadnem grebenu med Idrijco in Šolsko grapo. Spuščala sva se naglo kot Elija. Ne spominjam se nobene steze. Šlo je precej »naglih« (naravnost). Treba je bilo gledati pod noge, zato nisva prav dobro sledila, kako strahovito hitro se nama je bližala prefarska cerkev Marije na skalci in pod njo raznešena Fara. (Do leta 1752 je Idrija sodila pod spodnje-idrijsko faro, zato Idrijčani iz stare spoštljivosti še danes pravimo Spodnji Idriji preprosto Fara

in Spodnjeidrijčanom – Prefarci. Moralo bi se pravzaprav reči – Prifarci, a kaj hočemo: jezik je jezik.) No, po tistem blazno strmem grebenu sva v manj kot pol ure čez Kucelj (ves rdeč od kranjskega jegliča) telebnila na prefarski britof. Zajela sva sapo. Mimo Podcirkuških (rojstna hiša dr. Jožeta Felca) sva uporabila cerkveno stopnišče. In sva bila »Na vasi« (Na vos! bi rekli domačini.). Prečkala sva Idrijco, ki dela pod staro cerkvijo in spodnjim naseljem slikovito kljuko. Onkraj mostu sva brž zavila na Pustoto (Pstata) pa v klanec k Špehu. V nogah sva bila vsa mlada in šlo je kot po loju, a kje »prefarska riba na tapálu pâje«, le nisva utegnili izvrtati. Enostavno je šlo prenaglo.

Čez Gore

Iz Špehove grape sva se ognila vsem dolgim serpentinam, ki jih dela cesta na Ledinsko Razpotje (705 m), zašarila sva kar po strmih bližnjicah takoj za mostom, skozi modrasovše. Zadnja krajšnica, ki smo jo v tistih letih še uporabljali, je šla že skoraj na vrhu mimo Strgulca do Milkine oštarije (razvodje med Jadranskim in Črnim morjem). Milkin vzravnano dolgi soprog je bil povsod znan po svojem vzgojnem izreku: Žadošti ga maš! (vina). Žirovce tam za Kljuko in na izteku Osojnice sva pustila pri miru. Zavila sva v desno po prašni cesti mimo prvih hiš v Idršku pod vrhovoma Golice (845 m) in Cajni vrh (883 m) do Kalinca in na Gore (851 m). Belo cesto je kar lep čas vleklo pokonci, kar se nama je zdelo že rahlo nemarno. Pri Kalincu sva pogledala iz gozda. Po dolgem času se nama je svet odprl. Kadar smo hodili tod mimo, mi je oče vedno ponavljal: »Pob, le dobro poglej, od Kalinca se najbolj jasno vidi, v kakšnih govcih tiči naša Idrija!« Res! Z dna doline je rinilo na vse strani hrbtov, grebenov in grap. Sliko so poživljale zeleneče košenice, seveda le po dolinah, odmaknjeni grebeni vojskarske in trnovske planote so še mrgoleli v lilastem in plavem. Čez Gore, moj tako rekoč drugi dom (po očetovi zaslugi smo bili tu skoraj vsako nedeljo popoldne), sva jo spet brisala lahkotnejšega koraka. Tod okrog se že ne bi mogel izgubiti. Po sili razmer sem res najbolj poznal Tončkino oštarijo, a tudi vse poti v dolino sem imel zamerkan in preštete. Z Darkom sva jo ubrala kar po Selivcah od Cigaleta do Luka, od tam pa rahlo

Z Ilovic proti Goram, zadaj levo Javornik, R. Terpin, akril, 2007

navzdol v Rebro (771 m). Če bi že tedaj vedela za Krog nad Rebrom, bi skočila še čezenj. V Rebru je bil v povojnih letih zgrajen velik zadružni dom z gostilno in trgovino. Tja do leta 1970 smo cesto z Rebra čez Kovačev Rovt v Idrijo temeljito uporabljali sankalči. Tedaj se je »rezlalo« (sankalo) staro in mlado. Kakšne čedne zimske nedelje se je zdelo, da je bila vsa Idrija na Rovtu. Končno, saj res, bilo je celo po letu 1970, sem s svojo Marto zaključal prav tu v Rebru. Po prijaznem večeru v oštariji sem sedel na sani spredaj, ona pa zadaj. In sva se spustila po krasnem tiru v dolino. Držala se me je kot klop. Po toliko letih smem verjeti, da ni bilo vse le zaradi strahu.

V Rebru sva torej prečkala staro deželno cesto Idrija–Vrhnika, ki je bila več stoletij edina cestna povezava Idrije s svetom, vse ostale so bile le tovarne poti. Cesto skozi Zalo so uredili šele leta 1859.

Mimo Divjega jezera

Do Jeličnega Vrha nama je šlo lepo po ravnem. Pod Lešnico se je ponovno zasvetilo

preko najinega mesta. Z nasprotne, severne strani so naju zevale Kobalove planine. A viš, sva si rekla, nekaj je že narejenega! Pri Urbanovcu (v narečju Arbanavc), nekdanji stari oštariji, ki se je dobro spominjam, sva stopila s ceste. Pri hiši so bili vedno zelo sproščeno glasni. Stara Urbanovka se mi je zmeraj zdela prijazna kmečka ženska, ne le zato, ker je imela za očeta pol litrčka vipavca tudi še potem, ko so oštarijo zaprli, ne, tudi z mularijo se je znala pomeniti.

Pred Govekarjem v Jeličnem Vrhu sva skrenila levo. Preko imenitnih rožnih travnikov sva se spustila skozi Požare proti Podroteji. Zagodov vrh (729 m) sva pustila ob strani. Čez tedaj še žive, nad Zalo obešene košenice, mimo korita in dobrega studenca pa po bolj razriti gozdni vozni poti sva padla v Podrotejo, spet k Idriji. Zaselek na sotočju Zale in Idrijce nosi v svojem imenu zadnjo sled prastare Roteje (Mons Rotea), vrha nad Ključi (cesta v Koševnik in Črni Vrh), ki mu danes rečemo Pevc (730 m). V Podroteji (včasih mlin in žaga) so znani močni vodni izviri izpod črnovrške planote, ki jih danes prečiščene uporabljamo tudi za mestni vodovod. Voda iz bli-

S Kroga proti Goram, R. Terpin, akril, 2007

žnjega naravnega spomenika Divjega jezera ubira podobna skrivna pota, le da je kotiček ob hladnem jezeru tudi botanični biser. Od tod je znano klasično rastišče endemičnega kranjskega jegliča. Divje jezero je obupno privlačno za potapljače. Po nesrečah zadnjih let bi smeli reči, da je tragično privlačno. Doslej so izmerili 83 metrov globine, pa po 200 metrih od vhoda sifonu še ni videti konca.

Vendar tistega lesketajočega se pomladnega dne z Darkom sploh nisva stopila do razvpitega Divjega jezera. Že prej sva skočila po lesenem mostu na drugo stran Idrijce in na Rake. Po sprehajalni poti ob zidanem vodnem kanalu je bilo

do rečnega jezua pri Kobili zelo blizu. Okrog leta 1950 je bil v neposredni bližini zajezone Idrijce, nad potokom, pritekajočim iz bližnje naravne jame, obešen majhen lesen bife. V njem so nam starši ob nedeljah včasih kupili malinovec ali pa kokto. Kobila je bila sicer postavljena ob koncu 16. stoletja, vodo, ki je po rakah pritekala v mesto, pa so pri rudniku rabili predvsem za črpanje jamske vode.

Pa na Hlevišče

Od Kobile naprej vodi po levem bregu Idrijce skozi Strug stara pot v Idrijsko Belo. Še preden

so jo udelali, je bil Strug skrajno nedolžen, Idrijska Bela pa skoraj bolj vezana na Črnovrško in tudi Logaško kot pa na Idrijo. Vendar so že v tistih daljnih, odmaknjenih časih zgradili vse tri klavže na Idriji in Belci. Teh dejstev se človek le redko zave. 15. maja 1838 pa je prav po tej poti od Ta debele skale v Idriji mimo Divjega jezera in skozi Strug do jame Kevderc Henrik Freyer vodil saškega kralja in ljubitelja rož Friderika Avgusta II. V spomin na ta dan govorimo danes kar o Freyerjevi poti. Nič ne de, če je idrijsko muzejsko društvo originalno varianto nekoliko predelalo: leta 2002 ob 200-letnici Freyerjevega rojstva smo priredili botanično ekskurzijo od Divjega jezera mimo Kobile skozi Strug do Kevderca – pa čez Prižnico na Zagrebenc. S tem smo namreč pomladno pot neznansko obogatili.

Danes je steza odlična trim proga za vse tiste k zdravju nagnjene zagnance, ki potrebujejo kakšni dve uri teka v eni porciji. Za vse pešce ali tekače, ki pot uporabljajo s treznostjo, ne le s štoparico, zna biti prelepa in odločilna za utrjevanje duševne uravnovešenosti. Vodi nad petimi »žomfi« (tolmuni). Grapa se le pri Vojkovi plošči ostreje zaobrbe. Povejmo, da Vojkova plošča ob cesti govori o kraju, kjer je bil smrtno ranjen narodni heroj Janko Premrl – Vojko.

Nekako na višini plošče sva leta 1963 s prijateljem Darkom ugriznila v kolena. Klanec ni bil najhujši, a nama je že od začetka presedal. Pripeljal naju je na izjemno lepo razvito škrapljusto modrasovše pod lovsko Prižnico. (Takrat so modrasi še bili, danes jih ni več.) Da tam prelepo in v obilju cveti oaza bolj kraškega jesenčka, tedaj še nisem vedel. Znala sva pa priti po slabih neoznačenih stezicah na Zagrebenc (762 m), od koder je pod nama zazijal kotlast pogled v Belo in na obrobne tisovške prepade. Dlje je šlo od peline za hišo po grebenu na Vrh Bele, kjer se današnja asfaltirana idrijska cesta (in nekdanji kolovoz) prevesi k Miklajču v Čekovniku. Tudi danes je treba čez cesto in po stezi v breg proti Hlevišam (908 m), le da so zdaj skoraj vse poti označene. Ne spominjam se, ali sva v planinski koči na Hlevišah, ki jo je pod predsedovanjem Janeza Jerama leta 1955 zgradilo idrijsko planinsko društvo, kaj popila ali ne. Verjetno ne. Denarja nismo imeli nobenega. V torbi sva nosila s seboj kruh, kakšno jabolko in čutarico vode. Vodo sva dotočila, kjer se je dalo, drugih potreb nisva imela.

Pa še do mame z večerjo

Kako je šlo naprej? Menda nisva šla prav na vrh, pač pa kar po spodnji poti. Vsekakor sva predihala Slaniški greben čez Blažkovo senožet (takrat še lepo razvidno – 932 m) do Kočevša (959 m). Sijajna grebenska steza seveda kleklja malo dol, malo gor in klančki so nama že odveč hodili. A nazadnje je bilo tudi Kočevše najino. Kraj, kjer se razhajajo ceste na Vojsko, v Idrijo in v Čekovnik, je bil pred drugo svetovno vojno drugačen. Menda je včasih prav sredi križišča stala skala in na njej zidano znamenje. Lahko se je zapeljalo okrog in okrog njega. Najbrž so ga leta 1944 Nemci zadeli s topovskim izstrelkom z Nikove, po vojni pa so naši veselo odbili še tisto, kar je ostalo od prej.

Dosti je bilo! sva si rekla na Kočevšu. Mera je bila polna. A do doma je bilo vendarle še treba priti. Zapihala sva torej v zadnji resnejši klanček do grebena nad vojskarsko cesto. Užrt kolnik po Kaponejcah sva oba poznala kot lasten žep: dva rahla klančka, levo čez grapo Robajše, desno Požgane nad zaselkom Nikova. Potem se je pokrajina odprla in na Rejcovem griču (877 m) je naša rovtarska dežela veselo zacmevkala v vseh registrih. Pa kaj! Midva nisva bila več sposobna, da bi kdove kako uživala v videnem. Z roba senožeti sva jo že z mehкими kolena ubrala nad Mehкими dolinami na Kanomeljsko razpotje. Tod čez je v preteklih stoletjih prihajal kanomeljski živelj v rudarsko mesto in navdušeno oživljal od knapovščine rahlo razvajene Idrijčane. Sem čez pa jo je s Tolminskega še prej, pred milijoni let, primahal tudi znameniti idrijski prelom. (Brez preloma jaz te štorije gotovo ne bi sestavljal.)

Skozi Češnjice sva le molčala. Nad Kobalom, kjer sva jo zjutraj udrla v prvi resnejši breg, sva zašpilila celodnevni pohod. Kdo ve, na kaj sva mislila, ko sva se mimo starega Wolfa v Kurjem vrhu spuščala med hiše? Na kavč gotovo ne. Takrat jih je bilo še bolj malo. Prej bi rekel, da se nama je že lep čas prikazovala mama z večerjo. Ali s kosilom? Saj je bilo vseeno. Na gradu je odbilo šest.

Za vso pot okrog mesta sva potrebovala več kot dvanajst ur. Kakšen vsakdanji trimar bi danes reč izpeljal v treh, štirih urah. Mogoče bo kdo poskusil? Bog mu pridaj za eno poletno popoldne! ●

Kdo se še spomni?

Spomini na planinsko zavetišče na Petrovem Brdu

✍ Olga Zgaga

Vasica Petrovo Brdo leži v zatrepu gornje-ga dela Baške grape. Nekaj hiš se je ugnezdilo že onkraj 804 m visokega prelaza, tako da se že lahko pohvalijo z razgledom na gorenjsko stran. Sredi vasice, kjer cesta doseže najvišjo točko, je tudi križišče poti v Baško grapo, v Selško dolino, na Soriško planino in v Bohinj ter tja pod Porezen do kmetije Podhočarjevih. Onstran tega osišča v smeri proti Bohinju je v vznožje širokega vzhodnega hrbta Lajnarja ujet skoraj nov planinski dom. Na tem kraju se srečujejo tudi nepozabne, planincem lahko premagljive planinske poti na vrh Bače in od tu na Črno prst ali na Šavnik, Možic, Slatnik in Lajnar, v nasprotno smer pa na Porezen. Prav tod mimo so speljane tudi slovenska planinska pot, pot vezistov in kurirjev, geološka pot, evropska pešpot E7, loška gorska kolesarska pot in Via Alpina, velika alpska transverzala, ki preči Alpe od Monaca do Trsta.

Od ideje do realizacije

Danes le še malokdo ve, da je na Petrovem Brdu že delovalo planinsko zavetišče. Odprlo ga je 1. decembra 1957 takrat komaj rojeno Planinsko društvo Podbrdo. Ustanovljeno je bilo namreč 3. marca 1957 po skoraj pol stoletja prisotni ideji, da bi morala tudi Baška grapa imeti svoje planinsko društvo. S pobudnikom ustanovitve in dolgoletnim prizadevnim predsednikom Ivanom Anderletom se je z velikim zagonom lotilo dela. Takoj se je vanj vključilo 147 prebivalcev, od tega 53 mladih.

Toda društvo ni imelo svoje planinske postojanke. Najbližji koči sta že bili v upravljanju drugih planinskih društev: kočna na Poreznu je bila pod okriljem Planinskega društva Cerkno, za kočjo na Črni prsti pa je skrbelo Planinsko društvo Most na Soči. Kljub temu misli o svoji koči niso opustili. Prav v tem času je Kmetijska zadruga Podbrdo zaprla gostinski objekt na Pe-

Informacijska tabla za zavetišče na Petrovem Brdu

trovem Brdu, ki je deloval v privatni hiši Franca Jensterleta. Na tem mestu sta bili že pred drugo vojno, v času italijanske zasedbe, trgovina in manjša točilnica. Hiša je bila takrat v lasti Antonije Grohar, ki se je po vojni odselila v Trst in hišo podarila nečakinji Julki Šorli, poročeni Jensterle. Društvo je zagrabilo priložnost in prostore prevzelo v najem že 1. septembra 1957. Takoj je ustanovilo »otvoriteljski odbor«, v katerem so bili: Ivan Anderle, Ivan Arman, Jože Ušaj, Mara Burgar, Janko Valentinčič, Jože Mlakar, Hugo Jesenski, Gvido Volf, Milan Ortar in Albin Medja. Zavetišče je bilo zelo dobrodošlo za planince, saj je stalo na pomembni točki na poti od Črne prsti do Porezna. Na tej dobrih 5 ur dolgi razdalji doslej namreč ni bilo nobene planinske postojanke.

Prostori so bili zelo majhni in tudi oprema je bila skromna. V pritličju je bila soba z vpisno knjigo in z gostinsko ponudbo. V nadstropju sta bili v še manjšem prostoru samo dve ležišči, nekaj pa se je dalo urediti še zasilnih. Izkazalo se je, da je teh nekaj ležišč vsekakor premalo, zato je Planinsko društvo Podbrdo še eno sobo za prenočišča najelo pri enem od domačinov.

Zaradi adaptacije hiše je društvo le-to kmalu tudi izgubilo. Kljub tem težavam so v obdobju njegovega delovanja zabeležili 169 nočitev domačih planincev, tujih državljanov pa je pre-spalo 76. V istem obdobju se je v vpisno knjigo vpisalo 3047 planincev, vendar je bilo obiskovalcev mnogo več, saj so se vpisovali le »pravi« planinci.

Člani društva in oskrbnik so za zavetišče prizadevno skrbeli. V letu 1959 so ga v celoti prenovili, a kljub temu so prišli v konflikt s sanitarno inšpekcijo. Trudili so se odpraviti očitane napake, a ker jim to ni uspelo do določenega roka, je moralo društvo plačati kazen. To je člane zelo prizadelo, tako da so celo v zapisniku potožili: »Kazen je krivična. Celo v mestih gostišča niso vsa po pravilih!« Da so zavetišče »vzeli zares« tudi takratni organi milice, priča tudi tale »nadzorni« zapis vodnika Janka Prezlja s postaje Ljudske milice Most na Soči v vpisni knjigi z dne 17. 4. 1958: »V knjigo gostov se mora napisati tako, da bo čitljivo, in ne vsak sam!«

K uspešnemu delu društva je mnogo prispeval propagandni odsek, ki je vseskozi dobro

skrbel za informiranje. V vseh krajih, kjer je društvo imelo svoje člane, je namestil oglasne deske in postavil več smernih tabel. Dolgoletni član odseka Jože Ušaj je s svojo umetniško žilico izdelal številne propagandne slike. Tudi za zavetišče na Petrovem Brdu je bila izdelana občestna informacijska tabla z napisom »planinska postojanka«. Z njeno postavitvijo pa so imeli zaradi takratnih cestnih predpisov velike težave, tako da so jo morali prestaviti precej stran od zavetišča.

Od leta 1959 oskrbniki kočé na Črni prsti

Zavetišče je imelo to dobro stran, da je bilo odprto vsak dan skozi celo leto. Bil je zelo priljubljeno med prebivalci Baške grape in postalo je pravo središče družabnega življenja. Ob nedeljah so ga obiskovale cele družine, ki so se tja podale peš iz Podbrda po stari avstrijski cesti. Dostop je bil primeren posebej za družine z majhnimi otroki in tudi za tiste, ki si iz zdravstvenih razlogov niso mogli privoščiti daljših pohodov. Oskrbnica je bila Julka Jen-

V stavbi je bila pred vojno trgovina

sterle, žena lastnika stavbe, da pa je bila postrežba še boljša in hitrejša, so v poletnem času ob sobotah in nedeljah priskočili na pomoč vsi člani upravnega odbora društva. Večkrat je pomagal tudi lastnik stavbe Franc Jensterle. Domačini se še vedno nasmejejo, ko se spomnijo njegovega odgovora nestrpni družbi: »Zakaj niste prišli že včeraj, če se vam tako mudi?« Tudi sicer se je v zavetišču zmeraj kaj dogajalo; na balinišču je bilo vedno živahno in glasno, ob koncu tedna pa je društvo organiziralo plese, ki so še povečevali obisk. Tam so se dnevno ustavljali tudi Davčarji in Sorčani, ki so takrat hodili peš iz teh krajev preko Petrovega Brda v Podbrdo na vlak in

na delo na Jesenice. Kako težka in naporna je bila ta pot v času zime, si komaj lahko predstavljamo. Ni čudno, da so se premraženi od dolge poti hodili gret v zavetišče.

K dobičku, ki ga je imelo društvo s kočo v prvih dveh letih delovanja, pa je pripomogla bližina Klimatskega zdravilišča železničarjev na Petrovem Brdu. Leta 1951 je bilo namreč urejeno v prostorih bivše italijanske vojašnice iz časov med obema vojnama in je stalo prav nasproti zavetišča, zato so bili pacienti in njihovi obiskovalci tam vsakodnevni gostje. Pacientom, ki so prihajali tudi iz drugih jugoslovanskih republik in so se zdravili v glavnem zaradi pljučnih bolezni, je zavetišče pomenilo srečanje z zunanjim svetom. Vasica je bila v bistvu samotna, ves čar ji je dajalo le prvobitno

Današnji Planinski dom na Petrovem Brdu

okolje, polno pomirjajočega zelenja in zdravega, čistega zraka. Zaradi uspešnega poslovanja zavetišča je Planinsko društvo Podbrdo resno razmišljalo o gradnji lastnega planinskega doma.

Planinsko društvo Podbrdo je medtem sprejelo še eno veliko odločitev. Jeseni 1959 je prevzelo v upravljanje, oskrbo in obnovo kočo na Črni prsti. Ta je bila do leta 1957 v oskrbi Planinskega društva Most na Soči in torej že dve leti zaprt. K prevzemu postojanke ga je spodbujalo tudi Slovensko planinsko društvo, ki mu je obljubilo finančno pomoč pri obnovi. Seveda pa je bil še kako dobrodošel tudi dobiček zavetišča na Petrovem Brdu. Z njim so nameravali v bodoče pokrivati izgubo, ki je bila v tistih časih stalnica vseh visokogorskih planinskih postojank.

Od leta 2000 nov planinski dom

Toda leta 1960 so tudi v Klimatskem zdravilišču na Petrovem Brdu odprli bife. Planinsko društvo Podbrdo se je z upravo skušalo dogovoriti, da bi prodajali samo brezalkoholne pijače, vendar je bilo vse zaman. Pacienti so dobili celo prepoved obiskovanja zavetišča. Promet je že tega leta drastično upadel, začetek naslednjega leta je bil še slabši. Zavetišče je postalo

nerentabilno. Planinsko društvo ga je moralo 31. maja 1961 zapreti. S tem so bile tudi želje po lastnem planinskem domu na Petrovem Brdu za vedno pokopane. Ukinitve zavetišča je povzročila veliko negodovanja in slabe volje tako med člani društva kot med prebivalci.

Klimatsko zdravilišče je leta 1963 prišlo pod okrilje Inštituta za tuberkulozo z Golnika. Na srečo so tuberkulozo, ubijalko številnih mladih življenj, uspeli izkoreniniti. V prostorih zdravilišča so odprli Dom za starejše občane, ki deluje še danes. Na planinsko zavetišče so ljudje počasi pozabili in domače planince je popolnoma okupiralo vzdrževanje koč na Črni prsti.

Po skoraj štiridesetih letih, 12. avgusta leta 2000, je na novo zgrajen planinski dom na Petrovem Brdu odprl domačin Rudi Zgaga. Uspel je oživiti planinskega duha, srečevanja in druženja domačinov in številnih planincev, pohodnikov, kolesarjev in ljudi dobre volje, ki se tam radi ustavljajo. Dom daje občutek pristne domačnosti in preseneča z drobnimi

pozornostmi. V pritličju ima dva prostora z gostinsko ponudbo, v dveh sobah v nadstropju pa ponuja šest ležišč, tuše in kopalnico. Ob toplem vremenu in poleti veliko obiskovalcev posesti na letnem vrtu. Izpred njega vodijo lesene stopnice na višje ležečo ravnico, kjer je možno tudi taborjenje. Poleg doma izvira bistra studenčnica, se igraje steka po lesenem koritu in v urejenem odtoku izginja pod zemljo. Rudi se rad pošali, da voda teče v dve morji: v Črno in v Jadransko. Resnica je v tem, da dom stoji na razvodju med Posavjem in Posočjem oziroma med Črnim in Sredozemskim morjem. To so »pogrunтали« tudi vetrovi, ki se prav tod okrog posebej radi lovijo, plešejo, češejo, pa tudi divjajo, kakor da ne bi vedeli, na katero stran naj odpihajo ...

Sedanji planinski dom na Petrovem Brdu, ki v posebni vitrini skrbno hrani vpisno knjigo prvega planinskega zavetišča, je s svojo urejenostjo, prijaznostjo in informacijsko bogatostjo že zdavnaj dobil prepoznavno mesto med planinskimi postojankami. ◉

www.posta.si

Najlepša znamka na svetu!

Izberite svojo najljubšo fotografijo in ustvarite **osebno poštno znamko** ter na edinstven način zaznamujte svoje dragocene življenjske trenutke.

Naročene osebne poštne znamke bodo prispele na vaš naslov v 14 dneh od datuma potrditve naročila.

Informacije in naročilo osebnih poštних znamk na: **02 449 2198**, na osebne.znamke@posta.si ali na www.posta.si.

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE
 POŠTA IN FINANCE

Vršni greben Triglava

Neprijetna pot na Triglav

Stotine neopremljenih na najvišji vrh

✍ Maja Ikanovič 📷 Tomaž Marolt

Petek zvečer, konec avgusta. Z Matejem se razočarana vračava iz Bovca. Skupaj z očetom smo želeli obiskati Rombon, a se je kljub dobrim napovedim ulil dež in nismo želeli tvegati. V upanju na to, da bi se lahko potolažila vsaj s plezanjem, obiščeva plezališče pri Bovcu, a je skala tako mokra, da se lahko samo obrneva nazaj proti domu.

Pa naj bo Triglav

Med potjo nenehno zvoni telefon, na drugi strani je moj oče. Dogovarjamo se za izlet, saj nam je ostalo še nekaj dni dopusta, vremenslovci so nam pa tudi obljubili suho vreme. »Izberita - Triglav ali Škrlatica,« pravi oče. »Ja, na Triglavu res še nismo bili ...« glasno razmišlja in odločitev pade. Obiskala sva že toliko gora, veliko bolj zahtevnih od Triglava, a na velika-

na se še nisva odpravila, ker so nama bolj ljube odročne, samotne gore, še najbolj pa brezpotja.

Naslednji dan se ob pol sedmih zjutraj vozimo po makadamu proti Aljaževemu domu, nasproti pa že vozijo avtobusi. Še huje postane, ko prispemo na popolnoma zasedeno parkirišče in komaj najdemo prostor tudi za naš kos pločevine. Nalijemo si vodo, oprtamo nahrbtnike in poiščemo markacije, ki označujejo Tominškovo pot.

Čelada sodi na glavo, ne v prtljažnik

Strmo se dvigamo po krasni poti, ki je deloma precej izpostavljena in kar solidno zavarovana z jeklenicami. Prispemo do dela poti, kjer je veliko možnosti sprožitve kamenja in nadenemo si čelade. Še moj oče, ki je do tedaj vztrajal, da je ne potrebujemo in da je bil že

dvakrat na Triglavu brez nje, prizna, da je brez čelade vzpon zelo nevaren, zlasti zaradi velikega števila ljudi. Na tej poti jih sicer res ni veliko, a med njimi nas je malo takih, ki smo zavarovali svojo glavo.

Kmalu pa zanimiva samotna pot postane »BTC«, ko se ji pridruži Pot čez Prag, po kateri hodijo velike skupine ljudi. V trenutku se znajdemo za približno tridesetglavo množico, ki se zelo počasi premika proti Kredarici. Izgubimo kar nekaj časa, a na srečo se skupina ustavi za počitek in tu pospešimo korak in skoraj tečemo do Kredarice.

Na Kredarici ni situacija nič boljša, sliši se kot v čebelnjaku, zaudarja po cigaretah, alkoholu in kanalizaciji in težko je najti mesto za počitek.

Naporna pot na vrh

»Še sreča, da večina ljudi prespi na Kredarici in se na Triglav odpravijo šele naslednje jutro ... vsaj do vrha ne bo takšne gneče,« pame-

Gneča na poti na vrh Triglava

tujemo v upanju, da se ne motimo. A vendar ni tako. Krenemo proti vrhu, a vzpon poteka silno počasi, saj se navzdol valijo gručice ljudi, ki nas kljub planinskemu pravilu »prednost ima tisti, ki se vzpenja«, ne spustijo naprej. Nekaj je sicer takšnih, ki so vajeni gora in se v ljudno umaknejo ali pa se zahvalijo, ko jih spustiš mimo, kar nekaj pa je zelo nevljudnih in grabežljivih. Ne manjka niti šovinističnih pripomb. Poleg tega je prav strašljivo gledati njihovo obutev in obleko: skoraj vsi brez čelad, napačno varovani, v supergah, brez dodatnih oblačil in vode. Celo sprašujejo me, kaj, za vruga, počnem s tako velikim »ruzakom«. Brez pomena je razlagati, da smo na »strelovodu«, na jeklenicah, da se vreme spreminja in da nas je na poti očitno preveč. Le kaj narediti v primeru hitrega poslabšanja vremena ali nesreče brez vse opreme?

Končno prispemo na vrh, kjer komaj najdemo košček skale, da odložimo nahrbtnike in naredimo nekaj simbolnih fotografij. Še pogovarjamo se težko, ker se na vrhu ljudje ne

Robert Klančar

Cirkus na vrhu Triglava

pogovarjajo, ampak vpijejo in se glasno zabavajo, kot bi bili v kakem trgovskem središču. Razgled je sicer fantastičen, pa tudi vreme še drži, a bliža se nam megla, zato se na hitro odpravimo v dolino.

Veliko huji kot pot navzgor pa postane spust. Začno se namreč vzpenjati nove skupine ljudi, tudi tiste, ki smo jih srečali že pod Kredarico. Ura je že skoraj štiri popoldne, a vrsti ljudi, ki se vzpenjajo na vrh, ni videti konca. Vedno več je takšnih prizorov: vodnik s čelado in varovalnim kompletom, z njim pa trideset ljudi brez čelad, brez varovanja in z neprimerne obutvijo. Oče odhiti naprej, midva pa ostaneva na pol poti v zelo neprijetnem položaju, komaj se drživa za jeklenico, mimo naju pa se zelo počasi pomika večja skupina ljudi. Okoli deset jih je na posameznem raztežaju jeklenice, na nekaterih mestih pa se ta še komaj drži. Ko ne vidim konca tej množici, se potolažim, da se moramo vendar še danes vrniti domov in neki gospod mi je neprijazno zabrusil, da se tukaj vidi slovenska nestrpnost, neka gospa pa

pravi, da naj se drugič odpravimo čez teden, ker oni pač nimajo takrat časa. No, kot da ga jaz imam. Ostalo ne potrebuje komentarjev.

S Kredarice se na vrh še vedno odpravljajo večje skupine ljudi in ko jih Matej vpraša, če že ni malo prepozno, vsi odgovarjajo: »Ne, ne, ravno pravšnji čas.« Že mi smo bili pozni, saj smo na vrh prispeli šele okoli druge ure. Pogovarjamo se z drugimi planinci in nek gospod pravi, da je tudi sam planinski vodnik in da je skrajno neprimerno, da vodniki vodijo skupine (povrhu še neizkušeni) ljudi na vrh ob takšni uri. Pravi tudi, da tako velike organizirane skupine načeloma ne smejo hoditi na Triglav ravno za konec tedna, saj ogrožajo druge. Neki starejši planinci pripovedujejo zgodbe, kako so švigale strele z jasnega čez jeklenice ipd. Če ne drugače, pa nas na nevarnosti vsekakor opozorijo mnoge spominske table, posvečene umrlim, ki so jih zadele strele ali so zdrsnili. A veliki večini ljudi (predvidevamo, da jih je bilo tisti dan vsaj 500) za nevarnosti ni mar, glavno je, da so osvojili Triglav.

Sestop

Za sestop izberemo pot čez Prag, ker nam kar nekaj ljudi pove, da je manj težavna kot Tominškova in zato najbolj primerna. A vendar ni tako, pot je zelo dolga in naporna, zlasti zato, ker je treba poznati večino plezanja navzdol in ker se bliža mrak. Oče je že vajen takšnih poti in poskakuje po skalah, medtem ko se midva (predvsem pa jaz) bolje znajdeva pri plezanju navzgor, navzdol je to zelo težavno, poleg tega pa me na svojo prisotnost opozarjajo še kolenske vezi, ki vedno bolj bolijo.

Zaradi gneče izgubimo precej več časa, kot smo načrtovali, začenja se temniti. Kljub odličnim naglavnim lučkam je pot še bolj zahtevna, predvsem zaradi vlažnih skal. Tam, kjer niso vlažne, pa so gladke zaradi velikega števila ljudi, ki jih je prehodilo, a vendar ni tako hudo kot na poti s Kredarice na Triglav, kjer je res pravo skalnato drsališče.

Poleg tega da je zahtevna, nas pot čez Prag pripelje tudi na drugo izhodišče, zato moramo prečkati potok in nato čez dobre pol ure pridemo do avtomobila.

Kolena bolijo, želodec je prazen, vse picerije so že zaprte, ura je že skoraj deset zvečer. Slabih petnajst ur je bilo dovolj! Postelja čaka.

Žalostna podoba Triglavskega narodnega parka

Triglav smo osvojili, a žal smo potrdili naše domneve o tem, da to ni več visokogorje, ampak le trofeja, ki jo večina želi osvojiti za vsako ceno. Ljudje se vzpenjajo na vrh brez opreme in brez znanja, vodniki pa si tiho manejo roke. Čudim se, da se na tem vrhu zgodi tako malo nesreč.

Triglav je s svojimi jezeri žal postal turistična atrakcija in trofeja množic, ki ne sodijo v visokogorja. Tistim, ki si ga lastijo, je pomemben samo dobiček, zato ne dvomim v to, da bo čez kakšno desetletje na vrh vozila sedežnica, za ogled jezer pa bodo računali vstopnino. Gamse in preostale divje živali pa bodo zaprli v kakšen rezervat, da jih bodo turisti lahko fotografirali. Cesta do Triglavskih jezer je že tako ali tako narejena, samo še asfaltirati jo je potrebno in stvar bo kompletna. ●

Z nami na najvišje vrhove!

Planika

TREKKING

kollekcija 2008

Kako malo je treba ...

✍ in 📷 Ernest Preglav

Bil je čisto navaden jesenski dan. Bolj čemeran kot sončen, pa sem se kljub temu odpravil na pot. Na pot po naši »transverzali«, katere del prehodim vsaj enkrat na teden. Tokrat sem se odločil, da grem samo do Sv. Jerneja, zaselka na meji z Avstrijo, z istoimensko cerkvijo na najvišji točki.

Že kar na začetku sem si rekel, da grem po avstrijski strani, kar počez, vendarle nam sedanje razmere glede meje to dopuščajo. Krenil sem torej na pot, zatopljen v svoje misli, saj kolovoz, po katerem sem se vzpenjal, ni bil niti nevaren niti zahteven. Bil sem nekako na sredini poti do nadmorske višine 1038 metrov, pihal je rahel vetrič, na obeh straneh kolovoza je dišal mešan gozd.

Pot me je usmerila na pot, po kateri stopam. Kar naenkrat zagledam čudovit prizor: nekako tri metre nad mano dobesedno plava velik javorov list. Leti popolnoma mirno, s privzdignjenim pecljem, kot kakšen konkord ob idealnih pogojih pristajanja. Spušča se in prav narahlo pristane morda le nekaj več kot pol metra pred mojimi nogami. Nežno sem ga pobral in ga spravil na varno v nahrbtnik. Doma sem ga skrbno položil v okvir in pod steklo. Brez kakršnega koli pripisa. Saj se bom vedno, ko mi bo list prišel pred oči, spomnil, kako sem ga našel.

Kako malo je treba, da si potem ves dan in še kdaj drugič ob spominu nanj srečen in dobre volje! ◦

Jesenski potep po Julijcih

Namesto na Gamsovec kar na Sedmera

✍️ Jože Vogrin

»Na planincih sonce sije, po dolinah so megle ...« se glasi znana planinska pesem, in čeprav lanska jesen ni bila ne vem kako megljena, ampak sončna in prijetno topla, me je lepega oktobrskega dne zvalila na potep v raj pod Triglavom. Poletje je prehitro minilo, prišlo pa mi je v navado, da je treba poletne dogodivščine v hribih zaključiti s tridnevno jesensko turo v hribe, če vreme le to dopušča. Z domačimi se ponavadi dogovorim, da me kakšne tri dni ne bo, kam jo bom mahnil, pa še ne vem, se bom že oglasil po mobiju. Tako sem se nekega sončnega jutra znašel v Vratih.

Obilje vrhov

Na klopeh za Aljaževim domom v Vratih so vzbujali pozornost štirje možakarji, ki so precej glasno ugibali, po kateri poti bi se odpravili na Kredarico. Pod smreko nedaleč od njih sem razgrnil nahrbtnik, da bi se še enkrat prepričal, ali imam v njem vse potrebno za načrtovani vzpon na Bovški Gamsovec. Prisluhnil sem debati, ki je bila precej živahna, in po govorici spoznal, da so Dolenjci. Iz pogovora se je slišalo, da so tukaj danes prvič. Bili so že v Kamniško-Savinjskih Alpah, na Storžiču, na Golici, na Snežniku ..., tile vršaci pa so bili zanje neprebrana knjiga. Ura je bila že pol devetih, toda mudilo se jim ni nikamor. Do Kredarice, kjer bodo prespali, bodo že prišli danes, na Triglav in naprej proti Komni pa se bodo podali jutri. Toda vprašanje, po kateri poti danes do Kredarice, po Tominškovi ali čez Prag, je obviselo v zraku. Pristopil sem, da bi s skupnimi močmi rešili dilemo. Ko sem jim na vprašanje, kako kaj poznam Julijce, odgovoril, da mi je znano vse, kar je vidno od tukaj, so mi z zanimanjem prisluhnili. Prav vse jih je zanimalo, najbolj to, kakšne so poti in koliko časa se hodi na vrhove, ki so pred nami. Ko sem jim poti na kratko opisal, so se nemudoma odločili za vzpon na Kredarico čez

Prag. Pridružil sem se jim in kmalu smo bili na razpotju. Možakarji so zavili levo, sam pa sem nadaljeval pot čez Bukovlje proti Luknji.

Drevesni sokovi so se že umaknili v korenine dreves in bukve pod Stenarjem so se obarvale z vsemi barvami, kar jih premore njihovo listje v tem letnem času. Nekaj je bilo še zelene, večina krošenj pa je žarela v rumeni, rdeči, rjavi in vijolični. Tudi macesni so se odeli v oranžna oblačila, nad vso to mavrično preprogo pa so se bleščale bele stene pod modrino jasnega neba. Videti je bilo, kakor da želi narava še enkrat razkazati vse svoje lepote, preden se odene v snežno odejo in se umakne v zimski počitek. Na Luknji, kjer se pogled odpre na trentarsko stran, sem obstal. Kakor list v knjigi se mi je v hipu odprl popolnoma drugačen pogled na prisojna pobočja gorskega sveta. Nasprotje med temačno severno steno Triglava in prisojnimi pobočji, obsijanimi s toplim jesenskim soncem, me je očaralo. Usedel sem se na travnati rob in si privoščil kratko malico.

Obilje pancete

Kmalu so se izza skale prikazali trije planinci, ki so čez Plemenice prišli s Triglava. Kakor se za planince spodobi, so se zgodaj zjutraj s Kredarice podali na pot, in čeprav so dnevi krajši, imajo še dovolj časa za vzpon na Bovški Gamsovec, kamor so namenjeni. Najmlajši med njimi, Jurij iz Maribora, je menil, da je ravno pravi čas za malico, in ko sta se Goričana Iztok in Miro s predlogom strinjala, so bili nahrbtniki v hipu razvezani. Starejši Iztok z brki in sončnimi očali, ki sta ga sotovariša klicala športnik, je počasi in nekam svečano iz nahrbtnika potegnil zajeten kos kraške pancete. »Hudič frdmani, kaj boš pa s toliko slanine?« se je s široko

Slika na naslednji strani: Od Triglava do Kukove Špice

✉️ Oton Naglost

odprtimi usti začudil Mariborčan. Iztok nas je vse tri najprej molče pogledal, potem pa potegnil iz nahrbtnika še pol hlebca kruha in počasi povedal: »Kaj, jedel bom in še vam ostalim jo bom ponudil, saj je ne bo tako hitro zmanjkalo.« Slanina v hribih in povrhu še zelo užitna kraška panceta, česa takega pa res še nisem videl. Ko sem ga vprašal, zakaj ravno špeh vlačijo po hribih in ali se ne boji žeje, me je pomembno pogledal in modro povedal, da že star pregovor pravi, da se klin izbija s klinom: »Definitivno, najše se slanine, potem se nažlampaš vode, in če je veliko spiješ, ti je potem tudi kmalu ne zmanjka v telesu.« Ko smo se ostali nekoliko strinjali z njegovo taktiko, je še nam ponudil vsakemu lep košček s kruhom. »To je pa tak, kak če bi imeli piknik,« se je zasmel Jurij in kmalu nam je zadeva šla veselo od rok. Ko je med slastnim opraviлом Mariborčan začel: »Mi v Maribori ...,« ga je Iztok prekinil: »Že spet začenjaš s svojim ... mi v Maribori!... Daj, pojej, kar imaš v roki, in gremo. Do večera moramo biti v Trenti.« Fant se je nagajivo zasmel in hitro dal v usta zadnji košček kruha, nekaj slanine, ki mu je ostala, pa je zavil in porinil v nahrbtnik. Na stezi, ki vodi na Gamsovec, smo zagledali ovco, ki se je med poletno pašo izgubila in se bo potepala tu gori, dokler bo trava še kopna. Čudno, nekoč sem na tej strani že srečal izgubljeno ovco, ki je potem, ko sem ji dal košček kruha, hotela iti z mano v Vrata. Nekajkrat sem jo spodil nazaj na Luknjo, pa je spet pritekla za mano. Bolj sem ji govoril, da naj gre na ono stran, ker je iz Trente, bolj je silila za mano na Gorenjsko. No, tokrat nas je ovca spomnila, da moramo tudi mi vzeti pot pod noge, kot se temu reče, zato smo zavezali nahrbtnike in se odpravili.

Obilje poti

Fantje so zavili proti Bovškemu Gamsovcu, jaz sem se pa premislil in še malo posedel. Vabila me je steza proti Gamsovcu, še bolj pa me je vleklo na mulatjero, ki se je prevesila na trentarsko stran. Ne vem zakaj, toda včasih res ne vemo, zakaj se odločimo drugače, kot smo načrtovali. Zavezal sem nahrbtnik in se spustil po prijazni poti, brez cilja, kakor bi šel na sprehod. Kmalu sem bil pri odcepu poti proti Doliču. Za trenutek sem se ustavil, slekel srajco, oblekel kratke hlače in zavil navzgor

proti Doliču. Neverjetno, sem si mislil, sonce sije, kot da ne bi bila že jesen, in tudi bleščeče razkošje belih skal je bilo prav romantično. Le gneče ni bilo, kakor je tukaj v poletnih mesecih, in prav to daje tej prvobitni naravi v brezvetrju poseben čar. Trava je že orumena, toda med posameznimi zelenimi šopi je še vedno cvetelo nekaj rož, verjetno zato, ker je bilo poleti toliko dežja.

Pri vzponu proti Doliču sem začutil močno žejo, čutarica pa je bila že prazna. Goričan je imel prav, panceto bi bilo treba dobro zaliti in zdaj bi bilo vse v redu. Toda v čutarici je bilo premalo vode in zdaj je to, kar je. Tržaška kočna na Doliču je bila zaprta in upal sem, da bo kje še kaj snega, toda na Kugyjevi poti na Triglav, kamor me je vleklo, ga zagotovo ne bo. Usedel sem se na skalno polico pred kočno in se vprašal,

V dolini Triglavskih jezer

kam sem sploh namenjen. Spomnil sem se lepega avgustovskega dne, ko nas je v tej koči prespalo nekaj čez tristo. Sobe so bile zasedene ne samo v posteljah, ampak tudi po tleh. Kaj sobe, tudi stopnice so bile polne planincev, ki so se nameravali zjutraj podati na Triglav. Tudi jedilnica je bila nabito polna. Spali so na mizah, pod mizami, dva na šanku, štirje za šankom, ostali pa so sedeli zunaj, naslonjeni na steno kočice. Spomnil sem se tudi svojega prvega vzpona na Triglav, prvega julija, ko je bilo tukaj še vse pod debelim snegom. Tokrat je bila vsa okolica suha kot na luni. Vstal sem in brez pomisleka zavil proti Hribaricam. Tam bo verjetno še kakšna krpa snega, da se bom za silo odžejal. Pod steno Kanjavca sem res naletel na nekaj, kar je bilo podobno snežišču, toda to je bila zrnata sodra, podobna toči. Ostanek padavin po

nedavni hudi nevihti, ki je naredila veliko škode na trentarskih planinskih poteh. Ker zadeva ni bila uporabna, bila je bolj suha kot mokra, sem jo mahnil čez Hribarice do jezera v Zlatorogovem kraljestvu. Tam sem se oddahnil, vode, kolikor hočeš in še več, hladna pa tako, da se mi je stemnilo pred očmi, ko sem se je napil.

Topla brezvetrna jesen, modro nebo in okolica sedmerih Triglavskih jezer, ki se mi zdi ravno na tem koncu najbolj pravljica, je počivala v vsej svoji tihi lepoti. Nevidna sila me je vlekla na pobočje škrapelj pod ostenje Lepega Špičja, kjer sem pred leti odkril orjaški viharik. Toda sonce se je že nagibalo proti zahodnim goram, zato sem se hitro povzpел na Prehodavce, potem pa za Kanjavcem proti Luknji in nazaj v Vrata. Kaj naj rečem tej turi drugega kot jesensko potepanje. ●

Mirko Bijuklić

Na Golake – prvič in zadnjič

Pot na Golake je zmeraj lepa

✍ in 📷 Elvica Velikonja

Po lovski poti na Golake

Da ne bo nesporazuma. Glede naslova, mislim. Na Golakih sem bila že ničkolikokrat in bom, vsaj upam, še dostikrat deležna darov, s katerimi postrežejo ti najvišji vrhovi Trnovskega gozda, ko si njihov gost. Naslov bi bil bolj pošten, če bi bili v njem besedici »lani« in »letos«, a naj ostane tak, kot se mi je na začetku zapisal.

Pa začnimo z lani

Bil je tako lep decembrski dan. Da bi bilo krasno, če bi šli to leto še enkrat na Golake, sva se menili z Anko. Pa ne spet po isti poti. Pojdimo skozi Kraljeve kambre. Saj, a pot tam nekje na sredini kar izgine. Ne vem ..., da se ne izgubimo. Pa ja ne, je bila korajžna Anka. In smo šli.

Točni kot ura so 28. decembra pred našo hišo parkirali Anka, Tinka in Rafko – sami Idrijci. Po obvezni kavici smo zakorakali v prelep jasen dan. Oblečeni primerno temperaturam prejšnjih dni smo že vrh Korenine tlačili vetrovke, rokavice in kape v nahrbtnike. Še pogled na Predmejo – domačini vemo, da je le-ta najlepša prav s Korenine – in objel nas je gozd. Dobro shojena pot nas je pripeljala do Staniša in pred nami se je postavil Veliki Golak

(1480 m). Da je ta nižji od Malega Golaka (1495 m), najbrž že veste. To je zato, ker imen nista dobila po višini, pač pa po pašni površini na njunih vrhovih, ki je bila na nižjem Golaku pač večja. Dandanes pa niso Golaki nič več goli, vrhove vseh treh na gosto porašča ruševje.

Obrnili smo se, kot smo se zmenili, proč od Golakov in se odpravili skozi Kraljeve kambre, torej na Stanišu desno. Shojene poti je bilo v hipu konec. Zagazili smo v suh, sipek sneg, tak, ki se ti kar umika izpod nog. Pa le nismo bili prvi, ki smo tu delali gaz. Anka, ki je šla naprej, se je prav kmalu ustavila in nam jih molče pokazala. Sledi medvedovih šap, kajpak. Meni so se zdele ogromne, čeprav je Rafko rekel, da jih je naredil mladič, Anka pa, da se sled v snegu pač poveča. In vsi smo modrovali, da se medo kajpada umakne in ga gotovo ne bomo srečali. In da je itak nevaren le, če se boji za mladiče. A kljub temu da smo še kar stopali po njegovih stopinjah, smo nanj prav kmalu pozabili.

Lepa pot nas je peljala vedno globlje v gozd. Ustavili smo se ob vrtači, katere dno prerašča ruševje. Seveda, temperaturni obrat. Kar Mala smrekova draga bi ji lahko rekli. In povsod ob poti zimzeleni grmički dlakavega sleča ali žižnjajna, kot mu rečemo pri nas, ki je že delal

cvetne popke, da bo na pomlad rožnato zažarel. Res moramo priti tudi poleti, da se spustimo v globel, kdo ve, kaj šele tam doli raste in cveti. In da zbudimo prelepo gorsko vilo, ki po zapisih nadučitelja Edmunda Čibeja, ki je na prehodu iz 19. v 20. stoletje služboval na Predmeji, prebiva v Kraljevih kambrah. Če že, zagotovo prav v tej vrtači. Ko smo tako razglablajoč gazili sipek sneg, smo se naenkrat znašli na brezpotju tam nekje za Golaki. Pa se nismo preveč vznemirjali, dan je bil še mlad in ne nazadnje bi še vedno lahko šli nazaj. Le malo bolj tiho smo bili, ko smo hodili malo gor, malo dol, spet malo gor ... Vedeli smo, da moramo prej ali slej priti na pot, ki pelje s Škrbine na Golake. Pa smo jo le zagledali – našo prijateljico markacijo, kajpak. Bili smo na poti, spet bolj gostobesedni in, verjeli ali ne, sredi mrzle zime smo botanizirali. Tu je suho socvetje golaške selivke. Prav na Golakih jo je našel B. Hacquet in z nje imenom počastil te naše gore. In tu so grmički alpskega grozdličja. To pa je najbrž svilničasti svišč, je ugibala Tinka. In Anka se je spraševala, katera rastlina neki je lastnica majhnih lopatastih listkov. Res bomo morali priti poleti! Še malo zimske idile – z ledenimi kepicami pokriti bukovi plodovi so se srebrno lesketali v soncu – in prav hitro smo bili v Vratcih, torej na sedlu med Malim in Srednjim Golakom. No, tako zelo hitro ravno

ne, saj je ta pot skozi Kraljeve kambre trajala kar debeli dve uri. In ko sem pokazala, da je Staniše tam spodaj, kakšnih deset minut hoda od nas, me je Rafko prav čudno pogledal. Saj vem, Rafko ...

Zapodili smo se spet navkreber, na Srednji Golak (1480 m), in že smo bili v ruševju, med njim prepoznali sibirski brin in spet žižnpajn. Nismo si mogli kaj, da se ne bi spomnili nezimskega Srednjega Golaka s kranjskim jegličem, avrikljem, planikami in kamnokreči okrašenega. Pogled pa nam je hitro ušel v daljave, saj sodijo Golaki med tiste gore, na vrhovih katerih se ti zdi, da imaš pod sabo ves svet. Anka, Tinka in Rafko so se najprej zagledali – kam drugam kot na Idrijsko in tam prepoznali gore, griče in gričke, travnate ravni in runičke, zaselke in posamezne hiše. Tam na severu pa so se nam v pogled ponujale Alpe s Cerkljanskim in Škofjeloškim hribovjem v ospredju. Na zahodu nam je pogled splaval čez mehkbne griče gozda do Mrzovca, Kuclja in tako domačega Čavna. V daljavi jugovzhoda je sameval Snežnik, na vzhodu se je v skrivnost meglic zavila Ljubljanska kotlina. In na jugu – Gora. Pod njo Vipavska dolina, še naprej Kras, tam v daljavi pa se je kot čisto zlato lesketalo morje. Tak pogled se nam je odpiral še vso pot do Malega Golaka, kjer smo se še zadnjikrat v

Na Stanišu se pred nas postavi Veliki Golak

letu naužili ponujenih lepot. Nato pa smo jo mahnilo po lovski poti spet do Staniša, od tu do Korenine, na Rupo in domov.

Bil je tako lep decembrski dan.

In letos?

Prav kmalu po praznikih se je okrog hiš naselila megla, da še do soseda nismo videli. Vsakodnevni sprehodi na Korenino so bili premalo, da bi nam postregli z jasnino neba, zato smo jo šli tisto nedeljo popoldne (20. januarja) iskat višje, na Golake. Tokrat sami hišni – Senka, Benjo in jaz. Na presenečenje vseh nas je sonce razveselilo že na Rupi, po šele nekaj minutah vzpona. Na Stanišu smo zagazili v sprva še moker sneg, ki pa je postajal z višino vse bolj zmrzel. Tokrat smo se na Stanišu obrnili v levo, šli smo torej po lovski poti, tisti, ki nas je zadnjikrat pripeljala domov. Povzpeli smo se na 1320 m visok vrh nad Stanišem, se spustili mimo globoke vrtače, opravili še zadnji vzpon po Koreninski poti in že smo bili na vrhu Malega Golaka.

Pogled nam v hipu vzame jug. Tam, kjer sta bila še ondan Vipavska dolina in Kras, je danes razburkano, svetleče morje. Tik do roba Trnovske planote sega. Da bi bila zdaj tam ... Dotaknila bi se ga, skočila vanj, zaplavalala. Morje

se razteza proti zahodu, okrog Čavna, Kuclja, zalilo je obe Gorici in vso Padsko nižino. Tam daleč daleč ustavijo njega valove vrhovi italijanskih Dolomitov in mu preprečijo, da se ne razlije še dlje. Čaven se kot polotok zajeda vanj, v Penkleriji pa se morje preliva v zaliv. In tu so še pravi otoki in vsak ima svoje ime – Sinji vrh, Nanos, Vremščica, Slavnik.

Zatrjujemo si, da se je tisočkrat splačalo priti sem gor in še kar odlašamo z odhodom, ko pa se le spuščamo proti Iztokovi koči, se spet spomnimo tiste silvestrske noči pred sedmimi leti. Golak tudi tistikrat ni praznoval sam. Kar nekaj nas je bilo, ki smo se s približevanjem novemu letu bližali tudi njegovemu vrhu. Polna luna nam je osvetljevala pot. Nje svetloba se je odbijala od ledenik kristalov, ki so povsem okovali pritlikave bukve, da so se njih veje upogibale pod težkim bremenom in nam zapirale pot. Sklanjali smo se, a vseeno zadevali ob poledenele veje, da so lesketajoči se ledeni kristali trkali drug ob drugega, pri tem pa tako lepo zvončkljali, zvončkljali, zvončkljali ...

Ja, pot na Golake je zmeraj lepa: spomladi, ko se bukve postavljajo s tisto njim edinstveno zeleno obleko; jeseni, ko ti tako prijetno šelesti pod nogami; poleti, ko te na poti ustavljajo vse tiste imenitne rastline; pozimi ... najlepši pa so Golaki pozimi. ◉

DUMo®
www.dumo.si

pohodništvo • alpinizem • jamarstvo

**gorniška oblačila • turne vezi
plezalna oprema • čevlji**

**Tilak • Bask • Naxo
Singing Rock • Kayland**

◉ Vladimir K.

(Pre)obilje in suša z roko v roki

O tretjem festivalu gorniških filmov

✍ in 📷 Dejan Ogrinec

Smo narod gora. In smo tudi gorski posebneži. V državnem grbu imamo namreč stilizirano podobo našega Triglava. In vzpon nanj je za nas sveta dolžnost. Menda je vsak peti Slovenec reden obiskovalec gora. Pa tudi za kulturo nam menda ni vseeno. Menda?!

Sredi februarja je v Domžalah in v Cankarjevem domu v Ljubljani potekal že tretji festival gorniških filmov. Ali drugi večji, da ne bo zapletov pri številkah. Izpeljal ga je njegov direktor Silvo Karo, neutrudni in zagnani svetovno znani alpinist, ob veliki pomoči žene Alme. Častni pokrovitelj prireditve in slavnostni govornik ob odprtju je bil Janez Janša, alpinist in velik ljubitelj gora.

Videli smo veliko izjemno dobrih filmov in poslušali predavanja takih alpinističnih legend, kot sta Poljak Krzysztof Wielicki in Anglež Mick Fowler. Prvi ima za seboj že kakih 47 odprav v Himalajo, predvsem zimskih, ki so veliko težje in nevarnejše, drugi pa vrsto drznih alpskih vzponov v nižji Himalaji, ki je večina izmed nas niti ne pozna. Predavali so tudi naši alpinisti: Marjan Manfreda, Tina Di Batista, Andrej Grmovšek, Miha Valič in Matej Kladnik. Da ne govorimo o spremljevalnih razstavah. Vse lepo in prav, festival je potekal tekoče, brez napake. Razen ...

Na papirju se lepo bere, da smo narod planinstva. Kaj pa kulture? Resnica je na žalost drugačna. V tujini se na takšnih festi-

valih obiskovalcev kar tare, saj so tudi odlična priložnost za druženje ali pa, kot je izjavil član žirije, režiser Matjaž Fistravec, »... da se malce vidi, kako se to v resnici dela v tujini; da se odprejo oči in dvignejo nivoji; da ne razglasimo vsakega domačega videoposnetka za film in da ni vsak kader že kar filmski ...« Pri nas pa je bil obisk kulture željnih kar nekam ubog, posušen, predvsem pa precej medel. In zanimivo: več ljudi je sedelo na filmskih predstavah kot na predavanjih takih svetovnih imen, kot sta Wielicki in Fowler.

Zakaj? Je bilo vreme v gorah (pre)lepo? Slišali smo izjave, da menda zato, ker je bila hkrati tudi razstava nekaj vojaških lutk in filmov. Halo?! Navsezadnje ta vojska »živi« kar nekaj naših vrhunskih alpinistov, ki bi se verjetno brez podpore države dosti težje prebijali skozi življenje (in alpinistične odprave), kajneda? Ali zato, ker je festival odprl predse-

Krzysztof Wielicki in Mick Fowler

Ob koncu festivala

dnik Janez Janša? Četudi ga morda ne maramo, vseeno je alpinist. In vseeno je predsednik. In če dodamo tisto o Triglavu iz uvoda, je tudi on posebnost. Ker je predsednik in alpinist obenem. Ne ravno vrhunski, ampak saj ne štejejo samo ti ... Za moj okus, z vidika marketinga in medijske verodostojnosti, je bil Janez Janša odličen pokrovitelj.

in slabe. Navsezadnje je bil recimo tudi slovenski film iz arhiva (Hej čez bele poljane) prava osvežitev, v veliko zabavo vseh navzočih, sodeč po smehu v dvorani.

Zato lahko zapišem le – Silvo, le tako naprej. Kot v steni očitno tudi tu velja rek »delaj tisto, v kar verjameš« in pa, da si na vrhu stene še vedno bliže vstopu kot robu. Zato – ne odnehaj! ◉

Nagrajenci 2. mednarodnega festivala gorniškega filma

V tekmovalnem delu 2. mednarodnega festivala gorniškega filma, ki je potekal od 13. do 16. februarja v Ljubljani in Domžalah pod taktirko Silva Kara, se je predstavilo 45 filmov v kategorijah Narava in kultura, Gorski šport in avantura ter Alpinizem. Mednarodna žirija v sestavi Alessandro Anderloni, Matjaž Fistravec, Robert Schauer, Janez Skok in Michael Timney je podelila štiri nagrade in dve pohvali. Nagrado za najboljši film o gorski naravi in kulturi je prejel film Lopukhovo (Jara Malevez, Belgija), v kategoriji Gorski šport in avantura je zmagal film Zapisani skali (Alastair Lee in David Halsted, Velika Britanija), med alpinističnimi filmi pa je žirija izbrala Gorske vodnike (Didier Hill-Derive, Belgija). Glavno nagrado mesta Domžale je dobil film Baffin – otok otrok (Sam Beaughey, Francija). Pohvali sta šli v roke Boštjana Mašere za film Svalbard – Špice Spitzbergna in Kesanga Tsetena Lama za film Mi tam bogu za hrptom. Podeljene so bile še tri dodatne nagrade. Nagrado občinstva je prejel film Asiemut (Olivier Higgins in Melanie Carrier, Kanada). Za nagrado PZS je žirija v sestavi Tina Di Batista, Andrej Štremfelj in Andrej Grmovšek izbrala film Cerro Torre – zahodna stena v ritmu latina (Ramiro Calvo, Argentina). Nagrado Televizije Slovenija je žirija v sestavi Neli Vozelj, Marjeta Keršič - Svetel in Silvo Karo podelila filmu Mi tam bogu za hrptom (Kesang Tseten Lama, Nepal). Poleg filmov je bil na voljo bogat spremljevalni program, ki je obsegal devet predavanj domačih in tujih predavateljev, fotografski natečaj, dve likovni in eno muzejsko razstavo ter prikaz zgodovine vojaškega smučanja in gorništva. Ljubitelji gora si lahko le želijo, da Silvu Karu ne bi prehitro pošla volja in navdušenje ter da bi ob letu osorej spet lahko uživali ob filmih in predavanjih. M. P.

Na vrhu Skandinavije

Vzpon na Galdhøpiggen, 2469 m

✍️ Jože Drab

Po Laponski in norveških Lofotih je prišla na vrsto osrednja Norveška z najvišjimi gorami na Skandinavskem polotoku. Čeprav gorovje Jotunheimen ne presega 2500 metrov, je zaradi črnih granitnih skal in snega oziroma ledenikov videti podobno kot mnogo višje Alpe.

Najvišji vrh Skandinavije je Galdhøpiggen z 2469 metri. Zanimivo, da je najvišji šele zadnjih dvajset let. Pred tem ga je presegal sosednji Glittertind, ki ima danes 2465 metrov. Zaradi klimatskih sprememb se mu je na vrhu stopilo sedem metrov snega in primat je moral prepustiti Galdhøpiggen, ki je skalnat in se zato ni nič znižal.

Žal vreme ni bilo več tako lepo kot prej na severu. Težki oblaki so grozili, iz njih pa je z občasnimi presledki ves čas po malem deževalo.

Proti dolini Visdalen

lo. Tudi temperature so padle na polovico – čez dan je bilo največ 13 stopinj.

V upanju, da se bo vreme izboljšalo, sva si z Andrejo med potjo ogledala še nekaj norveških znamenitosti, ki »jih ne sme zamuditi noben turist«: tisočmeterska hudo previsna Trolova stena, pa najdaljša evropska plezalna smer v njej (1800 m), mestece Åndalsnes, Trolova cesta, Geirangerfjord z znamenitimi slapovi Sedem sester, Orlova cesta, Dalsnibba in še mnoge druge ob poti v mestece Lom.

Sahara Norveške

Ob mogočnih brzicah na reki Otta sva prišla do hribovskega mesta Lom pod gorovjem Jotunheimen. Ker je bilo pozno, so bili vsi infor-

📷 Andreja Tomšič

macijski centri že zaprti. Vedno bolj je deževalo. Ugotovila sva, da ne bo nič s kampiranjem. Tako sva poiskala soliden, majhen apartma v smučarskem centru. Na zasoljene cene sva se medtem že navadila. Počitek v toplem apartmaju po enem tednu pa je bil več kot dobrodošel.

Naslednje jutro je zunaj še vedno močno deževalo. Upanje, da se bo kmalu vse izlilo in da greva »gor«, na Galdhøpiggen, so nama izbili iz glave v turistični informativni pisarni: »Še vsaj tri dni bo deževalo!« Izvedela sva tudi, da je Lom znan kot »Sahara Norveške«, saj ima letno le okoli 300 milimetrov padavin, kar je najmanj na Norveškem.

»Pa zakaj vse ravno te dni?!« sem obupaval, saj toliko časa le nisva imela, poleg tega bi v teh krajih kaj kmalu bankrotirala. Domačinka naju je »potolažila«, da bo verjetno letos postavljen nov rekord v količini padavin za njihovo mesto.

Dopoldanski prisilni počitek sva izkoristila za ogled planinskega muzeja, kjer imajo marsikaj zanimivega: od mamutovega okostja in takratnega orodja in orožja (začetniki planinstva so bili lovci) do prvih plezalcev v teh gorah. Ogledala sva si tudi multimedijško predstavitev Jotunheimena (živali, rastlinstvo, kamnine, gorovja, poti, možnosti raznih aktivnosti ...). Njegova zgodovina je povezana s troli in velikani, od leta 1980 je nacionalni park s 1145 km² površine.

Juvasshytta ali Spiterstulen

Opoldne sva se odločila, da bova šla še istega dne do koč, naslednjega dne pa bova kljub slabemu vremenu poskušala priti na vrh.

Odpeljala sva se po dolini Leirdalen proti koči Juvasshytta, kjer sva hotela prenočiti. Pri kraju Galdesand sva zavila na 15 kilometrov dolgo in zelo strmo gorsko cesto proti koči. Dvigniti sva se morala na 1840 metrov. Cesta je bila na novo asfaltirana in ob straneh še neoznačena. Kadar sem zapeljal v temen deževen oblak, je bilo kar malo strašljivo, saj se skoraj ni videlo, kje je ovinek in kje rob ceste.

Končno sva prišla na uravnavo, polno črnega kamenja na levi strani ceste, in z ledeniškim jezerom na desni. Nad njim je bil ledenik s smučarskimi vlečnicami. Poletno smučarsko središče je prej kot ne samevalo, po strmini

Na vrhu Keilhaus Topp

Andreja Tomšič

sta se v dežju podila le dva zagnanca. Ja, če pa hočejo imeti svetovne prvake ...

V koči sva doživela še en šok. Vse poceni sobe za 30 € na osebo so bile zasedene, na voljo pa so bile le še dvoposteljne, komfortne sobe za okoli 120 €. Da bi postavila šotor kje zunaj, ni bilo pogojev. Tistih par prostorčkov, ki so bili videti kolikor toliko primerni, je bilo označenih z znaki za prepoved kampiranja. Poleg tega je deževalo, bilo je megleno, vetrovno in mrzlo in naslednjega dne naj bi bilo enako.

Med vožnjo nazaj v dolino sva ugotovila, da sva za 11 € cestnine do Juvasshytte dobila bore malo: dež in tri fotografije.

Odločila sva se, da greva pogledat še do koč Spiterstulen, ki stoji v dolini Visdalen na vzhodni strani gore. Plačala sva še 7 € cestnine in tudi tu pri vsakem ugodnem mestu za šotor opazila napise ter znake ob cesti, da je kampiranje prepovedano. Ker sta dolina in cesta v privatnih rokah, tu ne velja znana skandinavska svoboda glede spanja na prostem, če si samo za 200 metrov oddaljen od koč ali kampa in želiš prespati le eno noč.

Po 18 kilometrih sva prišla do turističnega gorskega naselja Spiterstulen, ki stoji ob reki na 1106 metrih. Na eni strani reke je naselje

leseni hišic, na drugi strani pa kamp. Ta je bil v tem dežju videti res ubogo. Sredi močvirja je stalo le pet šotorov. Prav zaradi dežja sva se odločila, da vzameva mini sobico v leseni depandansi po solidni ceni 30 € na osebo. Zanimivo je, da cenejša skupna ležišča odprejo šele sredi julija. Bila sva en teden prezgodnja.

Ker je kuhanje v sobah prepovedano, sobe pa so opremljene tudi z detektorji požara, sva si večerjo skuhala kar zunaj pod balkonom ene od depandans. Dež je še vedno padal, a sita in spočita sva se odločila, da greva jutri na vrh, pa »četudi bi ošpičene prekle padale«. Naredila sva 5000 kilometrov, pa da ne bi šla gor ...

Vzpon na Galdhøpiggen

Na vrh vodita dve običajni poti. Severna od Juvasshytte gre čez ledenik, poln zahrbtnih razpok, in če ga ravno ne poznaš, je v megli kar neprijetno hoditi po njem. Vzhodna pot od kočice Spiterstulen je nekoliko daljša, saj moraš narediti 700 višinskih metrov več, vendar vodi v glavnem po kopnem in snežiščih, izogne pa se ledenikom.

Zgodaj zjutraj naslednjega dne je bilo vreme obetavno. Ni deževalo in oblaki so se dvignili za 300 metrov. Po zajtrku sva preudarno pripravila nahrbtnika, ostale stvari pa prenesla v avto,

saj je morala biti soba do desetih dopoldne izpraznjena. Hotelsko naselje je še spalo. Tukajšnja gorniška logika je namreč povsem drugačna od naše: spijo do pol osmih, ob osmih imajo zajtrk in ob devetih krenejo na turo, seveda velika večina z gorskimi vodniki.

Ko sva ob sedmih ravno odhajala, je spet začelo deževati, na srečo le za kratek čas. Vreme se je izboljševalo in to nama je dalo moči, da sva »zašponala« v začetno strmino. Mislila sva, da sva današnji vzpon začela prva, a sva se uštela. Kmalu sva ujela mladega Nemca, ki je močno sopihal in počival vsakih pet minut. Ja, strma pot, ni kaj.

Hitela sva naprej in iz skalovja prišla na snežišča. Sneg je bil mehak, zato nisva potrebovala ne derez ne cepina. Oblačnost se je vedno bolj dvigala in razgled je bil vedno boljši. Spodaj levo ledenik Svellnosbreen, desno ledenik Styggedalsbreen ali v prevodu Grdi ledenik (stygg = grd). Prečila sva predvrh Svellnosi (2272 m), se spustila 40 metrov in se strmo povzpela na drugi predvrh Keilhaus Topp (2355 m). Šele tu sva zagledala Galdhøpiggen s kočico tik pod vrhom. Spustiti sva se morala še za 50 metrov in se nato zagrizla v zadnjo strmino. Po štirih urah hoje sva končno dosegla vrh na 2469 metrih. Pred najvišje stoječo skandinavsko kočico, ki leži kakšne štiri metre pod vrhom, je sedel oskrbnik.

Kočica tik pod vrhom

Jože Drab

Kolone planincev pod vrhom

Jože Drab

Tistega dne sva bila prva. Za zmagoslavje naju je prišlo pozdravit celo sonce in za kratek čas so se prikazale številne okoliške gore. Z vrha sva na severu uzrla še dva ledenika, Nordreillåbreen in Storjувbreen. Kakšna divjina!

Z oskrbnikom sva se zapletla v kratek pogovor. Bil je izkušeni gornik in alpinist, povzpel se je tudi že na Mount Everest. Povedal je, da je v Himalaji spoznal nekaj Slovencev in da so dobri alpinisti. Tudi Slovenijo pozna, saj je bil njegov sin pred leti pri nas na plezalni tekmi. Izvedela sva tudi, da se vreme zadnja leta tu spreminja, da julij ni več najlepši mesec, da je bolje avgusta. Včerajšnji dan je bil res turoben, a je kljub dežju in megli vrh doseglo več kot sto ljudi, seveda pod vodstvom gorskih vodnikov. Pojasnil nama je še, da je na Grdem ledeniku 100-150 centimetrov snega in da so razpoke, ki so sicer zelo nevarne in razvejane na vse strani, zalite s snegom. Da trenutno ne rabiš ne derez ne cepina, če hodiš po potki, a je vseeno dobro biti na vrvi. In še, da lahko greva dol po tej severni poti, ampak ne za vodniki in vodenimi skupinami, ker jih to rahlo nervira.

V moji glavi je padla odločitev: »Greva dol po tej drugi poti in nato nazaj do izhodišča.

Pot je res precej daljša, a zanimivejša in še več sveta bova spoznala.«

Andreja je bila malo skeptična. Bala se je skritih ledeniških razpok, da me na vrvi ne bo sama zadržala, če bom padel noter. Medtem so tri postave, ki sva jih videla že od daleč, prisopihale iz smeri koč Juvasshytta. Po pogovoru se je pokazalo, da so Slovaki iz Bratislave. Bili so veseli, ker sva Slovana, in pogovarjali smo se lahko kar vsak v svojem jeziku. Ker niso znali angleško, sva bila tudi prevajalca med njimi in oskrbnikom. Nazdravili smo z njihovimi zadnjimi pločevinkami češkega piva in se dogovorili, da gremo skupaj nazaj dol čez Grdi ledenik. Andreji se je odvalil kamen od srca, češ vsi štirje bomo pa že potegnili Jožeta iz razpoke.

Dolg sestop

Po eni uri na vrhu se je vreme spet začelo kvariti. Začelo je tudi snežiti! Po ledeniku smo opazili več kolon vzpenjajočih se ljudi. Poslovali smo se od prijaznega oskrbnika in odhite-li navzdol, da se izognemo gneči. Najprej smo sestopali po skalno-snežnem grebenu, na ledeniku Styggedalsbreen pa smo se navezali.

Srečevali smo dolge kolone pravih turistov, starejših ljudi, družin z majhnimi otroki, v navezi je bilo celo nekaj psov ... Grozljivo, kot čreda. Tudi njihova oprema je bila izredno zanimiva. Res so imeli vsi ustrezno obutev, ostalo pa je bilo bolj podobno cirkusu. Še najbolj mi je ostala v spominu prijetna mladenka v kavbojkah in beli jakni s krzneni kapuco, ki je bila videti, kot da bi prišla iz mestnega lokala. Bila je brez nahrbtnika, v eni roki je imela plezalni pas, ki ga ni več potrebovala, saj je bil ledenik že za njo, v drugi pa pollitrsko plastenko pijače.

Tako smo srečali okoli 150 ljudi v štirih navezah. Gorski vodniki tukaj pa res dobro zaslužijo, saj jim vsak udeleženec plača po 20 €. Povsod je isto. Najvišji vrhovi vedno privabljajo ljudi. Samo pogledjmo naš Triglav ...

Na koncu ledenika smo se razvezali. Sneg je prešel v dež. Po uri in pol skupne hoje smo se razšli. Slovaki so šli naravnost do Juvasshytte, midva pa sva zavila desno na skalno planjavo, ki je spominjala na mesečevo pokrajino. Poiskati sva morala markirano pot, ki povezuje obe koči. Planota je bila v tem neprijaznem vremenu kar grozna: črno kamenje in skale, obdane z lišaji in mahovi, vlažno in drseče. Kmalu sva našla rdeči T, s katerim Norvežani markirajo svoje poti. Premočena sva hitela po blatu in mastnih skalah ter prišla do deroče ledeniške reke. Seveda ni bilo nobenega mostu. Pot se je nadaljevala na drugi strani štiri metre široke ledeno-mokre ovire.

Čez Grdi ledenik v slovensko-slovaški navezi

Hodila sva gor in dol in iskala prehod. Nekoliko višje, tik pod Grdim ledenikom, je bilo malo bolje. Reka je nastajala iz številnih nekoliko ožjih vodnih krakov, ki so pritekli izpod ledenika.

Končno sem našel primeren prehod, zapičil palice v deroči tok in skočil na drugo stran. A nesreča nikoli ne počiva. Ena palica se je zataknila med kamenje, in ker sem imel roke v jermenčkih, me je potegnila nazaj in že sem bil do kolen v vodi. Mislim, da sem iznašel nekaj novih kletvic.

Andreja si je raje našla drug prehod, ki je bil sicer širši, a plitkejši in manj deroč. Kar stekla je čez in seveda ostala malo bolj suha. Tolažil sem se, da sva bila tako ali tako premočena od dežja. Na srečo so gamaše zadržale vodo in v gojzarjih nisem imel poplave. Najbolj pa mi je bilo žal palice, ki je bila kar dobro zvita.

Tale vodni prehod nama je vzel dobro uro. Na srečo se je nato vreme spet malo izboljšalo. Vsaj deževalo ni več. Nadaljevala sva po poti okoli gore zlagoma navzdol, vse do avta pri koči Spiterstulen.

Po desetih urah sva bila spet na izhodišču. Premočena in utrujena, a zadovoljna. Uspelo nama je priti na najvišji skandinavski vrh in to po krožni poti, pa čeprav naju je vreme skušalo odvrniti od tega. Res škoda, da naju Galdhøpiggen ni sprejel z lepšim vremenom. Imela bi ga v veliko lepšem spominu.

Morda pa prideva naslednjič spomladi, in to s turnosmučarsko opremo. ◉

Peca (2126 m)

Peca je koroška gora mnogoterih obrazov. Dolga je in razpotegnjena. Njeni vzdolžni boki

so razdrapani; ponekod se v prepadih grezijo proti okoliškim dolinam. V nasprotju z njimi so vzhodna in zahodna pobočja ter vršna semena prav mehka in zaobljena. Na začetku

poletja so posuta s pisanim alpskim cvetjem, jeseni postanejo zlata od rumenila posušenih trav. Pozimi jih sneg in vetrovi zgladijo v bele omame.

Peca je samotna gora. Pogledi nanjo so zato odprti z vseh strani. In vsakič so tako zelo drugačni in vredni ...

Uroš Podovšovnik

na turo

Med Visoko Ponco in Mangartom

Po nesreči zopet v gorah

✍ Roman Mihalič

Mangartsko sedlo

📷 Andrej Trošt

Koliko truda sem vložil v ta predlog pred svojo drago, se ne da povedati. »Kaj, sedaj boš hodil, ko še nisi zdrav, nevarno je, nisi sposoben, kaj, če se ti kaj zgodi?« Takoj planinski vodnik, zemljevid, poizvedba po internetu. Še zmeraj se ji zdi pretežko po moji nesreči z gorskim kolesom. Saj sem dober, že štirje meseci so minili od takrat! Čeprav sem bil kar pošteno zdelan (dva dneva nezavesti, poškodbe možganov kljub čeladi na glavi), se počutim zelo dobro. Vseeno je slabe volje, ampak greva. Celo vožnjo avtomobila si izborim, ko šibava iz Novega mesta proti Ratečam.

Po nemirni noči proti Poncam

Pri Mangartskih jezerih parkirava avto in se odpraviva proti cilju – koči Zacchi. Že na začetku naju preseneti napis v slovenščini in italijanščini, da je treba zapirati leso. Po dobri uri pehanja v breg pa drugo presenečenje: kočo, v kateri misliva prespati, šele delajo. Ja, mislil sem, da so jo že naredili ... Ogleđava si zgradbo, za silo bi že šlo, ampak moja Diana ni preveč navdušena. Sprašuje me, ali lahko pre-

spiva kje drugje. Res je pod Malo Ponco narisani bivak, v katerem pa še nisem bil. Vseeno lahko greva pogledat, saj je ura še dovolj zgodnja. Odpraviva se še tiste pol ure naprej do bivaka, kjer pa naju čaka novo razočaranje. Bivak je zapahnjena z močno ključavnico, odprto je le podstrešje brez kakšnih jogijev ali odej, le dve zarjaveli železni mreži sta notri. Diana grdo gleda, kako bova spala? Bova že, edino, če greva nazaj do koč, česar pa noče.

Za naslednji dan grem na ogled po poti proti Vratcem, kjer si ogledam severozahodni greben, če mi uspe prepričati Diano, jasno. Ko pridem nazaj, se spraviva k spanju, če se temu lahko tako reče. Diani dam svojo bivak vrečo, sam pa se oblečem v edini stvari, ki ju imam s sabo – windstopper jakno in tanke pajkice, ki segajo malo pod kolena. Nahrbtnik si zbašem pod glavo in začne se dolga noč. Brez spanja me začne zebsti v noge, zato spraznim nahrbtnik in vanj vtaknem mrzle noge. Toda hudičev malo pomaga, začnem šklepetati z zobmi in se tresti kot »pes na kuzli«. Vprašam Diano, kako je kaj z njo. Tudi njo tresse, zato zlezem k njej v bivak vrečo in se stisneva. Malo kinkava,

malo se treseva, malo spiva do jutra. Diana ni za vzpon po grebenu, zato ne preostane drugega, kot da sestopiva nazaj do kočice in nadaljujeva po markirani poti navzgor na Visoko Ponco. To pot poznam še izpred nekaj let, ko smo tukaj telovadili februarja, saj sem hotel prečiti ves greben do Jalovca, vendar sem zaradi nevarnosti plazov opustil to divje početje. Sedaj se lagodno vzpenjava proti vrhu, vmes slikam rožice in počasi prideva do »feratice«, ki se postavi pred naju malo pod vrhom. Tu si natakneva plezalno opremo in pogumno začneva s plezarijo, ki pa je je prehitro konec, ker kmalu stopiva na vrh Visoke Ponce (2274 m). Čestitke Diani, saj je prvič na vrhu, ožigosava, se vpiševa v knjigo in se odpraviva navzdol proti Srednji Ponci (2228 m). Razgled je res izreden, na eni strani Mangartska dolina, na drugi strani Tamar, množica vrhov vse naokoli, kaj hočeš lepšega. Kmalu srečava osamljenega planinca, ki prihaja iz Tamarja, pa še ta ni bil naš, ampak je govoril po južno. Na Srednji Ponci se posloviva od markirane poti in se odpraviva naprej proti Zadnji Ponci (2242 m), na kateri še nisem stal, čeprav sem tam že rogovilil pred dvema letoma. V smeri Igra s plaznico sem pozimi po-

častil spomin na našega žal že pokojnega prijatelja Andreja, vendar na vrh zaradi pozne ure nisem šel. Greben je kratkočasen in nič težak, tako da se preko Rdeče škrbine kar hitro povzpneva na vrh Zadnje Ponce.

Do Trbiškega bivaka

Ogledujem si pot naprej proti Strugu (2265 m), ki ga že poznam, saj sem pred tremi leti tu že nekaj *oslaril* od Mangartskih jezer, pravzaprav bežal pred slabim vremenom v Tamar. Pot je kar dobro shojena, čeprav po drugi svetovni vojni ni bila več vzdrževana. Tu pa tam so še ostanki jeklenih vrvi, ki so za silo dobre, če jih že potrebuješ. Od Struga se nama približa skupina gornikov, po govorici sodeč Avstrijcev, s katerimi se prijazno pozdravimo. Grede proti Poncam. Ko prilezeva na vrh Struga, padeva med sedem italijanskih gornikov, ki veselo malicajo. Tudi midva se malo ustaviva in pomalicava, Jalovec je že čisto blizu in naju kar vabi, vendar danes ne bo nič, saj imava druge načrte. Začneva se previdno spuščati proti Vevnici, saj je sestop zelo neroden. Vzamem celo konec vrvi, da si z njo pomagava čez tečno mesto. Trije Italijani, ki

Na Visoko Ponco

 Roman Mihalič

Mangart z Vevnice

📷 Iskra Jovanović

Ponce z grebena proti Strugu

📷 Iskra Jovanović

gredo pred nama, se zavlečejo na ferato, midva pa kreneva levo čez skok in se po naši strani povzpneva na Vevnico (2342 m), najin zadnji vrh ta dan, saj bova prespala v Trbiškem bivaku, do katerega se morava še spustiti. Malo sva že utrujena, saj je minilo kar nekaj ur, odkar sva začela turnejo po mejnem grebenu naše domovine. Pri sestopu si vzameva polurni počitek pri zadnji vodi, ki curlja po skalah, in si je natočiva dovolj za zvečer. Pri bivaku pošteno vleče čez greben; nič ne bo s poležavanjem na sončku. Sicer pa novi bivač ni več tako nov, saj je star že petnajst let in nič kaj prostoren; za nameček so na sredino postavili še mizo. Ob štirih, ko prideva na bivač, se zvaliva na pograda in zadrnjohava do šestih zvečer. Jasno, prejšnja noč je bila zelo kratka in mrzla. Po večerji se zopet zavlečeva med rjuhe, si misliva, kako lepo je, ker sva sama, in zadremava. Malo čez polnoč zaslišim zunaj čuden trušč in že nekdo razbija po vratih. Odprem in noter padejo štirje italijanski alpinisti, ki so dolgo v noč tavalili po gori. »Aqua!« je prva beseda, ki jo rečejo, ko se zdrenjajo v bivač. Popijejo vodo in začnejo klicati svoje žene ali prijatelje, da povedo, da so v bivaku in ne potrebujejo nobene pomoči. Nato se zavlečejo na ležišča in veselo zadrnjohajo.

Za konec še na Mangart

Zjutraj se zbudiva okoli šeste ure, se potihou urediva in zapustiva bivač. Vzpenjava se proti

Popravek zemljevida Olševe

Boris Gaberšček, avtor članka »Skozi Vrata na Olševo« v februarški številki, nas je opozoril, da na zemljevidu na 65 strani pomotoma nismo vrisali steze, ki jo opisuje v svojem članku. To je pot po avstrijski strani približno od Vrat na vrh Obel kamen. Prav tako bi morali vrisati markirano pot od Potočke zijalke na ta vrh.

Avtorju se za napako opravičujemo. Ob tej priliki naj bralce opozorimo, da so naši preprosti zemljevidi predvsem namenjeni kot pomoč pri branju opisa, nikakor pa ne morejo nadomestiti prave planinske karte, zato se na ture vsekakor podajte z dobrim zemljevidom v merilu 1 : 25.000 ali 1 : 50.000.

Uredništvo

Malemu Koritniškemu Mangartu, ko zagledava Italijane, ki sestopajo z bivaka in se napotijo proti ferati Via della Vita, ki vodi v dolino. Midva pa zavijeva v strmo grapo, kjer naletiva na navpično in rahlo previsno mesto z jeklenicami. Sam se spravim čez, Diani pa z vrha spustim vrvi, da se naveže, in jo tako varno povlečem navzgor. Sedaj naju čaka samo še sestop v Hudo škrbino in vzpon na Veliki Mangart, ki se dviguje pred nama. Razgled z grebena je res fantastičen, na levi Jalovec in Loška stena, kjer smo se potikali pred dvema letoma, na desni pa dolina Mangartskih jezer, ki naju čaka še

Mangart, 2679 m

Mangart je za Triglavom in Škrlatico tretja najvišja slovenska gora. Zaradi samostojne lege in izrazite vršne oblike je dobro viden in prepoznaven z vseh strani. Cesta na Mangartsko sedlo, ki se konča več kot 2000 m visoko, je Mangart spremenila v razmerno zlahka dostopno goro. V lepem vremenu je po najlažji Italijanski poti do vrha le dve uri. Vendar pa se je treba obiska vedno lotiti z vsem spoštovanjem: to je visokogorje, vremenski preobrati so lahko hitri in hudi, tudi najlažja pot je ponekod zelo izpostavljena in zato nam nikakor ne sme zdrsniti.

Koča in bivaka

Mangartska koča stoji ob cesti na višini 1906 metrov, torej le malo pod Mangartskim sedlom. Odprta je v poletnih mesecih.

Bivacco Tarvisio stoji na Robu nad Zagačami, 2149 m, najnižji točki med Mangartom in Vevnico. Dostop je iz doline Koritnice po markirani poti proti Mangartu, po zahtevni zavarovani poti Via della Vita iz doline Mangartskih (Belopeških) jezer ali pa po dolgem grebenu Ponc in čez Vevnico.

Bivacco Nogara stoji na višini 1850 m, in sicer na severni strani pod Mangartskim sedlom oziroma pri vstopu v zavarovani del Italijanske poti.

Dostopi

Z Mangartskega sedla, na katerega se pripeljemo s prelaza Predel.

Italijanska pot: Z vrha ceste po najvišji poti severno pod vršni del ter izpostavljeno nad severno steno (pozor: v zgodnjem poletju so tam lahko nevarna snežišča!) do širšega vzhodnega slemenca. Po njem na desno (izpostavljeno) nad Koritnico z vzhoda na vrh. Zmerno zahtevna, vendar izpostavljena markirana pot. 2 uri. (Italijanska pot ima pod sedlom na severni strani še izredno zahteven zavarovan del, ki je omogočal dostop na vrh iz Italije brez prečkanja nekoč hermetično zaprte državne meje. Danes je ta plezalni del le zanimivost za sladokusce; poden naj-

dan. Vidiva, da je kar precej ljudi na grebenu, zato jo previdno briševa navzgor proti vrhu. Na stiku z italijansko stezo oblečeva, kar imava s sabo, saj po grebenu pošteno vleče. Na vrhu Velikega Mangarta (2679 m) je kar sveže, zato mislim, da se tu ne bova zadrževala predolgo. V oči me zbode znak GRS na vetrovki planinke. Jasno, pogledam, kateri od reševalcev se potika po vrhu, ko zagledam dobro prijateljico Evo Pogačar in njenega moža, našega načelnika Mira. Veseli se pozdravimo in poklepeta. Vprašam ju, ali je kaj narobe, pa pravita, da počneta isto kot midva: malo se klatita po

hribih. Kmalu se odpraviva na Mangartsko sedlo in do koč, kjer se napokava ješprenja, in nato odhlačava nazaj do sedla, kjer se čez planinski mejni prehod zopet spustiva na italijansko stran. Sestopiva do bivaka Nogara, ki je kar lepo urejen, celo z belimi rjuhama. Gledava »ubožce«, ki se vzpenjajo po italijanski ferati proti Mangartu, midva pa se lagodno spuščava proti planini Tamar in naprej do Mangartskih jezer, kjer naju sprejmeta poletna gneča in najin avto. Diančko vprašam, kako ji je bila všeč tura, ker je imela toliko proti, pa se mi samo veselo nasmeje. ○

Andrej Stritar

hitreje pridemo kar s sedla.)

Slovenska pot: Z vrha ceste do razcepa in na desno pod zahodni del vršne kope. Kmalu smo na začetku varoval; sledimo jim skozi steno do vrha. Zelo zahtevna zavarovana pot, potrebna sta čelada in samovarovanje. 2 uri.

Iz doline Koritnice: Od konca ceste v Loški Koritnici nadaljujemo pot za markacijami navzgor pod stene Kotive špice, višje zgoraj pa postopoma na levo, v pobočja Malega Koritniškega Mangarta. Na najnižjo točko grebena med Mangartom in Vevnico, Rob nad Zagačami, ne stopimo, temveč se mu steza izogne z izpostavljenim prečko čez travnata pobočja na Hudo škrbino, na kateri končno pogledamo na severno stran. Od tam naprej po vršnem slemenu proti zahodu na vrh. Dolgo in naporno, izpostavljenost, zahtevna, tu in tam zavarovana markirana pot. 5–6 ur.

Od Mangartskih (Belopeških) jezer: Od zgornjega jezera po dolini sledimo markacijam na planino Tamar in navzgor v pobočja pod severno steno. Po slabih treh urah smo pri bivaku Nogara, od katerega lahko gremo, po lažji poti na desno na sleme ob stranskem vrhu Travniku in se tam priključimo Italijanski poti s sedla. Nezahtevna, a naporna markirana pot, 5–6 ur.

Lahko pa pri bivaku uberemo tudi levo varianto v zelo zahtevni zavarovani del Italijanske poti, po katerem se višje tudi priključimo poti s sedla in levo po njej pridemo na vrh.

Po Vii della Vita: Od zgornjega Mangartskega jezera gremo po markirani poti do koč Zacchi, potem pa prečno pod Poncami in Vevnico v Zagače, temačen kotel na severu pod Malim Koritniškim Mangartom. Skoznje je speljana ena najzahtevnejših zavarovanih poti v Julijskih Alpah, ki nas pripelje na Rob nad Zagačami, k bivaku Tarvisio. Od njega se težave in varovala nadaljujejo naravnost

navzgor proti zahodu do vrha Malega Koritniškega Mangarta, 2333 m. Z njega potem vodi manj težavna, a tu in tam izpostavljenost pot naprej po vršnem slemenu proti vrhu Mangarta. Izredno zahtevna plezalna pot, nujna čelada in samovarovanje. Do bivaka 3–4 ure, do vrha še 2–3 ure.

Vodnik in zemljevid

Tine Mihelič: Julijske Alpe, PZS.

Jalovec in Mangart, 1 : 25.000, PZS

Striedenkopf (2749 m), skupina Kreuzek

Skrita lepotica, ki ni za vsakogar

✍ Tomaz Hrovat

Striedenkopf je ena tistih gora, za katere si rečeš: »O teje turi pa ne bom nikomur razlagal, tako je lepa in samotna. Če se razve, bo oblegana in razvrednotena.« Pa ni tako. Vsaka taka Trnuljčica ima tehten razlog za svojo samotnost. V našem primeru so to dolžina ture, napornost, bivakiranje, zračno mesto na vršnem grebenu in strm začetni spust. Poplačani pa nismo samo s prvovrstno turo, gre za

dvodnevno doživetje v odmaknjenem in prelepem gorskem okolju. Celoten vzpon traja kar 5 ur (1600 m višinske razlike) in če upoštevamo še vožnjo do izhodišča, je turo realno opisovati kot dvodnevno. Namesto nepotrebne naglice in časovnih rekordov si bomo privoščili pravi »vikend paket«.

Že od boga pozabljena vasica Teuchl (ali pa, nasprotno, mogoče bog prebiva ravno v takih

Striedenkopf

📷 Brane Krajnik

in podobnih kottičkih sveta), ki je izhodišče naše ture, nam omogoča pogled na drugačno, neturistično Koroško. Raztegnjeni zaselek visi na prisojnem pobočju strme grape Teuchl. Vtisi so resni, arhaični, skoraj turobni. Otroci tam ne igrajo nogometa, pobegla žoga bi takoj končala 500 metrov niže v divji, temni soteski. Turističnih kapacitet (sob, penzionov), tako značilnih za Koroško, ni, nihče razen domačinov ne najde tja. Čisto na koncu zaselka je gostilna Alpenheim, ob kateri je tudi parkirišče. Izjemno zanimiva so imena domačij v vasi: Pekastnig, Podesnig, Auernig, Poberschnig ... No, domnevam, da v Teuchlu vseeno ni upati na slovensko govorico.

Priporočljiva logistika ture je takale: v poznih popoldanskih urah do izhodišča in v popolni opremi čim više navzgor proti koncu doline. Priporočljiv kraj za bivakiranje je lovska rezidenca Bärenkopfhütte na višini 2000 m. Nato uživanje v večeru v kulinaricnem, estetskem in še kakšnem pogledu in čim udobnejša nočitev v svoji lastni režiji (šotor). Naslednje jutro pa nas čakata še običajna višina turnega smuka (800 m) in veličasten spust nazaj do Alpenheima.

Opis ture

Od udobnega parkirišča nadaljujemo pot po gozdni cesti; če je kopna, lahko tudi z avtom. Prometni znak to sicer prepoveduje, odločitev je prepuščena posamezniku. No, najbolje je seveda ujeti take razmere, da si lahko takoj nataknemo smuči. Po treh urah hoje po cesti dosežemo lovsko kočo Bärenkopfhütte na 2000 m. Smo se na začetku visokogorske krnice, na koncu katere kraljuje Kreuzeck.

Kmalu za kočo (po občutku) krenemo na desno, na valovito pobočje, prehode iščemo

malo po karti, malo za nosom. Vsaj dvakrat se nam zazdi, da je Striedenkopf pred nami, a še ni. Ko zares dosežemo škrbino v glavnem grebenu, nas ta obrne ostro na levo, proti vrhu. Greben je sprva dovolj širok, da v dobrih razme-

rah omogoča hojo s smučmi. Nekaj metrov vršnega dela je lahko skalovitih, zato pravočasno snamemo smuči in previdno poplezamo. Na vrhu sta obvezni križ in majhen prostor za počitek in pripravo na spust.

Spust je v dobrih razmerah možen naravnost navzdol proti jugu po strmi, široki grapi s spoštljivo naklonino. Če razmere in smučarsko znanje tega spusta ne dovoljujejo, se vrnemo po grebenu v smeri pristopa. Južna pobočja nam v zgodnji spomladi praviloma postrežejo s prvovrstno smuko po zagotovo ne od predhodnikov uničenem »smučišču«. Od lovske kočice naprej gremo navzdol po odprtih pobočjih, nato v smuku po gozdni cesti do avta. **Višinska razlika:** 1600 m, **čas vzpona:** 5 ur, **najprimernejši čas:** od marca do aprila. Priporočljivi so dereze, cepin, alpinistične izkušnje in dobro smučarsko znanje.

Kako do izhodišča?

Avtocesta Ljubljana-Karavanški predor-Beljak-izvoz za Veliki Klek in nato proti Mallnitzu do kraja Penk. Tam smo pozorni na odcep za Teuchl, strma asfaltirana cesta se vije visoko v gozdnato pobočje do grapastega zaselka. Skozenj do gostilne Alpenheim. Cesta je asfaltirana in pluzena. Od Ljubljane do izhodišča je 150 km oz. 2 uri in pol.

Povezave in viri

Vodnik: Leo Baumgartner. Schitouren I. Klagenfurt: Verlag Carinthia, 1995.

Zemljevid: Freytag & Berndt: Mölltal Kreuzekgruppe Drautal, 1 : 50.000.

Spletni naslov: <http://www.reisseck.at/Tourismus/Teuchl.htm> ●

Spomini na Kirgizijo

O plezalnih pustolovščinah v Tien Šanu

✍ Andrej Magajne

Neskončne travnate planjave, ki jih vsake toliko zmotijo osamljena jurta in velike črede napol divjih konj. Vrh zaobljenega hriba se pogled ustavi na glavni verigi Tien Šana, kjer ledeni orjaki razkazujejo velike, še nepreplezane stene. Nato pa še samotni tabor ob gorski reki, ko te odmev oddaljene nevihte prestavi v otroški svet pustolovskih romanov.

Tako romantično sem kirgiška prostranstva doživljal na večdnevnem potovanju s konjem ob mojem prvem obisku leta 2004, ko nama s prijateljico Ireno Baraga slabo vreme ni dopuščalo resne gorniške dejavnosti. A videl sem zadosti, da se od takrat vsako leto znova vračam v to deželo.

Simon Slejko na vrhu Djigita, zadaj Pik Karakolski, 5281 m

Pred tremi leti

Poleti 2005 sem se vrnil s konkretnimi plezalskimi cilji in z dolgoletnim soplezalcem Simonom Slejkom. Minulo raziskovanje naju je mimo velikega jezera Issyk-kul pripeljalo v dolino Karakol, katere desni krak, ledenik On Tor, v veličastnem polkrogu zapirajo vrhovi Djigit (5170 m), Slonenok (4728 m) in Karakolski, ki je s 5281 m najvišji vrh skupine. Gore za tienšanske razmere niso posebej visoke, proti ledenikom pa padajo tudi do 1500 m visoke in *šamoniško* strme stene. Območje so raziskali že sovjetski plezalci, ki so na državnih prvenstvih preplezali več zahtevnih smeri, a nevajeni

✍ Andrej Magajne

Andrej Magajne v steni Nansena

Luca Vuerich

strmega ledu so se držali skale, tako da so ledni ozebnički počakali na naju.

Vsega tretji dan po odhodu od doma sva z dvema nosačema dosegla mesto baznega tabora in se v prelepem vremenu takoj lotila spoznavanje okolice. Že sva bila pripravljena na vstop v severno steno Karakolskega, ko sva se soočila s temno platjo plezanja v teh gorah. Ves teden sva nejeverno strmela v nebo, od koder so naju vedno nove vremenske motnje zalivale z obilnimi padavinami. Le dejstvo, da sva se lahko umaknila vsak v svoj šotor, je kljub težki situaciji ohranilo medsebojne odnose na visoki ravni. A na srečo je tudi tukaj po dežju posijalo sonce. Ker so bile s snegom založene stene Karakolskega prenevarne, sva se odločila za nadomestni cilj, 700 m visoko severno steno Slonenoka. Vseskozi strma plezarija naju je pripeljala na greben, kjer sva ob pogledu na še neraziskana ledena prostranstva za trenutek vztrepetala ob misli, da bi morala sestopati na drugo stran, nato pa odtelovadila še zadnji, z opastmi oveseni del grebena do izpostavljene vrha. Sestop po normalni smeri sva opravila večinoma s spusti po vrvi in že zvečer istega

dne doživela tisti enkratni občutek po opravljeni veliki turi. Od nadaljnjih vzponov naju je poleg ponovno nestanovitnega vremena odvrnilo tudi dejstvo, da sva se v dolini pošteno uštelala pri nabavi hrane. Približno 900 zaužitih kalorij na dan je prizadelo predvsem mene in ko sem po stasu začel spominjati na shujšano manekenko, je prišel čas vrnitve v civilizacijo.

Pred dvema letoma

Deviške ledne linije v velikih stenah Djigita in Karakolskega so naju s Simonom leto pozneje znova zvbile nazaj v dolino Karakol. Tokrat sta se nama pridružila še Andrej Erceg in Dejan Miškovič. Skupaj smo se znašli štirje precej različni si patroni, a neverjetno stabilno vreme in odlične razmere so nas toliko zamotili, da se nismo nikoli uspeli resno spreti in smo delovali kot dobro uigrana ekipa.

Kmalu po prihodu v bazo smo v severni steni Karakolskega uspeli preplezati dve lepi prvenstveni smeri in že takoj na začetku tritedenskega bivanja v gorah izpolnili glavni cilj odprave. Toda vse skupaj je bila le generalka

pred dogodivščino v severni steni Djigita, kjer sva s Simonom na ogledni turi v navpični 900-metrski vršni steni povsem nenadejano opazila izredno ledno linijo.

Življenje v malem se nam je zgodilo v dveh dneh konec predlanskega avgusta. Negotovo nočno tipanje mimo ogromnih vznožnih serakov, prehodi kot v sanjah čez osrednji del stene ter bitka za obstanek med pršnimi plazovi v zgornjem delu so bile glavne značilnosti vzpona, ki nas je po 17 urah pripeljal do opasti vršnega grebena. V še vedno močnem sneženju smo v led skopali skromno poličko in v bivak vreči za dva vsi štirje presedeli neskončno dolgo noč. Ponoči je prenehalo snežiti, rodilo se je jutro brez oblaka in na bližnjem vrhu so se ob pogledu na tienšanske prvake še pred koncem te nore zgodbe že rojevali novi načrti.

Lani – Pik Nansen

Leto 2007 je zopet prineslo mini odpravo dveh alpinistov z visokimi cilji, ki pa jih je vsekozi pod velik vprašaj postavljalo izredno nestabilno vreme. Še dobro, da je bil Luca Vuerich s svojimi bogatimi himalajskimi izkušnjami trpežen *kompanjon*, vajen vsega hudega.

Skrbi, povezane s službo, treningom in zahtevno organizacijo so me bremenile še zadnje dneve pred odpravo in svobodno sem zadihal šele na konjskem hrbtu na poti pod najin prvi cilj, severno steno Pik Nansena. Gora z višino 5700 m med ostalimi orjaki nad dolino ni v ospredju. Kljub temu pa je to zelo velik hrib, saj njegova severna pobočja merijo 2900 m in se brez večje prekinitve spuščajo v dolino reke Engilček. Velika višinska razlika in nizka nadmorska višina baznega tabora tvorita slikovite kontraste. Vznožje gore je poraščeno s smrekovimi gozdovi, ki bi jih z lahkoto postavil v domače Julijce, če se ne bi takoj nad smrekovimi vejami belili seraki 2400 m visoke še nepreplezane severne stene.

Dober teden sva raziskovala in tipala, kot snubca muhasto lepotic, preden sva začela z odločilnim naskokom. »Zato so že odšli alpinisti proti vrhovom in nihče več jih ni videl,« sem se spomnil besed Nejca Zaplotnika, ko sva nekega popoldneva zapustila svoje šotore in odšla na goro. Tri dni sva imela do naslednjega poslabšanja vremena in tri kilometre do tako zelenega vrha, zato sva morala biti hitra. Z najnujnejšo plezalno opremo in brez spalnih vreč. Najin vzpon se je končal 4300 m visoko in čez dva dni sva bila nazaj v baznem taboru. Prebila sva se čez vse večje tehnične težave in pot proti vrhu se je zdela na stečaj odprta. A velike količine težkega mokrega snega nama na tej višini niso pustile druge možnosti kot umik. Najino bivanje pod Nansenom se je v velikem slogu zaključilo z 18-urnim »tropskim« nalivom nekaj dni kasneje.

Han Tengri in Pik Pobeda

Po vrnitvi z Nansena sva s helikopterjem poletela na ledenik Južni Engilček pod tienšanska prvaka Han Tengri (7000 m) in Pik Pobedo (7439 m). Ko sva že mislila, da se je vreme končno ustalilo, naju je 5800 m visoko na Hanu presenetilo 24-urno snežno neurje. Premalo resno sva vzela opozorilo velike »ribe«, ki se je potegnila čez Pik Pobedo, in predolgo obsedela v snežni luknji tabora 3. Vremenska napoved, ki sva jo sicer dobivala

Po »divjem Kirgizistanu«

Luca Vuerich

Kirgizija

✎ Andrej Magajne

Gorska skupina Terskey Ala-too je del gorovja Tien Šan in se razprostira 300 km vzdolž južne obale jezera Issyk-Kul. Najbolj obiskan predel sta dolini Djeti Oguz in Karakol, nad katerima se dvigajo najvišji vrhovi pogorja (Djigit, 5170 m; Karakolski, 5281 m; Oguz Baši, 5158 m) in največje, do 1500 m visoke stene. Izhodišče za vzpone v obeh dolinah je mesto Karakol, od koder v gore vodijo relativno dobre gorske ceste in poti. Področje so prvi obiskali sovjetski plezalci, ki so v strmih stenah opravili tudi zelo težke vzpone. Prvi slovenski obisk so gore dobile šele leta 2004, ko sem v dolini Karakol srečal Primoža in Dejana Lapanjo, ki sta se po normalni smeri povzpela na Djigit in Albatros (4740 m). Razen omenjenih dolin je ostalo pogorje neraziskano, z neomejenimi možnostmi prvih pristopov.

Centralni Tien Šan se nahaja v najbolj odmaknjem vzhodnem koncu Kirgizije na meji s Kazahstanom in Kitajsko. Kljub temu je dobro poznan in obiskan zaradi 62 km dolgega ledenika Južni Engilček ter gora svetovnega slovesa, kot sta Han Tengri (7000 m) in Pik Pobeda (7439 m). Poleg tega pa je tu še precej deviških šest- in pettisočakov, da do 2500 m visokih sten niti ne omenjam. Možnosti za nove vzpone so torej omejene le z alpinistovo domišljijo in sposobnostjo ter ostro klimo, ki sezono skrajšuje na meseca julij in avgust.

redno, je prišla, ko je zunaj že potuhnjeno snežilo. Prebijanje proti dolini skozi dober meter debelo snežno odejo je bilo podobno vračanju v življenje in je potekalo z mislijo na enajst nesrečnikov, ki jih je leta 2004 pokopal plaz s Pik Čapajeva.

Toda izjemna človeška lastnost je, da vse slabo kmalu pozabi. Že dobra dva dneva pozneje sva se pozno zvečer ponovno poslovila od baznega tabora, tokrat z drznim namenom, da vzpon in sestop opraviva v enem zamahu. Ni šlo povsem brez težav. Precej slaba popotnica je bila neprespana predhodna noč, ko smo ponočevali s kar preveč gostoljubnimi brati Rusi, že v prvem delu dolge poti pa sem izgubil krpljici z obeh palic. 16 ur po odhodu iz baze sem se v megli, vetru in sneženju znašel tik pod vrhom Hana ter se brez kančka dvoma obrnil in začel sestopati. Preveč svež je bil še spomin na dramo pred dnevi, brez opreme za bivakiranje pa sem se moral še istega dneva vrniti v bazni tabor.

Po dobrem mesecu borbe nama za tretji cilj, Pik Pobedo, najtežji hrib na najini turneji, ni ostalo več veliko energije in motivacije. Ponovna slaba vremenska napoved in Lucova bolezen sta naju teden dni pozneje s prvega tabora na gori usmerila nazaj proti bazi, kjer sva zaključila odpravo. Ker pa nama je pred odhodom domov ostalo še nekaj časa, sva obiskala še Ala Arčo, kirgiški Chamonix, tu povsem nepričakovano doživela tri bleščeče lepe dni in turnejo dostojno zaključila z lepo smerjo v severni steni Korone.

V nekaj letih obiskov Tien Šana smo s prijatelji opravili nekaj zanimivih vzponov:

- 7. avgust 2005: Slonenok (4728 m), severna stena, prvenstvena smer Amor Therapeutica (TD+, V/5, 700 m), Magajne-Slejko;
- 11. avgust 2006: Karakolski (5281 m), severna stena, prvenstvena smer Espresso (TD+, V/5, 900 m), Magajne-Slejko;
- 12. avgust 2006: Karakolski, severna stena, prvenstvena smer Frappuccino Kirgizzo (TD+, V/5+, 900 m), Erceg-Miškovič (obe smeri priključimo na normalno smer po zahodnem grebenu 400 m pod vrhom, Dejan Miškovič se je edini povzpел tudi na vrh);
- 22. avgust 2006: Djigit (5170 m), severna stena, prvenstvena smer Tretje oko (ED, VI/6, 1200 m), Magajne-Slejko in Erceg-Miškovič (po bivaku tik pod vrhom le-tega vsi dosežemo 23. avgusta);
- 6. avgust 2007: Han Tengri (7000 m), normalna smer (TD-, 3000 m), Luca Vuerich je potreboval za vzpon iz Južne baze na vrh in nazaj manj kot en dan, meni paje za popolno statistiko zmanjkalo nekaj metrov;
- 23. avgust 2007: 1. stolp Pik Korone (4810 m), severna stena in vzhodni greben (D, IV/3, 4b, 800 m), Magajne-Vuerich.

Na koncu pa še beseda o denarju in sponzorjih. Kirgizija je verjetno edina destinacija na svetu, kjer si lahko s proračunom »borih« 1500 EUR (z letalsko karto vred) privoščite odpravo v dva in pol kilometra visoko deviško steno skoraj šesttisočaka. Bolj odmaknjeni predeli, kamor se da pripeljati s helikopterjem, pa ceno hitro dvignejo za dodatni tisočak. Tudi zaradi tega so bile vse omenjene odprave predvsem »zasebno podjetje«. Izjema je le zadnja, ki bi bila brez Monture in Grivela, ki sta naju opremila, finančno prevelik zalogaj. ●

Hit lanskega decembra

Severna grapa v Vevnici

in Klemen Gričar

Vevnica iz Mangartske doline; v levem kotu severna grapa.

Dobre četrte ure čez deseto zvečer dobim Romanovo sms sporočilo: »Jutri ob osmih greva z Lucom malo pogledat proti Vevnici.« Novembra je doma bolj mrtva sezona za gorskega vodnika, moram pa ostati v kondiciji, zato se takoj odločim: »Pridem.« Zjutraj malo pred osmo sem v Fužinah, v vasi, ki je še »za en rokav« bolj mrzla od Rateč. Roman je že nared, Luca je prav tako točen. S kombijem se peljemo proti koči Zacchi, ko nas zaustavijo hlodi na cesti. Spravljajo drva za zimo. Cesta je sicer zaprta za promet, a gorski vodniki imamo posebno dovoljenje regije Furlanije - Julijske krajine za uporabo gozdnih cest. Parkiramo ob poti, da ne bomo napoti gozdarjem in kamionom.

Pristop ne obeta nič dobrega. Snega je bolj za vzorec. Vzpenjamo se po zmrznjenem šodru, Roman mi kaže smeri, ki jih je splezal z Nives in Lucom. Gore nad Belopeškim jezerom so kot njegovo dvorišče. Tik pod steno se klima spremeni, pridemo v zimo. Natakne pasove, dereze in začnemo. Plezamo nenavezani, saj začetek ni zahteven in tako smo hitrejši. Znajdemo se pod ključnim raztežajem. Videti

je lepo zalito. Luca začne plezati, sam snemam s kamero, Roman mi daje napotke. Kamero imam šele od poletja, Roman snema že dobro desetletje. Luca pleza, namešča varovanje, zasipajo ga pršni plazovi. Vse pridno beležim s kamero. Kmalu je čez, naredi varovališče in z Romanom začneva plezati. Sem in tja plazi. »Merkej se na vobreh¹,« pravi Roman. Kako zanimiv je fužinski dialekt ... Kmalu smo čez težji del, razvežemo se in plezamo nenavezani. Sem ter tja se ustavimo za posnetke. Vse teče gladko, pozna se, da sta Roman in Luca utečena naveza. Mimogrede smo na vrhu grape Belopeška škrbina (Forcella Fusine). Odpre se pogled v Tamar, dan je lep, prav ukraden bogovom. Pijemo, jemo piškote, smejemo se in smo prav dobre volje. Začnemo sestopati. Gre še hitreje, čez težji del se spustimo po vrvi. Z vrha do avta smo v dobri uri. Pred drugo uro popoldan smo pri Romanu doma na čaju. Pozneje sem sestavil film, grapa pa je zaradi dobrih razmer verjetno postala najbolj ponavljana smer v decembru lanskega leta. ●

¹ Pršni plaz s strehe.

Za ščepec strmega plezanja

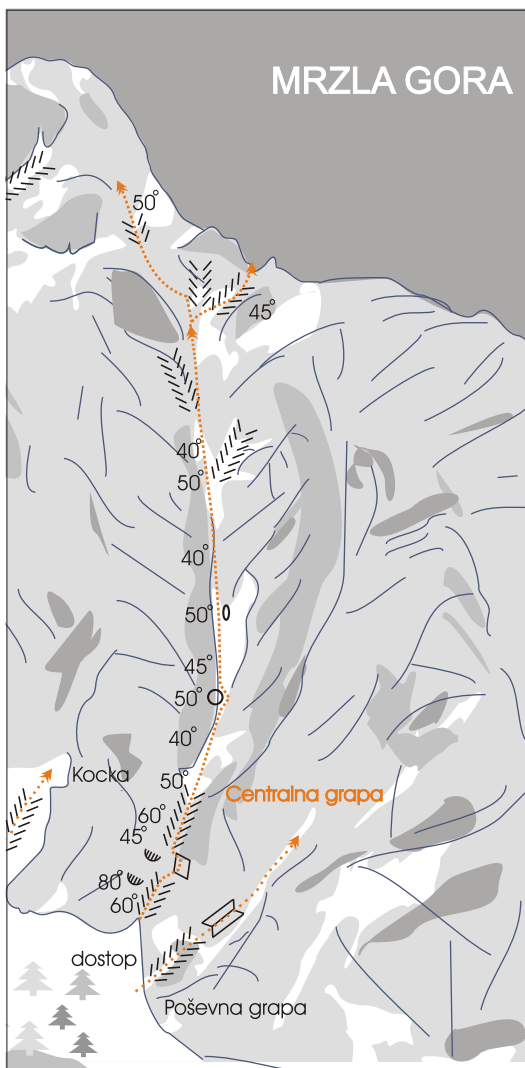
Centralna grapa v Mrzli gori

✍ Bor Šumrada

Mrzla gora leži severno od glavnega grebena Kamniško-Savinjskih Alp na meji z Avstrijo. Zahodna in južna stran gore, nad krnico Okrešelj, sta prepredeni z grapami, po katerih potekajo zanimive zimske smeri. Najbolj znana med njimi je Centralna grapa, katere vstopni skok naj bi bil po vodniški literaturi najtežji v Mrzli gori. V kopnem ima oceno IV+, a grapa verjetno ni zanimiva, če vstopni skok ni »narejen«, v dobrih zimah pa imamo tod opravka s plezanjem po naklonini do 80°.

Letošnja zima je bila na začetku zelo mrzla, kar je omogočilo plezanje po zaledenelih slapovih, vendar pa je bilo premalo snega za kakšno resno zimsko smer. Pozneje, po obilnejšem sneženju, so se razmere izboljšale in tako sva se z Jako napotila v Logarsko dolino, da bi izkoristila še zadnji dan lepega vremena pred takrat napovedanim poslabšanjem. V slabi uri sva po poledeneli poti prišla iz doline do doma na Okrešlju. Ves čas sva bila v dvomih, če bova kos vstopu. Čez strm ruševnat skok sva dosegla gredino in kmalu zagledala vstop v grapo. »Čez to bova pa že splezala,« sva si rekla in se navezala. Jaka se je zagnal v strmino in bil kar zadovoljen z razmerami, čeprav sta led in sneg malce pokala. Medtem se je zdnilo in ker so pobočja nad grapo obrnjena proti jugu, sva bila izpostavljena raznim izstrelkom – od kamnov do snega in ledu. Jaka je kljub težkemu nahrbtniku, saj je s seboj nosil smuči, odlično preplezal skok, pa tudi sam sem se brez večjih težav prebil čezenj. V lažjem delu grape sva se razvezala in tako plezala do naslednjega manjšega skoka, kjer sva se zopet varovala, saj sva bila med strmim plezanjem bolj izpostavljena padajočemu kamenju. Nadaljevala sva, kolikor hitro je bilo mogoče, a nama zaradi visokih temperatur ni šlo najbolje ... Spet sva plezala

nenavezana, mimo naju pa je letelo vedno več kamenja. Zagozdena skala v grapi naju je za trenutek zaustavila, a sneg nad njo je bil dobro

Risala: Barbara Žižic

Južno ostenje Mrzle gore

Oton Naglost

sprijet in cepini so odlično prijeli, tako da sva bila hitro čez, čeprav naju je teža nahrbtnika pri plezanju čez skalo vlekla nazaj ... Jaka, ki je plezal za menoj, je imel malce več težav, saj se mu je udril sneg in je skoraj padel v robno zev. Nadaljevanje ni bilo več tehnično težavno, naklonina ni presegala 45°, a bilo je zelo vroče, sneg pa moker, kar naju je upočasnjevalo. Na koncu grape sva po gredini nadaljevala do vrha smeri. Razgled na celoten venec gora nad Okrešljem je bil čudovit, občudovala sva strmo Ledenko v Koroški Rinki, Belo grapo v Planjavi in druge znane zimske smeri nad krnico. Na vrh se nisva povzpela, saj nama plezanje po krušljivem grušču in mokrem snegu ni prav nič dišalo. Sestopiti sva nameravala po Zahodni smeri in vesela sva ugotovila, da ta z druge strani pripelje na gredino, kjer sva stala, tako da sva bila prav na njenem koncu oziroma začetku. Jaka, ki mu gre alpinistično smučanje »dobro od nog«, se je po njej spustil kar s smučmi. Ker je bil seveda hitrejši, mi je ušel

naprej, sam pa sem počasi odpikal po grapi navzdol. Nekoliko me je bilo strah kamenja, saj je bilo še zmeraj zelo toplo, a k sreči je Zahodna smer, jasno, obrnjena na zahod, tako da se je kamenje še držalo stene.

Mrzla gora: Centralna grapa, III/3, 80°/45-60°, 500 m (v kopnem je začetni skok ocenjen s IV+)

Dostop: Iz Logarske doline na Okrešelj in proti Savinjskemu sedlu. Pri odcepu poti skozi Turski žleb zavijemo desno pod južno steno Mrzle gore, čez strm ruševnat skok na gredino in po njej do najbolj očitne velike grape, ki jo zapira strm skok (ura in pol).

Sestop: Najbolj ugodno je sestopiti po Zahodni smeri (50°/40°, 400 m).

Vodniška literatura:

T. Golnar, S. Babič. Logarska dolina, zahodni del. Ljubljana: PZS, 1999.

G. Kresal. Zimski vzponi. Ljubljana: Sidarta, 2007. ○

Naval na Alpe

Okoli slovenskega kulturnega praznika je bilo čutiti pravi naval na Zahodne Alpe. Močan anticiklon je pričaral odlične pogoje za zimsko alpinistiko v najvišjem evropskem gorovju. Grega Lačen (Vertikala-X, AK Črna) in Matej Flis (AK Ravne) sta se odločila za severno steno Aig. Sans Nom in njeno Direktno smer (V, 5+, 5c, 1000 m), ki sta jo prva preplezala legendarna Jean Marc Boivin in Patrick Vallencant leta 1974. Od zgornje postaje gondole na Grands Montets sta krenila 9. februarja okoli pol petih zjutraj, dobri dve uri pozneje začela plezati in bila ob 18. uri na vrhu Sans Noma. Sestopati sta začela po grebenu in nadaljevala po grapi na ledenik Charpoua, kar sta, tako kot že nekaj njihovih predhodnikov, ocenila za napako. S Sans Noma je najbolje nadaljevati na vrh Aig. Verte in sestopiti po Whympervjevem ozebniku do kočice Couvercle. V smeri sta imela zelo dobre razmere.

Družno z njima sta z Grands Montets v severno steno Aig. Verte krenila Tomaž Jakofčič (Marmot, AAO) in Tina Di Batista (AO Matica, oba Policija RS). Preplezala sta 1000-metrsko smer Late to say I'm sorry (Robert Jasper-Jorn Heller, 1994), ki poteka spodaj po Couturierovem ozebniku, nato po smeri Burges Mizari in na vrhu osem raztežajev po tankem lednem jeziku, ki sta ga prva plezalca ocenila s V, 5+ v ledu in VI, A2 v skali. Tina in Tomaž sta smer preplezala prosto in težave ocenila z M7. O predhodnih prostih ponovitvah ni podatkov. Pred tem sta 30. januarja v vzhodni steni Mt. Blanc du Tacula preplezala smer Scotch on the Rocks (IV, M7, 450 m). V smeri je bilo zelo malo ledu, čez dan pa je padlo tudi nekaj centimetrov snega, ki so poskrbeli za dostojne "škotske" razmere. Smer je presenetila s težkimi zgornjimi raztežaji.

Marjan Kovač in Urban Golob sta se bila, ob lepi nedelji, primo-

rana prerivati najprej v gondoli, nato pa še v vzhodni steni Mt. Blanc du Tacula v smeri Gabarrou-Albinioni (III, 4+, 500 m). Boris Lorenčič in Mojca Žerjav sta bila nekaj dni prej za čuda sama v še eni popularni smeri, in sicer v Petit Vikingu (III, 4+, 500 m) v steni Point Domino nad argentinskimi ledenikom.

Tsunami

Med prazniki so se Blaž Kodelja (AS Ajdovščina), Tomaž Bizjak in Dejan Koren (DUMO, oba AO Vipava) zadrževali v dolini Aoste, natančneje v Val Savaranche, kjer je Dejan opravil odličen vzpon. Preplezal je znano kombinirano smer Tsunami (M12). Naslednji dan je za sprostitev skupaj z Blažem v sosednji dolini Val di Rhemes preplezal slap, katerega ime mu ni znano. Težave v 200-metrski gmoti ledu ocenjuje z oceno med 4 in 5.

Zimski tabori

AO Domžale je imel med 8. in 10. februarjem zimski tabor na Okrešlju. Čeprav je bilo sprva videti slabo in so mislili, da bodo zaradi obilice snega bolj teoretizirali kot plezali, se je izkazalo, da so razmere v grapah Mrzle gore dobre. Plezanje je bilo dovolj varno, saj se je večina snega že splazila. Centralno grapo so preplezale štiri naveze, skupaj 21 članov in članic pa je opravilo 21 vzponov ter nekaj pristopov in turnih smukov. AO Celje Matica je imel v istem obdobju tabor v avstrijskem Maltatalu. Šest alpinistov, štirje starejši in štirje mlajši pripravniki so preplezali slapove Rechter Dreifaltigkeitsfall (WI 4+, 70 m), Linker Dreifaltigkeitsfall (WI 3+, 250 m), Strannerbach (WI 3, 550 m) in Aluhol (WI 4+, 240 m).

Strma smučina

Bogdan Jež (AO Cerklje) je opravil spust po Zahodni grapi v Matjurskem vrhu. Naklonina grape

se giblje med 40° in 50°. Zgornja četrtina presmučane linije poteka deset metrov desno ob grapi. Tam je bilo zaradi ozkih prehodov med skalami potrebno še posebej previdno vjunganje. Sledil je prehod v desni rokav in ponovni zahteven prehod v glavno grapo, ki ji je Bogdan nato sledil do konca. 350-metrski spust je ocenil s V, nekatera mesta z S6-.

V domačem ledu in snegu

Ravno ko so se dobro »potegnile« lepe ledne smeri, ki nastanejo enkrat na vsakih deset let ali še več, se je ponovno otopilo. Bela grapa je, dokler prve naveze niso obrnile zaradi odjuge, ječala pod težo plezalcev. Tokrat niti ne smem težiti z ovčjim sindromom, saj gre za resnično lepotico, ki jo je vredno vsaj enkrat v življenju spraviti podse. Čeprav v "redaljki" skupaj s stotimi drugimi principi. Množično so bile oblegane tudi Teranova smer, smeri v Storžiču, Bosova grapa in podobne lažje, popularne smeri. Dober vzpon sta opravila Andrej Erceg - Crni (AO Črnuče) in Tadej Krišelj - Ante (AO Kamnik). V dobrih šestih urah sta prosto ponovila enega izmed najbolj markantnih ozebnikov v naših gorah, smer Saše Kamenjeva v Dolgem hrbtu. Matej Kladnik (AO Kamnik, Mammot) je bil aktiven v tednu pred odjugo. Z Rožletom Repanškom sta plezala Grapo med Veliko in Malo Kalško goro. Poleti se pleza po grapi (180 m) skozi preduhe (II-III), sedaj pa je bil po plateg nalepljen zmrznjen sneg (60-70°). Sestopila sta po Desni grapi. Čez dva dni je Matej ponovno v Kalški gori sam preplezal smer Kravja paša (III+, M6, 300 + 100 m). Smer ima en težaven raztežaj, ki pa v odličnih razmerah ni bil prehud zalogaj. Kljub vsemu se je v njem varoval. David Debeljak in Luka Lindič sta opravila z velikopotezno smerjo Kemperle-Murovec (IV+/5, M5+, 1000 m)

Zlati cepin odpadel

Po kontroverzni podelitvi zlatega cepina za dosežke v letu 2006 se je razvnela polemika o objektivnosti in smislu podeljevanja tovrstne nagrade. Prav eden od dobitnikov lanskega cepina, Marko Prezelj, je odprl perečo debato, kateri so se nato pridružili še drugi. Glavna dilema je bila, kako primerjati vzpone v različnih zvrsteh alpinizma.

Vsa trenja in nesoglasja so sedaj pripeljala do tega, da je letos podelitev zlatega cepina odpadla. Sedaj se postavlja vprašanje, ali je bolje imeti zlati cepin z nekaterimi pomanjkljivostmi ali ga sploh ne imeti. Mnogo alpinistov meni, da je bila prireditve vseeno pozitivna in je močno prispevala k prepoznavnosti in popularizaciji alpinizma.

v Dolgem hrbtu. V sosednjem Grintovcu sta Anže Šavs in Tine Kovač (oba AO Kranj) preplezala Grintovčev steber (IV, 3+, M5, 250 m).

Zahodna stena Brane

V gore sta šla konec januarja tudi Marko Prezelj (AO Kamnik, MORS) in Miha Valič (AO Rašica, Policija RS). Opravila sta z Direktnim vstopom v 660 metrov visoko Centralno grapo v Zahodni steni Brane. Srž celotne zadeve je vstopna sveča, ki se je potegnila nazadnje nekje ob koncu prejšnjega tisočletja, morda celo samo ob prvem vzponu leta 1980. Marko in Miha sta se tokrat poslužila koristne tehnike suhega orodjarjenja in z njo uspela priplezati do ledu v viseči sveči. Težave v skali sta ocenila z oceno med M5 in M6. Ostanek smeri do vrha je postregel le še z zmernimi težavami. Sestopila sta po Bosovi grapi.

Zanimiva je zgodba prvega vzpona z naslovom Zmaga ljubljanskih alpinistov v Zahodni steni Brane. Pozimi leta 1980 je završalo ob novici, da je dolgo ogledovana sveča potegnjena do

tal. Ljubljancina Zoran Radetič - Zoki in Janez Marinčič sta preplezala svečo, se z vrha spustila po fiksirani vrvi in utrujena odšla domov. Kak dan za njima sta isto storila tudi lokalna matadorja Marjan Kregar in Bojan Pollak. Ob dnevu D sta prišla Zoki in Janez pod steno že ob desetih zvečer, vstopila in smer preplezala v fotofinišu pred kamniškima kolegoma, ki sta prišla le kakšni dve uri za njima. Le ena v seriji kamniško-ljubljanskih tekem, katerih začetek in žmoht gre iskati v severni steni Rzenika v petdesetih letih prejšnjega stoletja. V znak sprave se je ponavljanja Direktna variante v Brani tokrat lotila mešana, kamniško-ljubljanska naveza.

Dru

Marko Lukič in Andrej Grmovšek (AAO Kozjak) sta izkoristila lepo vreme konec januarja, se odpravila na kratek izlet v gore nad Chamonixom in opravila vrhunski vzpon. Lotila sta se slovi tega Severnega ozebnika v Druju oz. njegove direktne variante. Smer spada med klasične ledne ture, vzpon po direktni varianti pa je leta 1977 verjetno predstavljal najbolj strmo ledno plezarijo v Alpah. Krajši odsek z oceno A2 se je z leti in globalnim segrevanjem daljšal in letos sta naša plezalca imela že pet raztežajev kombiniranega plezanja. Najtežjega sta ocenila z M8 in s tem ver-

jetno opravila drugo prosto ponovitev za domačinom Jeffom Mercierom. Dejala sta, da gre za »orn« turo, kar v prevodu verjetno pomeni prekleto težko smer.

Najuspešnejši športni plezalci

Po izvrstni sezoni za slovenske športne plezalce so januarja podelili priznanja najuspešnejšim v letu 2007. Najuspešnejša športna plezalka minulega leta je Maja Vidmar. Z izjemno serijo šestih zaporednih zmag svetovnega pokala je bila v tej sezoni za vse ostale neulovljiva. Postala je zmagovalka svetovnega pokala v težavnostnem plezanju in vodilna na svetovni lestvici ter dobitnica bronaste kolajne na svetovnem prvenstvu in srebra na mastru v Arcu. Preplezala je dve smeri z oceno 8c in dobila priznanje celotne slovenske športne javnosti – drugo mesto na izboru najboljših športnice Slovenije.

Najuspešnejši športni plezalec je postal Klemen Bečan. S četrtem mestom na slavnem mastru v Serre Chevalierju je dosegel svoj najboljši rezultat v pretekli sezoni in se približal zmagovalnim stopničkam. Na zadnji tekmi svetovnega pokala v Kranju se je tudi njemu izpolnila ena od velikih želja – nastopiti v finalu svetovnega pokala pred domačimi navijači. Številnim vrhunskim vzponom je na koncu dodal še drugi zaporedni naslov državnega prvaka.

Priznanja so dobili še Natalija Gros za odlične rezultate na tekmah svetovnega pokala v balvanskem plezanju in za skupno zmago v kombinaciji, Lučka Franko in Mina Markovič za odlične uvrstitve v svetovnem pokalu, Urh Čehovin za odlične dosežke v balvanskem plezanju ter Urban Primožič, Jure Ratzresen in Ciril Vezonik za dobre uvrstitve v mladinski konkurenci svetovnega oz. evropskega pokala.

Novice je pripravil Tomaž Jakofčič.

Tomaž Humar v južni steni Anapurne

Solvzpon Tomaža Humarja v Anapurni odmeva v svetovnem gorniškem tisku. Tako je *Bergsteiger* poročal o njem že decembra, brez kakih tehničnih podrobnosti. Anapurno je označil za enega najnevarnejših osemisočakov ter omenil nezgodo švicarskega alpinističnega asa Uelija Stecka, ki je pri poskusu solovzpona v 3000 m visoki južni steni padel 300 metrov globoko in čudežno preživel.

V podobnem obsegu kot *Bergsteiger* je Humarjev vzpon komentiral tudi nemški *Alpin*, medtem ko je italijanska revija *Meridiani Montagne* poslala v Kamnik svojega dopisnika Mattea Serafina, ki je napisal daljši prispevek s petimi fotografijami. V članku Ritorno all'Anapurna (Vrnitev k Anapurni) v podnaslovu navede Messnerjevo trditev, da je Humar »največji živeči alpinist«, nato pa opiše Humarjevo alpinistično kariero; označi jo za kontroverzno. Če je vzpon čez južno steno Dhaulagirija in nevarno odisejajo v Rupalski steni Nanga Parbata spremljal velik medijski rompopom, je bil vzpon v Anapurni opravljen v popolni medijski tišini. Serafin piše, da so na hrup, povezan z Nanga Parbatom, nekateri vrhunski slovenski alpinisti gledali precej postrani (izrecno omeni Humarjevega someščana Marka Prezlja) in da je bil verjetno to poglobitveni razlog, zaradi

katerega se je Humar medijem na Anapurni popolnoma odrek. Njegova smer poteka desno od poljske (vrisana je na sliki). Nikjer se je ne dotakne in je ne križa. Humar je dosegel rob stene, se po grebenu povzpел na vzhodni vrh Anapurne, 8047 m, in tam vzpon končal, še posebno ker je bil na glavnem vrhu že leta 1995. V reportaži je poseben poudarek posvečen Humarjevemu močnemu religioznemu prepričanju. Humar večkrat poudari, da ga pri doseganju velikih uspehov v gorah in odločitvah pri težkih vzponih vseskozi vodi vera, in zanj je velik alpinistični dosežek način, kako se lahko približa Bogu.

Rekordi, rekordi

Ljubitelji hitrih vzponov bodo gotovo navdušili podvigi, ki jih povzemamo iz *Bergsteigerja* in *Alpina*. Avstrijski alpinist Christian Stangl je v začetku lanskega decembra končal projekt Seven Summits Speed Tour z neverjetno hitrim vzponom na Mount Vinson na Antarktiki. Iz baznega tabora se je na najvišji vrh sedmega kontinenta povzpел v 9 urah in 10 minutah. Če povzamemo čase vzponov od baznih taborov na najvišje vrhove vseh kontinentov, vidimo, da so rezultati osupljivi:

- 2003: Aconcagua, 6956 m, Argentina - 9 h 10
- 2004: Kilimandžaro, 5895 m, Tanzanija - 5 h 36
- 2006: Elbrus, 5643 m, Rusija - 5 h 18
- 2006: Mt. Everest, 8848 m, Tibet, Kitajska - 16 h 42

- 2007: Carstenz Pyramide, 4884 m, Indonezija - 49 min
- 2007: Denali, 6194 m, Aljaska, ZDA -16 h 45
- 2007: Mt. Vinson, 4892 m, Antarktika - 9 h 10

Skupaj: 58 h 45

»Običajni« alpinisti za isti podvig porabijo v povprečju 500 ur.

Januarski *Bergsteiger* poroča o neverjetnem hitrostnem rekordu, ki ga je julija lani dosegel avstrijski alpinist in gorski tekač Martin Tschurtschenthaler iz Lienza, star 30 let. V 27 urah in 10 minutah se je v enem zamahu povzpел na tri velikane Visokih Tur: Hochgall, 3436 m, Grossvenediger, 3666 m, in Grogsglockner, 3798 m. Pri tem je pretekel kar 110 km (nekaj malega je tudi prevozil s kolesom) in premagal 10 200 m višinskih metrov. Startal je ob 17 h na planini Patscher Alm, že ob 19.35 stal na vrhu Hochgalla in bil ob 21.30 spet na planini. Uro pozneje se je s kolesom pripeljal v St. Jakob v dolini Deferegggen, potem pa spet peš odšel do kočice Reichenberger Hütte, 2586 m, in prispel tja ob 0.45 h. Ob lunini svetlobi je sestopil v Ströden, 1403 m, v dolini Virgental, od tam pa se je povzpел do kočice Johannishütte; dosegel jo je ob pol treh zjutraj. Tedaj je začutil prve krče v mišicah, vendar si je kmalu opomogel. Ob 4.45 je bil že pri kočici Defreggerhaus in ob 6.15 na vrhu Grossvenedigerja. Dve uri in pol zatem je že sestopil v Innerschlöss, od tam pa se je s kolesom odpeljal po Felbertauernski cesti do odcepa doline Landeggtal in se nato povzpел

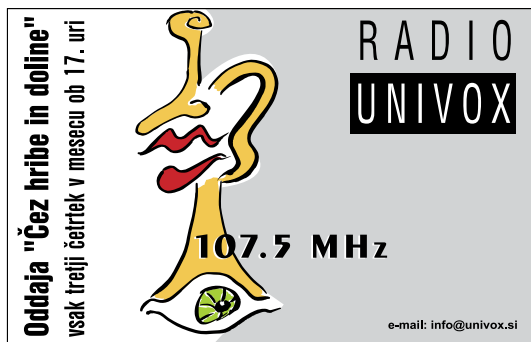

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrkih ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživljaja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

do kočice Sudetendeutsche Hütte, 2656 m. Tja je prispel ob 12.45. Sledila je nečloveško dolga in naporna etapa do kočice Stüdlhütte, 2802 m. Dosegel jo je ob 17 h, dobesedno uničen. Z zadnjimi atomi moči in volje je potem splezal še po znamenitem grebenu Stüdlgrat (III. težavnostna stopnja) na vrh Grossglocknerja; nanj se je komaj privlekel ob 20.10. Končno konec – zmaga! Cilj – opraviti turo v manj kot 30 urah – je bil dosežen. Tschurtschenthaler je imel ob poti odlično organizirano logistiko in se je na to posebej pripravil dve leti. Pa vendar je vse skupaj na meji umrljivega ...

110 let izhajanja Hrvatskoga planinara

Hrvatski planinar, glasilo Hrvatske planinske zveze (HPS), je z januarско številko proslavil 100. leto izhajanja in 110. leto prve številke te stare in častitljive revije. Alan

Čaplar, glavni in odgovorni urednik, opisuje zgodovino nastajanja in razvoja revije v daljšem prispevku, v katerem poudarja, da so hrvaški planinci dobili idejo za izdajo svojega glasila v Planinskem vestniku, ki jim je do danes ostal vzor. Prva številka Hrvatskega planinarja je izšla 1. junija 1898, zato bo PV v junijski številki podrobneje pisal o njegovem jubileju.

Andrej Mašera

Slovinci v reviji American Alpine Journal 2007

American Alpine Club, osrednja ameriška gorniška organizacija, ki je bila ustanovljena na začetku prejšnjega stoletja (1902), že skoraj 80 let (od leta 1929) izdaja *American Alpine Journal*, nekakšen vsakoletni zbornik najpomembnejših plezalnih vzponov. V prvem delu uredniki dajo besedo plezalcem, ki imajo na zalogi še posebej zanimive zgodbe (Featured

Stories) o impresivnih vzponih (»velikih smereh, ki bodo postale jutrišnje legende«), v obširnejšem sklopu Vzponi in odprave (Climbs&Expeditions) pa bralcem razkrijejo, kaj se je na plezalnem področju pomembnega dogajalo v malodane vseh gorstvih sveta. Slovenski plezalci so brez silnega pretiravanja tako rekoč glavne zvezde AAJ za leto 2007. Od sedemnajstih prispevkov v poglavju Featured Stories so kar štiri napisali naši alpinisti. Naslovnico krasi fotografija, ki jo je posnel Marko Prezelj, na njej pa je impozantna gora Chomolhari (7326 m), v katere severozahodnem stebri je Prezelj z Borisom Lorenčičem oktobra 2006 preplezal novo smer. Za vzpon sta plezalca dobila nagrado zlati cepin, AAJ 2007 pa jima je namenil naslovno zgodbo (str. 14-25: The winds of Chomolhari. A test of will on a cold Tibetan wall, avtor Marko Prezelj). Lani smo v Grenoblu na podelitvi zlatega cepina Slovenci slavili dvakrat, saj je nagrado po izboru ob-

ANNAPURNA trgovina

Krakovski nasip 4,
Ljubljana
tel.: 01/ 426 34 28

e-pošta: info@annapurna.si
www.annapurna.si

Čas je življenjskega pomena! PLAZOVNE ŽOLNE

PIEPS DSP

- ima vsaj enkrat večji "realni" domet kot vse druge žolne na slovenskem trgu
- je izredno enostavna za uporabo
- programska verzija 5.0 pomeni revolucijo na področju diferenciranja večjih signalov

PIEPS Freeride

najmanjša, najlažja in najcenejša lavinska žolna na svetu! Ker deluje popolnoma digitalno je med lavinskimi žolnami nižjega cenovnega razreda daleč najenostavnejša za uporabo.

PLAZOVNI ZRAČNI MEH

ABS nahrbtniki

- ABS nahrbtnik lahko prepreči da bi vas zasul snežni plaz
- Ali bo nekdo preživel snežni plaz, je odvisno od tega ali mu uspe ostati na površju

več na spletni strani:
abs-lawinenairbag.de

PRI NAS JE SAMO NAJBOLJŠE DOVOLJ DOBRO!

činstva za solo *single push* vzpon po novi smeri v jugozahodni steni Čo Oja (8188 m) prejel Pavle Kozjek. O svojem podvigu v oktobru 2006 (in tudi o incidentu na prelazu Nangpa La, ki se je zgodil v neposredni bližini baznega tabora, ko so kitajski vojaki ubili tibetansko dekle na poti v Nepal) piše Pavle na straneh 68-74 (Cho Oyu contradictions. Escaping harsh realities on a single-push new route in the Himalaya). Tretja himalajska zgodba izpod slovenskega peresa je o vzponu v alpskem slogu po jugozahodnem stebru na Janak Chuli (7041 m), ki sta ga maja 2006 opravila Andrej Štremfelj in Rok Zalokar (str. 62-67: Encounters with Janak. A seven-year itch for a 7000-meter Himalayan beauty, avtor Andrej Štremfelj). Marko Prezelj ima poleg prve tudi skoraj zadnjo besedo v sklopu *Featured Stories* - ta se konča z razmišljanjem o smiselnosti podeljevanja nagrad za »naj« alpinistične vzpone. Marko, ki je z Andrejem Štremflem dobil prvi zlati cepin leta 1991 in bil zanj nominiran kar štirikrat, je lani ob prejemu svojega drugega spregovoril proti

podeljevanju nagrade in pozneje napisal tudi esej (Gladiators and clowns d'or), ki so ga ponatisnili v AAJ 2007 (str. 125-126). »Alpinisti so krogle, mediji so puška. Kje je tarča?« se sprašuje Prezelj na koncu svojega razmišljanja.

O slovenskih vzponih se je bralstvo lahko podučilo tudi v sklopu *Climbs&Expeditions*. Tomaž Jakofčič je pisal o novi smeri *Los ultimos dias del paraíso*, ki sta jo z Grego Lačnom preplezala v Fitz Royu; Andrej Magajne o obiskih Tien Šana (Pik Sloneok, Pik Karakolski, Djigit); Andrej in Tanja Gromovšek ter Matjaž Jeran pa o vzponih v pakistanski skupini Trango.

Mateja Pate

Himalajska kronika – jesen 2007

Gospa Elizabeth Hawley je spet poslala v svet pregled vzponov v nepalski Himalaji, urejen po abecednem redu vrhov.

Tako je na čelu Ama Dablam (6812 m) z 88 vzponi na 29 odpravah, 12 odprav pa je bilo neu-

spešnih. Uspešna je bila tudi srbsko-bosansko-hrvaška odprava s šestimi vzponi. Nekaj šerp je vrh doseglo po trikrat. Zaradi dolgega monsuna so se uspešni vzponi začeli šele 18. oktobra in končali 3. decembra.

Na Anapurni I je uspel samo Tomaž Humar, in sicer na vzhodnem vrhu (8026 m), aklimatiziral pa se je na Tarpu Čuliju (5663 m).

Precej obiskan je bil Baruntse (7129 m) s 17 vzponi po klasičnem jugozahodnem grebenu, vsaj prav toliko vzponov pa ni uspelo. Prvi po vzponih je Čo Oju (8201 m) - 123 vzponov na 29 odpravah, 40 odprav pa je bilo neuspešnih. Poglavitni krivec za pretežno neuspešno sezono na tradicionalno »najugodnejšem« osemtisočaku je bilo vreme. Zelo uspešna pa je bila hrvaška ženska odprava; vrh je doseglo pet alpinistk.

Po klasični smeri na Daulagiri I (8167 m) je brez uspeha poskušalo sedem odprav. Vzroki so bili vreme in nevarne ledeniške spremembe med bazo in prvim taborom.

Lepo so zabeleženi vzponi slovenske odprave na Srednji Drohmo (6855 m, Tine Cuder - Matej Kla-

GorskeSledi
www.gorske-sledi.com

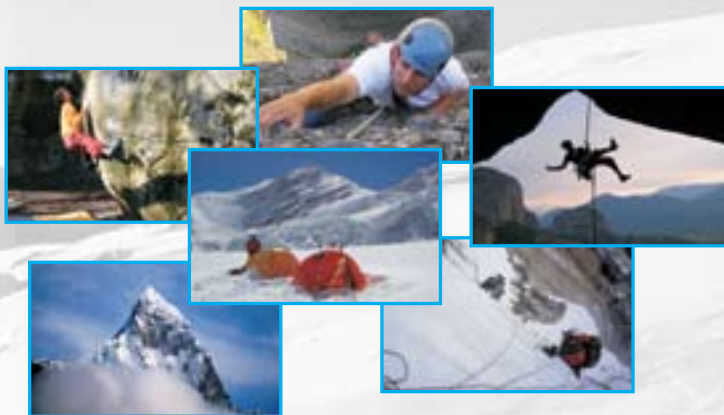
Športno

Okoljevarstveno

Informativno

Kulturno

Poučno

Oddaja, ki prinaša delček gorskega sveta v vaše domove.

VIDEO OSKAR
www.video-oskar.com

dnik) in Vzhodni Drohmo (6695 m, Matej Kladnik – Aleš Koželj – Mitja Šorn) ter Patibaro (7124 m, Boris Lorenčič – Miha Valič). To je bila sploh edina odprava na celotnem področju Kangčendzenge. Najvišja gora sveta Everest (8850 m) je ostala brez vzpona; na njej se je preizkusila ena sama odprava (Tajci 8000 m – Južno sedlo 6. novembra).

Uspešen obisk Korejcev je doživel Varsa Šikar (Fang, 7647 m), redko obiskana in težko dosegljiva gora v pogorju Anapurne; prvi vzpon sploh Gurkarpo Ri (6891 m, Francozi, 1. novembra) v Langtangu; tudi Ganeš V – vzhodni vrh (6745 m) so dosegli Francozi. Rusi so bili uspešni na težavnem zahodnem razu Kumbakarne (Jannu, 7710 m), to je bil gotovo največji lanski uspeh v nepalski Himalaji. Plezalca Babanov in Kofanov sta se prej aklimatizirala na Meri (6344 m) v Kumbuju. Na Makalu (8463 m) je poskušala priti le ena odprava, na Manaslu (8163 m) tri, pa vse neuspešno. Tudi na Pumori (7161 m) se je izmed treh odprav uspelo povzpeti le avstrijski. Na gori Putha Hiunčuli (7246 m) je uspela francosko-britanska odprava, na Tukučeju (6920 m) pa avstrijska.

Manj pomembnih pet- in šesttisočakov v povzetku poročila ne navajamo. Na splošno smo s slovenskim deležem lahko zadovoljni.

Tone Škarja

Montagnes magazine

Januarska številka te francoske revije, sicer pokroviteljice zlatega cepina, je posvečena »najlepšim vzponom leta 2007«, kot piše v podnaslovu. Vsebina je zanimiva tudi za nas.

Najprej predstavlja vzpon Tomaža Humarja v južni steni Anapurne in mu hkrati oporeka prvenstvo, saj so prav to smer leta 2000 preplezali Christian Trommsdorff, Yannick Graziani in Patrick Wagnon, čeprav brez dovoljenja. Priznava pa mu prvi

solistični vzpon po južni steni Anapurne sploh.

Francozi so dosegli koto 6741 m na Ganešu V, za katerega navažajo le japonski vzpon (1980) in slovensko ponovitev Staneta Belaka in Tomaža Humarja (čeprav omenjajo le tega) leta 1994.

Slovensko-ameriška naveza (Marko Prezelj, Steve House, Vince Anderson) je v čistem alpskem slogu prva dosegla Zahodni vrh K 7 (6858 m) v Karakorumu po težkem plezanju v ledu in skali 2000 m visoke stene.

Med vzponi v Andih omenjajo navezi Tomaž Jakofčič - Grega Lačen z novo varianto v Fitz Royu ter Pavle Kozjek-Grega Kresal za prvi vzpon po južni steni Puscanturpa Este (5410 m).

Priznanje izrekajo Mihi Valiču za verigo 84 alpskih velikanov – vseh štiritisočakov Alp, ki jih je preplezal med 27. decembrom 2006 in 7. aprilom 2007.

Šeststranska reportaža o vzponu mladih Francozinj po Dolgi nemški smeri na vrh Triglava (6 ur) je lepa reklama za naše gore.

Od drugih zanimivosti je naveden hitrostni rekord bratov Huber po smeri Nos v El Capitanu (2 uri in 45 minut) ter Švicarja Uelija Stecka 21. 2. 2007 po klasični smeri v severni steni Eigerja (3 ure in 54 minut).

Rusi so ustanovili svoj »zlati cepin« (Azijci tudi), saj se najbrž čutijo prizadete, ker lani niso dobili »francoskega«. Nagradili so odpravo, ki je v 80 dneh ob pomoči 3 km pritrjenih vrvi prva preplezala zahodno steno K2. Vsekakor ima drugouvrščeni prvenstveni vzpon po Severozahodnem razu Kumbakarne (Jannu) lepe možnosti tudi za »zlato cepin« v Grenoblu, saj sta ga Valerij Babanov in Sergej Kofanov opravila jeseni 2007 v osmih dneh v čistem alpskem slogu.

To je kratek opis značilnosti nekaterih pomembnih vzponov leta 2007, zanimivih tudi za primerjavo s slovenskimi dosežki. Sicer je bilo dobrih vzponov v Himalaji in Karakorumu še več, a za prvi vtis so naštetih dovolj.

Tone Škarja

Iz Mladinske knjige Trgovine,
KNJIGARNE KONZORCIJ,
Slovenska 29, Ljubljana

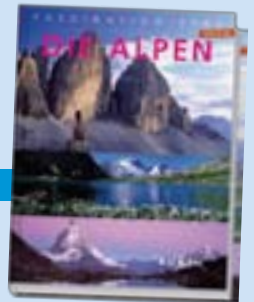

**Pestra izbira knjig s področja gorništvá, alpinizma,
fotomonografij in potopisov.**

**SEVEN SUMMITS: THE QUEST
TO REACH THE HIGHEST POINT
ON EVERY CONTINENT**

Gramercy Books, maj 2006 (trda vezava;
144 strani; barvne fotografije; cena 9,80 EUR)

Egon E. Hüsler:

FASZINATION ERDE: DIE ALPEN

Kunth, maj 2007 (trda vezava; 160 strani;
barvne fotografije; cena 20,69 EUR)

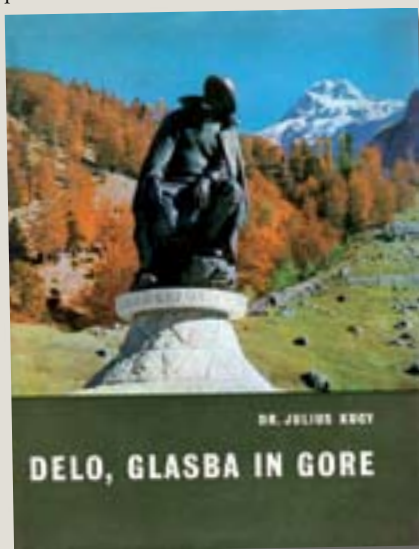
Kugy – mož, ki je ljubil lepoto

Prvič sem se srečala z njim kot otrok na izletu v Trenti. Na lepem kraju je zazrt v gore sedel možak, ogrnjen v plašč in s klobukom na glavi. Mama mi je nekako spoštljivo povedala, da je to Kugy. Zaradi tuje in morebiti zato nekam imenitno zvenečega imena pa tudi zaradi nepričakovanega kraja za tak in tolikšen spomenik sem si ga zapomnila za vedno, a o njem še dolgo nisem vedela drugega kot to, da je imel rad naše gore. Odkar se mi je naš urednik zdel precej zgrožen nad dejstvom, da nisem prebrala še nič Kugyjevega, sem ta primanjkljaj nekoliko odpravila.

Delo, glasba, gore je naslov knjige in povzetek njegovega življenja.¹ To troje je zapolnilo njegov vek in mu veliko dalo. Dajal pa je tudi sam – ljudem, s katerimi je živel, delal in se družil. Ko piše o tistih, ki so ga imeli radi, ga vzgajali in skrbeli zanj (o družini, varuški, učiteljih, sodelavcih, gorskih vodnikih), velikim besedam ljubezni, hvaležnosti, spoštovanja in občudovanja delajo družbo tudi hudomušnost in bistre opazke, celo na račun sicer malodane oboževane matere (knjigo je posvetil njenemu spominu) in tudi na svojega.

Otroke je vzgajala mati, a kljub slovenskim koreninam je z njimi govorila le italijansko; le o jezikovni in glasbeni vzgoji je odločal oče, nemški Korosec, ki je imel tudi slovenske

prednike. Vzgojeni so bili domoljubno, a »brez šovinističnih pretiranj, brez vika in krika« in v spoštovanju do drugačnih prepričanj, zato so bili priljubljeni pri Italijanih, Slovencih in Nemcih. Presenetilo me je, koliko časa, ljubezni in truda je posvetil glasbi, predvsem orglam. Ko pa sem spoznala, kakšen iskalec in občudovalec lepote je bil, se nisem več čudila niti takim izja-

vam: »V trgovskem poklicu sem našel veliko poezije in romantike.« To je bilo seveda v času razcveta tržaškega pristanišča in mesta, kasneje pa ga je življenje tudi hudo preizkušalo.

Takrat so ga rešile gore. Vzljubil jih je že v otroštvu, ko mu je oče pripovedoval o njihovih lepotah, v dijaških letih pa ga je profesor jemal s seboj na naravoslovne izlete in tedaj se mu je zbudilo zanimanje za znamenito »modro cvetlico mojega srca, bajeslovno Scabioso Trento«. Hvaležno se spominja: »Tako me je botanika milo in tiho pripeljala h goram.« Tudi v času svojih največjih gornjskih podvigov pa je bil predvsem romantik, ki je iskal najlepše, ne najdrznejše poti. Razvil se je »v gornika stare smeri, v takega, ki nastaja kratko

malo kot »čist norec« iz vzorne ljubezni do narave, v gornika, ki sta mu slednji sport in samoljubje v gorah še povsem tuja«. V gore je rad hodil kot gospod in je »zgolj materialno garanje« prepuščal drugim (čeprav mu je bil, kadar je bilo treba, zlahka kos). Vendar ne iz napuha: goram se ni bližal kot samovšečen zmagovalec, ampak je skromno priznaval njihovo veličino, svojim vodnikom in tovarišem pa je bil hvaležen in jih je zelo spoštoval.

Bil je tudi telovadec, plavalec, potapljač. »Na kopališču je vse gledalo za menoj. Menda sem bil videti kot kak mlad Herkul.« A prijetne plati življenja so morale počakati, kadar je klicalo delo – študij prava in pozneje družinsko podjetje. Bil je discipliniran, pošten in časten. Ta (samo) podoba nujno porodi vprašanje, ali se človek sam lahko dobro predstavi, saj ni nepristranski. Toda ali more človeka sploh kdo predstaviti tako dobro, kot se lahko sam?

Knjiga me je prevzela; kmaj sem se ubranila skušnjam, da bi vam natresla najlepših misli, najprisernejših »napadov« navdušenja. Ne – prebrati morate sami. Matjaž Kmecl meni, da je Kugy patetičen. »Pretirano navdušen, pretirano vznesen« pravi slovar. Patetika ima slabšalen prizvok (saj pretiravanje samo po sebi ni dobro), in kdor razume Kugyjevo ljubezen do lepote, posebno če sam v tem pogledu ni »nič boljši«, se bo težko strinjal. Razen če bi lahko rekli, da je bil *ravno prav patetičen*. Ali je lepoto odkrival, ker jo je ljubil, ali jo je vzljubil, ko se mu je odkrila, najbrž ni smiselno vprašanje; lepoto vidi in čuti, kdor jo ima v sebi. Upam, da sem povedala *ravno prav patetično*, da boste posegli po knjigi.

Moja Luštek

¹ Dr. Julius Kugy: *Delo, glasba, gore* (Arbeit, Musik, Berge – Ein Leben). Založba Obzorja Maribor, Maribor 1966. Prevledla Lilijana in France Avčič.

Daljne sanje Aleša Kunaverja

Dežela Šerp, 1962, knjiga in DVD, zbrali in uredili Dušica Kunaver (tudi avtorica veznega besedila) in Brigita Lipovšek, samozaložba Dušica Kunaver, Ljubljana 2007.

pelje v vzhodni Nepal, ki je leta 1962 še živel svoje starodavno življenje, saj je komaj 12 let predtem po dolгих stoletjih odprl svoje meje. Prej je bil za belce dolga stoletja izolirana dežela. Najprej si temeljito ogledamo sam Katmandu – mesto pri templju iz drevesa –, potem pa se odpravimo na deželo. »Že smo izgubljeni

sredi razdrapanih himalajskih grebenov. Razpokane noge najinih nosačev tiho stopicajo po prahu, skalah in blatu. Pleteni bambusovi jermeni režejo brazdo v čela in žulijo hrbte. Povsod srečujemo tovornike s koši, zavoji in drugimi tovari. Za velikanško večino dežele so hrbti nosačev edino transportno

sredstvo,» nadaljuje svojo pripoved Aleš. Dolga in zanimiva pot ju pripelje v domovino Šerp: »Dežela Šerp, dežela ljudi, ki si znajo v sencih teh ledenih vrhov izbojevati svoj kos kruha. Njihov pogled na vrhove je mešanica spoštovanja, strahu in ljubezni. Tam so doma njihovi bogovi in demoni ... V deželi Šerp so štiri naselja: Namče bazar, Kumndžung, Pangboče in samostan Tjangboče.« Tam, globoko pod Everestom, je bil cilj njune poti. »Gotovo je malo krajev na Zemlji, ki stoje v tako mogočnem okolju kot Tjangboče. Everest gleda izza sedemtisočaka Nuptseja, zraven dvojčka: Lhotse in Lhotse Šar, pa vitki Taveče, sveti vrh Thamserku in Ama Dablam.«

Vrednost filma pa je pomembna tudi za zgodovino slovenskega in svetovnega alpinizma. Osnovna naloga, ki jo je imel Kunaver na poti po Nepalju leta 1962, je bila ogled ciljev za prihodnje slovenske himalajske odprave. S travnika pod samostanom Tjangboče se je zagledal v trojico osemtisočakov, v južno steno Lhotseja in v

stene njegovih sosedov Makaluja in Everesta. Takrat, ko še ni bila preplezana nobena himalajska stena, je zrasla vizija slovenskega alpinizma: v stene osemtisočakov – tja vodi pot! V naslednjih devetnajstih letih se je vizija uredničila in slovenske prvenstvene smeri so se začrtale v stene vseh treh osemtisočakov, ki sestavljajo mogočno panoramo travnika pod starim Tjangbočejem ...

Barvni in delno črno-beli film je Kunaver posnel na 35-milimetrski trak s težko kamero Ariflex, napisal zanj besedilo in režijski osnutek ter sodeloval pri montaži, a ko je bil film že skoraj končan, se je izgubil – iz še do danes nepojasnjenih vzrokov. Po štiridesetih letih se je čudežno našel pri selitvi filmskega arhiva Vibe v Arhiv Slovenije. Prvič smo si ga lahko ogledali na mednarodnem festivalu gorniškega filma leta 2007, na katerem je prejel posebno priznanje, posvečeno Alešu Kunaverju. Film je tako svojevrsten dokument časa in je danes še dragocenejši, saj prikazuje podobo življenja, ki se v te odročne himalajske kraje ne bo nikdar več vrnilo.

Vladimir Habjan

Obvestilo planinskim društvom

Uredništvo Planinskega vestnika želi objaviti čim več prispevkov o dejavnosti društev. Zaradi omejitve prostora v reviji prosimo vse, ki nam pošiljajo sestavke, da omejijo novice na največ 3500 znakov in obvestila na 1000 znakov. Tako bo olajšano delo urednikom, saj morajo sicer novice in obvestila krajšati na dogovorjeno število znakov. Z veseljem bomo še naprej objavljali sestavke društev v zgoščeni in informativni obliki.

Uredništvo

alpinist Aleš Kunaver in novinar Zoran Jerin, popotovala po vzhodnem Nepalju, od Katmanduja do Dardžilinga. Bila sta prva Slovenca, ki sta videla nepalsko Himalajo. O tej poti je Jerin napisal dve knjigi (Vzhodno od Katmanduja in nekaj let pozneje še Himalaja, rad te imam), Kunaver pa posnel film Dežela Šerp.

Konec leta 2007 je Dušica Kunaver v samozaložbi izdala četrto knjigo iz knjižno-filmske zbirke *Prvi slovenski himalajci in barsab*, Dežela Šerp. Neutrudna in entuziastična Dušica Kunaver je tako znova poskrbela za to, da Slovenci ne bi pozabili zgodbe o začetkih in zlati dobi slovenskega himalajzma. V tokratni izdaji je – v nasprotju s prejšnjimi – prva violina film, knjiga pa ga lepo dopolnjuje. V 28 minut dolgem filmu nas Aleš Kunaver po-

Skupni cilj – Grmada

Ob 18. nočnem pohodu

No, pa gremo. Že večkrat smo šli ponoči na Grmado. Na nočni pohod. Letos veter že prav tople veje, v zraku se čuti vonj pomladi, pa vendar smo sredi januarja. Rokavic ni treba, kape tudi ne. Nekateri hiše v Polhovem Gradcu mečejo v temo snope svetlobe. Že smo v gozdu. Spodaj buči Božna; dolgo deževje jo je napravilo glasno, da se njeno šumenje močno meša med človeške glasove. Stopinje se prilegajo mehki stezi nad Pratkarjem; čuti se, da se je zemlja že znebila zmrzlega oklepa. Ob tem človek ne ve, ali bi bil vesel ali ne. Toplota človeku dobro dene, a ta le ni prava. Zdaj bi vendar moral biti mraz in sneg, veter bi moral pometati okrog hiš in bele planjave bi morale biti prepredene s smučinami. Kaj neki le počnemo s to materjo Zemljo, da nam bo kmalu vzela letne čase?! Saj se bosta menjavala le vročina in dež. Kje bo tisto čakanje pomladi, ko človek nenadoma začuti, da poleg črno-bele zimske slike narava rojeva tudi pomladno rožasto pokrajino, in jo težko

pričakuje? Saj bodo rože kmalu cvetele vso zimo.

Luna je bredla z rahlo meglico po nebu; njena svetloba je bila močna in sence na tleh so bile prav razločno vidne. Na svetlem nebu so se kazali črnikasti obrisi vej dreves in risali oblike raznih vrst. Nad njimi pa se je bočilo nebo s pahljačasto razprostrtimi oblaki; kot da bi slikar nekajkrat potegnil s čopičem sem in tja. Za nami je prišla tiha skupina, pozdravljali smo z »dober večer«, in še druga. Ta je bila bolj veseljaško razpoložena. Nekdo je celo zavriskal. Dobre volje smo bili, čeprav se je bilo treba na ozkem delu steze kar naprej umikati. Kmalu smo prišli do doma polhograjskega planinskega društva. Zgradili so ga v zavetju gozda; za družabno prijateljevanje, za smeh, za skupna srečanja. Ravno prav je odmaknjen od vaških oči. Tokrat so pred njim zakurili ogenj, da je prijetno grel. Kako je človek razpet med tem, kar je danes, kar mu ponuja današnji čas, in tistim, kar nosi iz davnine!? Kako rad sili tudi v svojo prvobitnost! V skupnost, pa naj bodo to enako misleči, isto zanimanje, skupen cilj, ki je včasih samo ob istem času doseči vrh

nekega hriba ali pa se zbrati ob toploti, ob ognju. Ogenj pa ni samo toplota, je tudi dinamika, preustvarjanje, konec koncev je porodil civilizacijo. In ukročen v naravi človeka pritegne še z večjo močjo; kar sili ga, da bi med njegovo žarečo žerjavico vrgel kak plod zemlje, krompir, kostanj, ga potem izbezal iz nje in ponudil drugemu v slastni užitek. Mar ni to ostanek pradednega življenja v naravi, prvotnega istovetenja z njo?

V delu Polhograjske doline pod Babno Goro se je nabirala megla. Prišli smo do odcepa, pri katerem pot zavije strmo po senožeti. Vedno znova ugotavljamo, kako je tukaj lepo. Košenino, ki je že dolgo nihče ne kosi, so obdajali precej veliki borovci z lepimi krošnjami blagih oblik. Na naši levi so bili ostanki praproti, posamezna polomljena stebela so ostro bodla iz poležane trave. Tam je človek skrit, varno obdan z zavetnim gozdom in mehko travo, in najbrž je to tisti prijetni občutek naravne lepote. Še nekaj korakov čez korenine, ki so sile iz zemlje, in že smo bili na sedlu. Odprl se je pogled na posamezna človeška gnezdeca v Ljubljanski kotlini. Luči glavnega mesta so migotale in se ponekod strnjeno družile v podolgovate svetlobne črte. Na Sorškem polju se je nabirala rahla megličasta koprena, nad katero so se belkasto dvigovale Kamniško-Savinjske Alpe. Lunina svečava jih je skoraj približala in naredila nekam nadzemske, plavajoče v zraku. Na levi pa se je prikazala Grmada. Premikajoče lučke na njej so spominjale na migetanje poletnih kresnic po nočnih travnikih. Ta dan je bilo na njej pravo mravljišče. Tako je bilo tudi okoli nas. Steza je bila polna, ljudje so nas prehitevali; pozdravljali smo se, včasih pa je kdo molče hušknil mimo; v temi ga je bilo čutiti skoraj kot senco. Med moškimi in ženskimi glasovi so se kdaj pa kdaj zaslišali tudi mehki, otroško nežni. Hitro

Na novo zgrajeni dom Planinskega društva Blagajana na Ravneku pod Grmado

copotanje po tleh in zadihano sopenje sta kazala, da so med nami tudi zvesti človeški spremljevalci. Velike razdrapane skalnate gmote so se začele zgriinjati nad nami; v nočni svetlobi so dobile skoraj grozeče oblike. Še malo in bili smo na vrhu. Kaj človeku prinese tak pohod? Mu olajša vsakdanjik, vsaj za nekaj časa odpihne prah vsakdanjih skrbi in preusmeri misli kot takrat, ko po skalovju blodi sam s seboj? Seveda. Samote se človek ne naučije, sreča pa se s posebno skupno, pozitivno človeško naravnostjo, z dobro voljo, veseljem, da si zunaj, v naravi, da se giblješ, da greš za skupnim ciljem. Tudi tak občutek je včasih potreben.

Milka Bokal

Jubilej Planinskega društva Trebnje

Ko smo začeli, smo samo hodili v hribe, brez znanja in izkušenj - le z veliko volje, z željo po odkrivanju in z radovednostjo, »kaj je tam gori«. Z leti so se nabrali izkušnje in spoznanje, da brez znanja ne gre, zato smo opravili več tečajev za planinske vodnike A- (lahke kopne

ture), B- (zahtevne kopne ture) in D- (lažje snežne ture) kategorije. Prvi izmed nas je opravil izpit že davnega leta 1978, naslednja dva 1980, preostali smo se jim pridružili leta 1982 in 1986, najmlajša leta 2006. Nekaj jih je zaradi družinskih, službenih in drugih obveznosti prenehalo delovati. Tistih, ki skrbijo za organizacijo in varno vodenje naših članov v prelepe slovenske gore, hribe, planine in doline, je ostalo za nekatere nesrečno, za druge srečno število 13.

Tako smo v okviru naših izletov, ki so praviloma vsako tretjo nedeljo v mesecu, večkrat ponosno stali na našem očaku Triglavu, čakali na sončni vzhod pod Jalovcem, dihali s škrgami na Mont Blancu, bežali pred nevihto in sodro z Ogradov, gazili do kolen in v megli iskali Matajur, občudovali čredo kozorogov na Lepem Špičju, plezali po feratah v Dolomitih, odkrivali samotno ter odmaknjeno Travnikovo dolino, vonjali črno murko in se ogibali planikam pri vzponu na Plaski Kuk, pospravili vse zaloge v planinski koči na Kaninu, hranili planinske kavke na Stolu, se plazili in iskali duh preteklih časov v kavernah pod Skalnico ali

Sveto goro, stokrat prečkali reko Dragonjo ... Ah, spomini.

Vso lepoto narave, kako jo opazovati in se gibati v njej, skušamo prenesti na naše mlade člane. V okviru planinskega krožka na osnovni šoli jih na izletih in predavanjih učimo, kako se pravilno hodi, kaj obleči, obuti, kaj sodi v nahrbtnik, česa ne smemo početi itn. Zavedamo se, da brez podmladka naslednjih 30 let ne bomo praznovali.

V društvu so vseskozi zelo aktivni tudi markacisti, ki skrbijo za približno 80 km označenih poti v občini Trebnje, za vpisno knjigo na Trebnem vrhu, pomagajo pa tudi v meddruštvenih akcijah. Na Vrhtrebnjem smo si v še nedograjenem planinskem domu opremili prijetno sobo, kuhinjo in sanitarije. Vse to uporabljamo ob tradicionalnem zimskem in letnem pohodu na Vrhtrebnje, za občni zbor društva, za izobraževanje in predavanja, za zaključek planinskega krožka, ob obiskih prijateljskih planinskih društev, ki pridejo na izlet v naše kraje. Okrogla obletnica začetka našega delovanja je dosegla vrhunec s slovesno prireditvijo, ki je bila v soboto, 26. 1. 2008, v Kulturnem domu Trebnje. Polno dvorano naših članov, planinskih prijateljev in znancev so na zanimivi in domiselni sceni na odru navdušili: povezovalka programa Maja Kos, recitatorka Stanka Zaletelj, Oktet Lipa, mladi planinci iz osnovne šole Trebnje in podružnic Dol, Nemška vas, Šentlovrenc ter Dobrnič, Občinski pihalni orkester Trebnje, ne nazadnje pa tudi predsednik in vodniki našega društva. Uživali smo ob projekciji fotografij z naših izletov, ki sta jih pripravila Peter Rogelj in Simon Murn. Bil je lep večer, ki smo ga zaokrožili s sladkanjem ob velikanski torti v Galaksiji. Še enkrat najlepša hvala vsem, ki ste kakor koli pripomogli, da je prireditev tako lepo uspela.

Milojka Vitez

V spomin Lojzetu Pirnatu starejšemu

Smrt je vedno znova in znova skrivnostna, v svojem bistvu pa ves čas rodovitna. Njena rodovitnost pomeni uspevanje posejanega duhovnega semena in preživetje vsega, kar je vtakano v življenja potomcev. To je njena kakovostna lastnost in pomembno sporočilo. Nič na svetu ne more zamenjati smrti, sem ter tja jo lahko nadomesti le spomin. Z njim si priključimo ljudi, dogodke in besede, ki smo jih skupaj doživeli ali pa o njih le slišali ali celo samo sanjali. Spomin nam omogoča, da napolnimo tisto, kar je onstran zadnjega domovanja.

Lojzeta Pirnata starejšega se spominim kot dolgoletnega člana Planinskega društva Domžale, predanega markacista in soblikovalca pevske (gorniške) kulture. Član Planinskega društva Domžale je postal leta 1967, med markaciste pa je zašel leta 1978. Velikokrat je prehodil posamezne dele 55 km planinskih poti, ki jih vzdržuje naše planinsko društvo. Njegove markacije vodijo po Domžalski poti spominov in na Veliko planino marsikoterega obiskovalca, ki se o avtorstvu zelo redko sprašuje. Ko se je Komisija za planinske poti Planinske zveze Slovenije

pod vodstvom Francija Vesela, tvojega dolgoletnega prijatelja in sosedu, odločila, da bo za najzahtevnejše slovenske planinske poti skrbela z eno ekipo, se ji je brez zadržkov pridružil. Znanje strojnega tehnika, ki je dajalo kruh družini z dvema sinovoma, je usmeril v prostovoljno delo na področju opreme planinskih poti z varovali in napredovali ter v izdelavo različnih stopnih in prijemalnih klinov.

Kot markacist se je udeleževal zlasti akcij v Kamniško-Savinjskih Alpah, ki so mu bile prav posebno ljube. Na njegovo pobudo je bila obnovljena planinska pot iz Tuhinjske doline na Menino planino. Dolga leta je skrbel za nakup žične vrvi in materiala, potrebnega za izdelavo klinov, ki jih je tudi sam izdeloval. Kot dober poznavalec planinskih poti in strokovnjak za obdelovanje kovin je za učinkovito in pametno rabo tehničnih pomagala v gorah predlagal številne izboljšave. Njegovi klini so pojem posebne kakovosti in zanesljivosti, to so potrdili tudi ustrezni laboratorijski tehnični preizkusi. Ob različnih klinih je razvil tudi kakovostno pritrđišče zimskih markacij. Na svoj prispevek k varnosti v gorah bi bil kljub svoji značilni skromnosti upravičeno lahko zelo ponosen.

Lojzeta Pirnata starejšega sem spoznal na tridnevni društveni delovni akciji poleti leta 1987 na grebenu Konja. Česar nisem vedel takrat, vem danes: odlikovali sta ga izjemna prizadevnost in strokovnost. Komisija za planinske poti Planinske zveze Slovenije mu je leta 1993 za neutrudno delo podelila značko markacist PZS št. 18, od planinske organizacije pa je prejel tudi bronasti in srebrni častni znak Planinske zveze Slovenije ter Knafelčevo diplomo.

Poleg naporenega in nevarnega fizičnega dela pa je bil za Lojzeta Pirnata starejšega značilen tudi doživet, kulturne odnos do gora. Ta mu je bil položen v zibko, saj je bil del velike pevske in gorni-

ške družine. V enkratnem, daleč naokoli znanem pevskem sestavu bratov Pirnat je šestkrat ubrano opeval lepote slovenske pokrajine. Ob številnih pesmih, ki so jih prepevali doma in v tujini, so mu bile najbolj pri srcu tiste o gorah. Skupni družinski pevski trenutki, v katere je vgradil svojo srčnost in človeško toplino, bodo še trajali na posneti nezmotljivi harmoniji, ki vliva upanje na snidenje.

Kakor koli obračamo, življenje je tisto, ki nas druži in združuje. Veseli smo, da smo lahko delali in živeli s tabo, še zlasti v gorah. Priložnosti za življenje pa je dovolj in mednje brez dvoma sodi tudi tale spominski zapis v imenu Planinskega društva Domžale. Razumem ga kot povabilo v prihodnost, ki obeta lep spomin in hrepenenje po snidenju nekoč in nekje.

Lojze Pirnat starejši se je rodil 19. 6. 1936. Umril je 1. 2. 2007 po daljši bolezni, pokopan pa je bil 5. 2. 2007 na pokopališču v Dobu pri Domžalah.

Borut Peršolja

V spomin Ruth Eigenmann

15. novembra je v Švici v starosti 86 let preminila Ruth Eigenmann. Pokojna gospa je s svojim delom v okviru Mednarodne komisije za reševanje v gorah IKAR pustila opazne sledi na področju varstva pred snežnimi plazovi, tudi v delu slovenske GRS. Med 2. svetovno vojno je prišla na delo v Italijo. Tam je pozneje spoznala svojega soproga, švicarskega industrialca Gina Eigenmanna. Ko je 6. februarja 1961 snežni plaz zasul njenega nečaka, Vannija Eigenmanna, med smučanjem v Val Saluverju in so pri iskanju odpovedali vsi klasični postopki, se je družina povezala z IKAR, delegirala Ruth v Podkomisijo za plazove, ustanovila »Fondacijo Vannija Eigenmanna (FVE)« ter pritegnila k delu številne znanstvene ustanove.

Z Ruth smo se seznanili januarja 1963 v Davosu med 1. simpozijem FVE o nujnih ukrepih za reševanje zasutih v plazju, sklicanem v sodelovanju z IKAR ter Inštitutom za raziskovanje snega in plazov (EISLF). Njena zavzetost in neutrudna delavnost sta pripomogli, da je bil zbornik simpozija kmalu na voljo vsem poklicanim in da smo se z novim znanjem s skupnimi moči lotili dela. Dolga desetletja smo mu posvečali veliko potrpežljivosti in časa, četudi ni bilo takoj ali vselej kronano z uporabnimi rezultati.

Znala je najti prave ljudi, ki so skupaj s člani podkomisije zagagnano raziskovali različne možnosti ter ugotavljali ugodne in slabe plati reševanja na podlagi dotlej znanih in teoretično možnih pojavov ter postopkov. Že aprila 1975 je pripravila 2. simpozij FVE, tokrat s temo »Plazovi – preprečevanje, iskanje, reševanje« v Suldnu pod Ortlerjem; tam je ob vsem drugem delu s svojimi najbližjimi tudi stregla udeležencem in skrbela za njihovo udobje. Po prvem simpoziju je bilo opaziti velik napredek. Lahko smo utemeljeno zavrnilo ali odložilo nekatere možnosti, ki so obljubljale rešitev za ujetnike plazov ali omogočale, da se ljubitelji belih strmin niso znašli v težavah. Številni poročevalci so opozorili na prednosti plazovnih žoln in postregli s prvimi izdelki. Ruth je spodbujala njihovo rabo in nenehen razvoj. Ni pa zavrgla niti drugih možnosti, ki jim takratna stopnja znanja še ni omogočala rešitve.

Ruth je s preizkusi v okviru FVE poskrbela za stvarno ovrednotenje uporabnosti plazovne vrvice, sodelovala pri uvedbi evropske lestvice nevarnosti plazov ter spodbujala obveščanje o stanju snežne odeje in o postopkih za oživljanje zasutih. Obravnavali smo uporabnost bajalice, plazovne vrvice z balonom in vrste drugih predlogov.

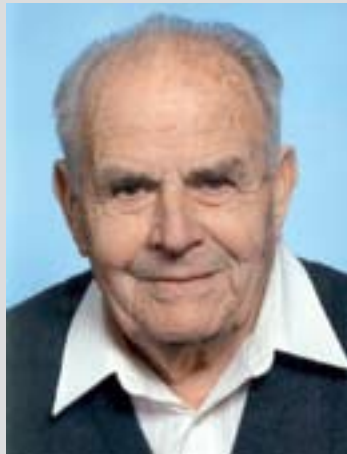
Konec sedemdesetih let je dozorla potreba po slovarju izrazov

o snegu in plazovih. Ko je bila na voljo zbirka gesel, je Ruth poskrbela za računalniško obdelavo v okviru EISLF. Organizirala je več posvetov, med njimi tudi srečanje v Škofji Loki. Tako smo konec osemdesetih let dobili prvi elektronski šestjezični slovar, pet let pozneje pa mu je sledila naša razširjena knjižna izdaja, oplenitena z slovensko razlago gesel. IKAR je ob petdesetletnici svojega obstoja priljubljeno Ruth nagradil za prizadevno in plodovito delo s častnim članstvom. Zvesta in vdana poslanstvu je po smrti soproga Gina poskrbela za gradivo fundacije, sama pa se še naprej zanimala za novosti in napredek varstva pred snežnimi plazovi.

Bila je prijetna sogovornica in tovarišica, skromna, odprta in objektivna, rada je imela ljudi, naravo in živali, zanimala se je za svet okoli sebe in aktivno živela življenje, v katerem ni bilo mesta za dolgočasje. Spominjali se je bomo in jo pogrešali.

Pavle Šegula

V spomin Jožetu Mateti

Iztekalo se je leto 2007, bili smo že sredi novoletnega vrveža in prazničnih pričakovanj, ko smo k večnemu počitku na domačem pokopališču v Ilirski Bistrici pospremili našega prijatelja Jožeta

Mateto. Za nas planince in mnoge obiskovalce Snežnika je bil prava legenda med oskrbniki Koče na Snežnikovem temenu. Tak je bil naš Jože Mateta.

Tudi Jožeta Mateto je druga svetovna vojna močno zaznamovala. S komaj dobrimi dvajsetimi leti je odšel iz rojstne Kaštele in se pridružil bratu v partizanskih enotah splitskega zaledja ter pozneje s četrto armado osvobajal jadransko obalo vse do Slovenskega Primorja. Na njegov veliki osebni delež v narodnoosvobodilnem boju in mnoge strelne rane spominjajo njegova številna odličja. Jože Mateta se je kot oficir jugoslovanske vojske ustalil v Ilirski Bistrici in se tu demobiliziral. S soprogo Milko sta si počasi ustvarjala družino in dom.

Konec pomladi 1968 so Matetovi na pobudo sina Marjana, tedaj že izšolanega planinskega vodnika, prevzeli oskrbovanje zavetišča na Snežniku. Prav z njimi sta Koča in sam Snežnik ogromno pridobila. Vsi, ki smo v tistih letih obiskovali Snežnik ali bili organizatorji planinstva v Ilirski Bistrici, smo bili priče, koliko prijateljev so tedaj pridobili Snežnik, domače planinstvo in oskrbniška družina Matetovih. Čeprav so bile bivalne razmere v zavetišču skromne, čeprav so morali vsi Matetovi prenašati vse potrebno za oskrbovanje na ramah, brez elektrike in ob skromnih količinah vode je bila mala koča polna iskrenega gostoljublja in vedrine Matetove družine. Sledila so leta nadzidave koč na Snežniku. Spet je bil med prostovoljci naš neutrudni Jože Mateta. Poletje 1975 se je iztekalo in na Snežniku nas je prehiteval sneg, ko smo na ostrejšjo koč hтели postavljati strešno kritino. Bilo je mraz, da nam je čaj zmrzoval v rokah. Pa kaj, ob delu z našim šaljivim Jožetom nam je bilo vsem laže in tople.

Nepozabni ostajajo tudi spomini na mnoge naše skupne poti po domačih gorah in na gorske vrhove v nekdanjih republikah.

In še nas bodo ob spominu nanje grele Jožetove številne domislice in duhovite iskrice.

Jožeta Mateto in njegovo soprogo Milko je Planinska zveza Slovenije nagradila za zasluge za planinstvo. Že leta 1975 jima je namenila bronasti častni znak PZS.

Ko Jože ni več zmožal poti na Snežnik v snegu za novo leto ali na zimskih vzponih, nas je leta in leta z veseljem čakal doma, da smo se vračajoč s Snežnika oglasili, skupaj zapeli pesem ali dve in poročali, kako je v koči na tudi njegovem Snežniku. Pogosto so se mu ovlažile oči, kot

takrat, ko je z družino prenehal oskrbovati Snežnik.

Delovni delež Jožeta Matete pomeni viden svetel kamenček v mozaiku bogate planinske tradicije pod Snežnikom. Njegovi planinski tovariši so mu za to iskreno hvaležni.

Vojko Čeligoj

Kako poznamo naše gore?

Imenujte vsaj dve gori na sliki?

Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do 25. marca. Spletna trgovina www.kibuba.com tokrat za nagrado ponuja jedilni komplet Outdoor. Če boste odgovarjali po elektronski pošti, uporabite naslov uganka@pzs.si. Reševalci nam morajo poslati popoln naslov in davčno številko.

Rešitev iz prejšnje številke:

Osrednja gora na sliki je bila Krn. Slikano je bilo s teleobjektivom lepega zimskega dne z obale med Kopro in Izolo. Med 48 pravnimi odgovori je žreb izbral Aljošo Ermana.

Nepravilna odgovora sta bila Triglav in Kanin. Popraviti moramo še napako iz januarske številke. Uganko decembra je rešilo manj kot 10 reševalcev, zato smo jih poimensko našteali. Nismo pa

omenili tudi našega zvestega reševalca Sama Jemca, ki je takrat prav uganil, a ni mogel biti izžreban, saj je enkrat lani nagrado že dobil. Vsekakor pa si zasluži omembo! Tokrat nam je prispeval sliko za uganko.

Andrej Stritar

Samo Jemec

WWW.LIFETREK.SI

KATALOG POTOVANJ 2008

VEDNOMALODLJE

○ ELBRUS, 5642 M

Skok na streho Evrope. | 10 DNI

25.04.–05.05.2008 • 30.05.–08.06.2008 | 1398 EUR (10)

○ MONGOLIJA ALTAI TREK

Treking med lovce z orli na zahodu Mongolije.

22.06.–09.07.2008 | 18 DNI | 2195 EUR (pri 10 osebah)

○ PERU, BOLIVIJA IN ČILE

Biseri Južne Amerike, aktivno doživetje ...

23.04.–15.05.2008 | 24 DNI | 2695 EUR (pri 10 osebah)

○ EKVADOR IN GALAPAGOS

Amazonka, vzpon na Cotopaxi, Galapagos ...

24.04.–11.05.2008 | 18 DNI | 2645 EUR (pri 14 osebah)

○ KORDILJERA HUAYHUASH

Čisti trekinški presežek v Južni Ameriki / PERU.

08.–28.08.2008 | 21 DNI | 2285 EUR (pri 10 osebah)

TIBET • GRUZIJA IN KAVKAZ • MAROKO IN ATLAS • MONT BLANC • PIK LENIN (7134M) • DOLOMITSKI TREKING • ISLANDIJA TREKING

LIFETREK, AGENCIJA ZA PRAVA
DOŽIVETJA IN RAZISKOVANJE SVETA
PARTIZANSKA CESTA 18, 4000 KRANJ,
04 20 14 875 | 040 50 88 52

LIFETREK
Pravo doživetje

VAŠA STRAST. NAŠA TEHNOLOGIJA.

TECHTRAIL ALTERA

Ta precizen ročni inštrument zagotavlja realno časni prikaz akumuliranega vzpona in spusta, spremembo vremena in vertikalne hitrosti. Vsebuje digitalni kompas z dot-matrix navigacijsko grafiko.

- + švicarski senzor za višino
- + barometer
- + kompas
- + termometer
- + smučarski kronograf
- + kronograf
- + ura
- + spomin za 3 referenčne višine
- + vodoodporen 50 m
- + mineralno steklo
- + EL osvetlitev zaslona
- + enostavna menjava baterij

TECHTRAIL®

SUMMIT SERIES

WWW.TECHTRAIL.COM